

Poročilo o finančni stabilnosti

Oktober 2022

Izdajatelj:
Banka Slovenije
Slovenska 35

1505 Ljubljana

Tel.: (01) 471 90 00
Faks: (01) 251 55 16

Poročilo o finančni stabilnosti temelji na podatkih in informacijah, dostopnih do konca junija 2022, razen če ni posebej navedeno drugače.

Urednika: Damjana Iglič, mag. Aleš Kavrečič

Pri pripravi Poročila o finančni stabilnosti so sodelovali:

Marko Bračković Msc (Velika Britanija), Vida Bukatarevič, dr. Jelena Ćirjaković, dr. Marija Drenkovska, Romana Jager, mag. Aleš Kavrečič, Mitja Lavrič, dr. Črt Lenarčič, Goran Obradović, Selcuk Ozsahin PhD (Švica), Borut Poljšak, Franc Remšak, dr. Iskra Sokolovska, mag. Grega Torkar

Uporaba in objava podatkov in delov besedila sta dovoljeni le z navedbo vira.

ISSN 1581-9760 (spletna izdaja)

Predgovor k Poročilu o finančni stabilnosti

Več kot sedem mesecev je minilo od začetka ruske vojaške agresije na Ukrajino, ki je posebej Evropo, če že ne cel svet, pahnila v novo obdobje negotovosti, tako v družbenem kakor tudi ekonomskem in finančnem smislu. V Sloveniji smo to negotovost v prvih dneh agresije občutili z izgubo zaupanja komitentov v eno od bančnih institucij, pri kateri je bilo treba prvič po njegovi vzpostavitvi v Sloveniji v praksi uporabiti evropski okvir za reševanje bank. Ob zglednem in učinkovitem sodelovanju vseh vpletenih deležnikov se je ta primer za naše gospodarstvo in komitente zaključil uspešno.

Sedem mesecev pozneje ugotavljamo, da negotovosti še zdaleč ni konec. Vojna, kot lahko danes že imenujemo omenjeno agresijo, še traja, njene posledice zaznamujejo našo sedanost in tudi našo prihodnost. Že ob koncu lanskega in začetku letošnjega leta smo z našimi analizami ugotavljali, da se gospodarstvo v Sloveniji in širše ohlaja, inflacija pa naj bi bila višja od našega srednjeročnega cilja, ki je pri okvirno dveh odstotkih. Geopolitična in gospodarska negotovost, ki je sledila začetku vojne, je taka gibanja še pospešila.

Letošnja rast bruto domačega proizvoda v Sloveniji bo zaradi različnih dejavnikov precej ugodna, vendar pa so obeti za prihodnje leto in leto 2024 slabši in predvsem zelo negotovi.

Posebna tema je inflacija, ki je ključni del našega mandata. Zaradi prepleta različnih dejavnikov je bilo že lani jasno, da bo inflacija letos po letih zaostajanja za njim naš inflacijski cilj presegla. Vendar je pred začetkom vojne kazalo, da se bo po začasnem povišanju relativno hitro postopoma začela vračati v okvir našega dvo odstotnega cilja. Geopolitične napetosti so ta pričakovanja ovrgle in danes je dejstvo, da bo letos v Sloveniji (in širše) inflacija bistveno višja od prvotnih pričakovanj in da se bo bistveno pozneje vrnila v okvire, ki jih zasledujemo z našo denarno politiko. Naša trenutna ocena je, da se bo inflacija v Sloveniji približala dvo odstotnemu cilju šele proti koncu leta 2024.

Podobno se seveda dogaja v našem širšem prostoru. Za leto 2023 se pričakuje nadaljevanje gospodarske rasti, ki bo šibkejša; v slabših scenarijih pa se povečuje tudi tveganje recesije. Inflacija v evrskem območju je avgusta dosegla 9,1 % (v Sloveniji 11,5 %), pričakovanja za prihodnje leto pa niso v okviru našega cilja. Zaradi geopolitičnih napetosti se draži hrana, izredno negotove in napete so razmere na energetskem področju, kjer vlade držav članic s številnimi ukrepi skušajo ublažiti visoke cene energentov. Nadaljujejo se motnje v dobavnih verigah, ki so inflacijo krojile že pred vojno.

V luči teh razmer smo začeli prilagajati tudi denarno politiko. Junija smo se tako v okviru Sveta ECB odločili za nadaljevanje normalizacije denarne politike. Takrat sprejete odločitve so bile povezane z zaključkom neto nakupov vrednostnih papirjev v okviru programa APP ter ugotovitvijo, da so izpolnjeni pogoji iz prihodnje naravnosti denarne politike (forward guidance), in namero po dvigu obrestne mere, ki se je julija tudi realizirala (dvig za 50 bazičnih točk), sledil pa je še en dvig v septembru (za 75 bazičnih točk). Dvigi obrestnih mer in njihov vpliv na pogoje financiranja bodo prispevali k temu, da se trenutni inflacijski pritiski ne bodo podaljšali prek srednjega roka. Kar se tiče inflacije, bo nujno tvorno sodelovanje različnih ekonomskih politik, saj pritiske na ponudbeni strani ni mogoče učinkovito naslavljal le z denarno politiko.

Opisani razvoj dogodkov je vplival tudi na finančni sektor, ki je fokus Poročila o finančni stabilnosti. Če smo ob približevanju konca pandemične krize pričakovali postopno normalizacijo razmer v finančnem sistemu, je ruska vojaška agresija ponovno spremenila razmislek o tveganjih, s katerimi se finančni sistem trenutno sooča in se bo tudi v bližnji prihodnosti. Na splošno lahko rečemo, da se geopolitične napetosti v naši širši okolici, posledično tudi v Sloveniji, odražajo v povišanih tveganjih za finančno stabilnost, čeprav se glede na obdobje pandemije težišče povišanih tveganj nekoliko spreminja oziroma v ospredje prihajajo druga tveganja za finančno stabilnost.

Seveda pri oceni stabilnosti finančnega sistema ne moremo mimo (ponovno) povišanega tveganja, ki izhaja iz negotovosti v ekonomskem okolju, v katerem poslujejo finančne institucije, posebej banke. Ocenjujemo, da je

kar nekaj kanalov oziroma posrednih učinkov, prek katerih se lahko poslabšane gospodarske razmere prelijejo v poslabšanje stanje finančnega sistema in zato je makroekonomsko tveganje še vedno ocenjeno kot povišano. Celo več, z nadaljnjim zaostrovanjem razmer se lahko to tveganje v prihodnje okrepi.

Na podobni ravni ohranjamo tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga, saj so na primer cene stanovanjskih nepremičnin ob intenzivni rasti v preteklem obdobju (trenutno je Slovenija po medletni rasti cen stanovanjskih nepremičnin med četrtino držav EU z najvišjo medletno rastjo) po naši oceni prešle v območje precenjenosti. Nezanemarljivo je dejstvo, da so v zadnjem letu k močnemu povpraševanju na nepremičninskem trgu, ki mu je ponudba še vedno težko sledila, pripomogla stanovanjska posojila. Ta so se od začetka globalne ekonomsko-finančne krize v Sloveniji po obsegu več kot podvojila, kar je popolnoma spremenilo naložbeno strukturo slovenskega bančnega sistema.

Vendar pa se ni spremenila samo struktura bančnih naložb po tipu komitenta. Omenjena sprememba je prek zakonitosti stanovanjskih posojil spremenila tudi značilnosti naložb bank po ročnosti (stanovanjska posojila so tipično daljših ročnosti, kot so posojila nefinančnim družbam) in načinu določanja obrestne mere (stanovanjska posojila so banke v zadnjih letih izrazito krepila v deležu fiksnega obrestovanja). Če k temu dodamo še dejstvo, da so banke v zadnjih letih okrepile potrošniško financiranje, potem je rezultat jasen. V bančnem sistemu se v zadnjih mesecih zato močno krepi obrestno tveganje. Razlika med povprečnim časom spremembe obrestnih mer na aktivih in pasivih (t. i. vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer) je bila v preteklih nekaj letih bolj ali manj konstantna, v zadnjih mesecih pa se je povečala. Tako obrestno tveganje ohranjamo kot povečano, pri čemer ocenjujemo, da se bo v prihodnje izpostavljenost bank obrestnemu tveganju celo povišala.

Omenjene spremembe naložbene strukture bančnega sektorja se odražajo tudi v postopnem povečevanju vrzeli med ročnostjo naložb in obveznosti: bančne naložbe imajo vedno daljše ročnosti, medtem ko povečevanje deleža vlog na vpogled pomeni krajšanje povprečne ročnosti obveznosti bančnega sistema. Taka struktura zvišuje tveganje financiranja, vendar pa naše analize kažejo, da so vloge na vpogled precej stabilen vir financiranja bank.

Pandemija je izrazito povišala kreditno tveganje v bančnem sistemu, ki se zaradi ukrepov ekonomskih politik in prilagajanja bank ter ne nazadnje tudi bančnih strank (še) ni realiziralo. Nasprotno, delež nedonosnih posojil je v Sloveniji, podobno kot tudi širše, v zadnjih letih stabilno upadal. Vendar pa ne moremo zanikati, da geopolitične napetosti ne bodo imele negativnih posledic za bančne komitente in bančni sistem. Slovenske banke so do držav, ki so v neposrednem konfliktu, precej malo izpostavljene, vendar pa lahko pričakujemo posredne negativne učinke. Banke v evropskem prostoru so se na to že odzvale s prerazporejanjem določenih obstoječih posojil v skupino posojil s povišanim kreditnim tveganjem (t. i. Stage 2 po MSRP9), medtem ko pri nas ta delež še vedno upada. To pomeni, da na splošno banke pri nas še niso zaznale povišanih kreditnih tveganj in se bodo temu morale prilagoditi v prihodnjih mesecih.

V kontekstu tveganj pa ugotavljamo, da so obeti za ustvarjanje dohodka bank danes nekoliko boljši kot pred meseci ali leti. Če bodo banke uspele nadaljevati trenutno cenovno politiko pri posojilih ob zadržani rasti depozitnih obrestnih mer in bodo ohranile ugodne trende pri doseganju neobrestnih prihodkov, potem lahko pričakujemo, da se bodo pogoji za ustvarjanje dohodka bank izboljšali. Seveda je posebno vprašanje, kako se bodo gibale prihodnje potrebe po oblikovanju oslabitev in rezervacij, ki so v preteklih letih bistveno determinirale poslovanje bank.

Zato je ključnega pomena, da bančni sistem ohranja zadostno robustnost. Kar se tiče likvidnosti, posebnih opozoril ni. Pri solventnosti pa še vedno ostajajo tri dejstva: i) skupni količnik kapitalске ustreznosti je v Sloveniji nižji kot v širšem prostoru (EU), ii) kapitalski količniki že nekaj časa upadajo zaradi pospešene rasti kreditiranja, upad pa so pospešili tudi popravki vrednosti iz upada vrednosti naložb v vrednostne papirje ter iii) razlike med bankami v Sloveniji so precejšnje. Čeprav je lani septembra potekel makrobonitetni ukrep, ki je cilj na ohranjanje kapitala v bančnem sistemu (torej je omejeval izplačila dobičkov), mora biti upravljanje kapitala v ponovno negotovih časih ena od prednostnih nalog poslovnih bank.

V Sloveniji naša makrobonitetna politika naslavlja tveganja za finančno stabilnost. Pred meseci sprejete spremembe na področju kreditiranja prebivalstva bodo z uveljavitvijo sektorskega blažilnika sistemskih tveganj v začetku prihodnjega leta zaokrožene. Je pa v trenutnih razmerah ponovno ustrezen razmislek o primerni višini proticikličnega kapitalskega blažilnika, katerega namen je zaščititi bančni sistem pred morebitnimi izgubami, ki so posledica čezmerne rasti kreditiranja. Približno tretjina držav EU je v zadnjih

letih okrepila robustnost bančnega sistema z vpeljavo pozitivnega proticikličnega kapitalskega blažilnika. Ti so trenutno na ravni med pol in eno odstotno točko. Primerjalno gledano je naša makrobonitetna politika po oceni Evropskega odbora za sistemska tveganja (ESRB) trenutno nevtralna (niti ne znatno omejujoča niti ne ohlapna) in tudi morebitna uvedba tega blažilnika te ocene ne bi spremenila. Naša odločitev v prihodnjih mesecih bo odvisna zlasti od gospodarskih razmer, razvoja kreditne aktivnosti in razmer na nepremičninskem trgu.

dr. Primož Dolenc

KAZALO

POVZETEK	1
1 KLJUČNA TVEGANJA ZA BANČNI SISTEM	4
1.1 Makroekonomsko tveganje	4
1.2 Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin	7
1.3 Tveganje financiranja	11
1.4 Obrestno tveganje	14
1.5 Kreditno tveganje	20
1.6 Dohodkovno tveganje	25
2 ODPORNOST BANČNEGA SISTEMA	31
2.1 Solventnost in dobičkonosnost	31
2.2 Likvidnost	34
3 GOSPODINJSTVA IN NEFINANČNE DRUŽBE	37
3.1 Gospodinjstva	37
3.2 Nefinančne družbe	40
4 NEBANČNE FINANČNE INSTITUCIJE	45
4.1 Lizinške družbe	45
4.2 Zavarovalnice	45
4.3 Vzajemni skladi	48
5 MAKROBONITETNA POLITIKA ZA BANČNI SISTEM IN LIZINŠKE DRUŽBE	49
6 PRILOGA	55

Kazalo okvirjev

Okvir 1.1	Nekateri pomembnejši učinki zvišanja obrestnih mer na izkaze poslovanja bank	17
Okvir 1.2	Digitalna transformacija in uporaba finančnih tehnologij v bančnem sistemu	28
Okvir 3.1	Zadolženost in sposobnost za odplačevanje dolga nefinančnih družb	43
Okvir 5.2	Dekompozicija indikatorjev podnebnih tveganj	52

POVZETEK

Splošna raven sistemskih tveganj za finančno stabilnost v Sloveniji ostaja povečana. Nadaljevanje ruske vojaške agresije na Ukrajino in posledični šoki predstavljajo največje tveganje za prihodnjo gospodarsko rast. Slednje se odraža v oceni makroekonomskega tveganja, ki ostaja povečano tudi v tretjem četrtletju (tabela 1.1) kljub spodbudni gospodarski aktivnosti, doseženi v prvi polovici leta 2022. Nadaljnje poslabšanje ocene v obdobju do enega leta ni izključeno, kajti visoka inflacija, motenje v trgovinski menjavi in upad zaupanja zaostrejuje makroekonomske razmere. Z nadaljevanjem visoke rasti cen stanovanjskih nepremičnin in okrepljenim stanovanjskim kreditiranjem ostaja povečano tudi tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin. Zato smo v aprilu prilagodili makrobonitetne ukrepe, ki bodo omejili prenos tveganj iz trga nepremičnin v bančni sistem in okrepili odpornost bank ob morebitni realizaciji tveganj. Ob dodatni pospešitvi fiksno obrestovanih dolgoročnih stanovanjskih posojil se dodatno povečuje tudi obrestna občutljivost bank. Ob tem ostaja ocena obrestnega tveganja povečana, z možnostjo dodatnega poslabšanja v obdobju do enega leta. Kazalniki kakovosti kreditnega portfelja so se izboljšali, vendar ocena kreditnega tveganja zaradi negotovosti tudi v tretjem četrtletju ostaja povečana. Zaradi slabšanja makroekonomskih obetov in ob visoki inflaciji ocenjujemo, da bo to negativno vplivalo na poslovanje komitentov in njihovo sposobnost servisiranja posojil v prihodnje. Obeti za dohodkovno tveganje, ki že dlje ostaja povečano, se postopoma izboljšujejo. Z rastjo kreditiranja se pozitivni količinski učinki odražajo v rasti neto obrestnih prihodkov, zmanjšuje se tudi skupni negativni doprinos iz naslova cenovnih učinkov. Ob postopnem dvigu obrestnih mer lahko pričakujemo dodatne pozitivne učinke na ustvarjanje dohodka bank. Odpornost bančnega sistema in s tem sposobnost absorbiranja negativnih učinkov, ki bi nastali ob uresničitvi sistemskih tveganj, ostaja nespremenjena ter je v segmentu solventnosti in dobičkonosnosti ocenjena kot srednja, v segmentu likvidnosti pa visoka.

Tabela 1.1 Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem

	Prikaz tveganj in odpornosti								Tendenca spremembe na lestvici
	Q4 2020	Q1 2021	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022	
Sistemska tveganje									
Makroekonomsko tveganje									↑
Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga									→
Tveganje financiranja v bančnem sistemu									→
Obrestno tveganje v bančnem sistemu									↑
Kreditno tveganje v bančnem sistemu									↑
Dohodkovno tveganje v bančnem sistemu									↓
Tveganje, ki izhaja iz liziških družb									→
Odpornost na sistemska tveganja									
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema									↓
Likvidnost bančnega sistema									↓
Barvna lestvica:									
Tveganje	nizko	zmerno	povečano	visoko					
Odpornost	visoka	srednja	nizka	zelo nizka					

Opomba: Pri prikazu tveganj in odpornosti se ocena na barvni lestvici nanaša na oceno do enega četrtletja vnaprej. Puščica predstavlja pričakovano spremembo tveganja oziroma odpornosti na lestvici (navzgor ali navzdol) v nekoliko daljšem horizontu, okrog enega leta. Pri tveganjih usmeritev puščice navzgor (navzdol) pomeni povečanje (zmanjšanje) tveganja, pri odpornosti pa njeno krepitev (slabitev). Prikaz tveganj in odpornosti v bančnem sektorju temelji na analizi ključnih tveganj in odpornosti za slovenski bančni sistem ter je opredeljen kot sklop kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov za opredelitev in merjenje sistemskih tveganj in odpornosti.

Vir: Banka Slovenije.

Makroekonomsko tveganje še vedno ocenjujemo kot povečano s tendenco nadaljnega povečevanja, kar se lahko v prihodnjem obdobju prek številnih kanalov negativno odrazi na poslovanju bančnega sistema. Spodbudna domača gospodarska aktivnost se je po razmeroma visoki rasti v drugem četrtletju nadaljevala tudi v tretjem, vendar so se obeti za drugo polovico leta z upadom gospodarskega razpoloženja precej

poslabšali. Stroški zadolževanja so se ob visoki inflaciji, ki je postala široko osnovana, dvigih ključnih obrestnih mer ECB in negotovosti glede prihodnje rasti povišali. Prihodnje poslabšanje makroekonomskih in finančnih razmer ima tako lahko negativne implikacije za bančni in širši finančni sektor.

Tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz trga nepremičnin, ostaja ob nadaljnji krepitvi stanovanjskega kreditiranja in visoki rasti cen stanovanjskih nepremičnin ocenjeno kot povečano. Ob tem so po naših ocenah postale cene stanovanjskih nepremičnin precejšene. Povečana tveganja za finančno stabilnost, ki izhajajo iz trga nepremičnin, bi lahko ob povečanem kreditnem in obrestnem tveganju zmanjšala odpornost bančnega sistema. Zaradi tega smo v Banki Slovenije aprila prilagodili makrobonitetne ukrepe, ki bodo omejili prenos tveganj iz trga nepremičnin v bančni sistem ter okrepili odpornost bank ob morebitni realizaciji tveganj. Tako so se s 1. 7. 2022 uveljavile nekatere spremembe obstoječih makrobonitetnih omejitev kreditiranja prebivalstva, s 1. 1. 2023 pa začnjata veljati tudi sektorska blažilnika sistemskih tveganj.

Z rastjo deleža vlog na vpogled in ob hkratnem povečanju dolgoročnih posojil se je razmeroma velika vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi še povečala, zato še naprej ocenjujemo tveganje financiranja kot zmerno. Vloge nebančnega sektorja so v prvi polovici leta 2022 ostale stabilen vir financiranja bančnega sistema kljub visoki inflaciji in kratkotrajnim težavam ene od slovenskih bank zaradi ruske vojaške agresije. Sezonski vpliv in skrbnejše ravnanje varčevalcev z razpoložljivim dohodkom ob naraščajočih cenah je prispevalo k izrazitejšim prilivom vlog gospodinjstev v pomladanskih mesecih. Nasprotno sta inflacija in še vedno prisotne težave v dobavnih verigah dejavnika, ki sta spodbujala porabo prihrankov nefinančnih družb v bankah.

Izpostavljenost bank obrestnemu tveganju se je v prvi polovici leta s precejšnjim povečanjem deleža fiksno obrestovanih posojil močno povečala, s čimer tveganje ocenjujemo kot povečano z naraščajočo tendenco. Banke so v prvi polovici leta 2022 ob visoki kreditni rasti med naložbami vidno povečale obseg posojil nebančnemu sektorju, medtem ko so se med obveznostmi dodatno okrepile vloge na vpogled. V obdobju nizkih obrestnih mer se je s povečanjem deleža fiksno obrestovanih posojil in deleža vlog na vpogled pomembno spremenila struktura naložb in obveznosti bank, ki jih ob zviševanju obrestnih mer izpostavlja povečanemu obrestnemu tveganju. Ob tem ponovno poudarjamo, da sta pri sklepanju novih fiksno obrestovanih posojil, s katerimi se banke dodatno izpostavljajo obrestnemu tveganju, potrebna velika preudarnost in ustrezno vnaprejšnje varovanje večjih izpostavljenosti.

Ocenjujemo, da je celotno kreditno tveganje bank, kljub še vedno ugodnim kazalnikom kakovosti portfelja, povečano s tendenco nadaljnega povečevanja. Kazalniki kakovosti kreditnega portfelja so se v prvi polovici leta dodatno izboljšali kljub poslabšanju napovedi gospodarske rasti in povečanim negotovostim v domačem in mednarodnem okolju. Deleži nedonosnih izpostavljenosti (NPE) se ohranjajo na nizkih ravneh, struktura portfelja po skupinah kreditnega tveganja pa se je v večini skupin komitentov izboljšala, medtem ko se je v številnih drugih državah EU prerazporejanje portfelja v skupino s povečanim kreditnim tveganjem povečalo. Pri tem ocenjujemo, da bodo posredne daljnosežne posledice geopolitičnih napetosti negativno vplivale na poslovanje in sposobnost servisiranja dolgov večine bančnih komitentov.

Dohodkovno tveganje ocenjujemo kot povečano, a stabilno. Razmere za ustvarjanje dohodka so se letos izboljšale, dohodek bank pa se zaradi povečane posojilne aktivnosti povečuje. Ob nadaljnjem poviševanju obrestnih mer lahko kratkoročno pričakujemo pozitivne učinke na ustvarjanje dohodka bank. Dolgoročno pa bi lahko razmere v mednarodnem in makro okolju postopoma pripeljale do negativnih učinkov iz povečanja stroškov financiranja bank ter zmanjšanja sposobnosti odplačevanja dolgov s strani komitentov bank in povečanja operativnih stroškov.

Ocenjujemo, da je trenutna odpornost bančnega sistema na sistemska tveganja v segmentu solventnosti in dobičkonosnosti srednja in se lahko v daljšem roku poslabša. Ob tem poudarjamo, da ostajajo med bankami precejšnje razlike v višini kapitalskih presežkov in s tem sposobnosti pokrivanja potencialnih izgub. Zato je ob negotovi vzdržnosti trenutno dobre dobičkonosnosti, s katero bi banke v prihodnje lahko vzdrževale oziroma krepile kapitalsko ustreznost, nujno skrbno upravljanje kapitala, kar je še zlasti pomembno za banke z nižjimi kapitalskimi presežki.

Odpornost bančnega sistema na sistemska tveganja v segmentu likvidnosti je v prvi polovici leta 2022 ostala visoka kljub poslabšanju vrednosti nekaterih kazalnikov likvidnosti. Z zmanjšanjem primarne likvidnosti se je zmanjšal količnik likvidnostnega kritja bančnega sistema, a je še vedno močno presegel minimalne regulatorne zahteve. Razlike v višini likvidnostnih presežkov med bankami ostajajo precejšnje, s tem pa tudi njihova raven odpornosti na sistemska tveganja. Pozorno spremljanje aktualnih geopolitičnih in konkurenčnih razmer ostaja zelo pomembno pri upravljanju likvidnosti, zlasti za banke z nižjimi likvidnostnimi presežki.

Finančni položaj gospodinjstev in nefinančnih družb (NFD) je v prvi polovici leta 2022 ostal dober. Raven zadolženosti gospodinjstev ostaja pod povprečjem evrskega območja, neto finančno premoženje pa se je v zadnjem letu še dodatno povečalo. Na pesimistično razpoloženje potrošnikov vpliva predvsem visoka inflacija, zaradi katere se je kupna moč gospodinjstev v povprečju zmanjšala, ob tem pa so najbolj prizadeta gospodinjstva z nižjimi dohodki. Zaradi zaostrovanja monetarne politike bodo gospodinjstva, ki že imajo obstoječa posojila s spremenljivo obrestno mero, dodatno pod pritiskom, višje obrestne mere pa bodo povečale prihodnje stroške zadolževanja. NFD so po vnovičnem zagonu gospodarske aktivnosti v lanskem letu in prvi polovici leta 2022 močno povečale dolžniško financiranje, kazalniki zadolženosti pa so kljub temu ostali ugodni. Motnje v preskrbi s surovinami in energijo, nastale že v pogojih pandemije in poglobljene z rusko vojaško agresijo, usmerjajo NFD k večjemu zadolževanju za zagotavljanje zadostnih zalog, kar se kaže v povečanem povpraševanju po posojilih za tekoče poslovanje. Tveganja v sektorju podjetij se povečujejo zaradi izredne rasti cen energentov in surovin ter pričakovane rasti obrestnih mer.

Tveganja, ki izhajajo iz poslovanja liziških družb, trenutno ostajajo zmerna, saj je robustna gospodarska rast kljub negotovostim povezanim z rusko vojaško invazijo pozitivno prispevala na poslovanje liziških družb. Vendar pa se lahko poslovanje liziških družb v prihodnje poslabša zaradi upočasnitve gospodarske rasti in višanja stroškov zadolževanja ter upada realnega dohodka.

Zavarovalniški sektor je ostal v prvi polovici leta 2022 dobro kapitaliziran. Zavarovalnice in pozavarovalnice bodo v prihodnje poslovale v vse bolj zahtevnih razmerah ob vztrajanju visoke inflacije, še zlasti ob morebitni upočasnitvi gospodarske rasti.

Domači vzajemni skladi zaradi večjih prodajnih pritiskov na svetovnih borzah niso imeli likvidnostnih težav, saj so skupna neto vplačila ostala pozitivna. Po drugi strani investicijski skladi v evrskem območju že od februarja beležijo neto odlive. Neto odlivi so bili še zlasti izraziti pri obvezniških skladih, ti pa so tudi edina vrsta skladov, ki so tudi v Sloveniji zabeležili neto odlive.

Ob povečani negotovosti v makroekonomskem kot tudi finančnem okolju v Sloveniji in širše se povečuje tveganje materializacije (cikličnih in strukturnih) tveganj v slovenskem finančnem sistemu. Ta tveganja smo v Banki Slovenije naslovili s prilagoditvami makrobonitetnih ukrepov, njihov namen pa ni le omejiti čezmerne rasti kreditiranja in čezmerne izpostavljenosti, temveč tudi povečati odpornost bančnega sistema in s tem blažiti finančne cikle. Maja sprejeti Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov prinaša nekaj sprememb, ki bodo za fizične osebe izboljšale dostopnost posojil, hkrati pa obravnava tudi naraščajoče tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga.

1 KLJUČNA TVEGANJA ZA BANČNI SISTEM

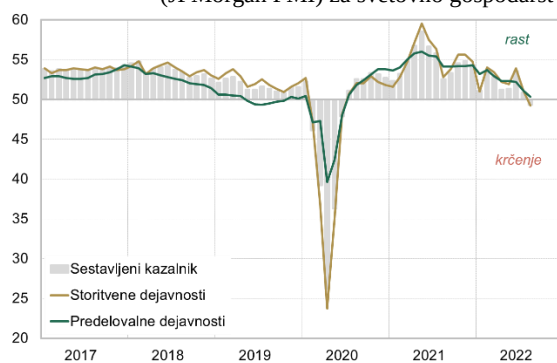
1.1 Makroekonomsko tveganje

Makroekonomsko tveganje še vedno ocenjujemo kot povečano s tendenco nadaljnjega povečevanja, kar se lahko v prihodnjem obdobju prek številnih kanalov negativno odrazi na poslovanju bančnega sistema. Svetovno in evropsko gospodarstvo se v letu 2022 ob okrevanju po pandemiji soočata z več šoki, ki so dodatno zvišali inflacijo, upočasnili rast gospodarske aktivnosti in poslabšali gospodarske obete. Spodbudna domača gospodarska aktivnost se je po razmeroma visoki rasti v drugem četrtletju nadaljevala tudi v tretjem, vendar pa so se obeti za drugo polovico leta z upadom gospodarskega razpoloženja precej poslabšali. Stroški zadolževanja so se ob visoki inflaciji, ki je postala široko osnovana, dvigih ključnih obrestnih mer ECB in negotovosti glede prihodnje rasti povišali. Višje obrestne mere lahko pri bankah kratkoročno pozitivno vplivajo na obrestne prihodke in večjo dobičkonosnost, srednje- in dolgoročno pa pomenijo tudi višje stroške financiranja. Poslabšanje makroekonomskih razmer se lahko ob sočasnem vztrajanju inflacijskih pritiskov odrazi v šibkejšem finančnem položaju podjetij in gospodinjstev ter zmanjšanju njihove sposobnosti odplačevanja dolgov. Posledično se lahko poslabša kreditna kakovost bančnih portfeljev, ob dodatnih oslavitvah in rezervacijah pa dobičkonosnost bank. Negativen pritisk na dobičkonosnost lahko ob vztrajanju visoke inflacije potencialno predstavljajo tudi višji operativni stroški bank.

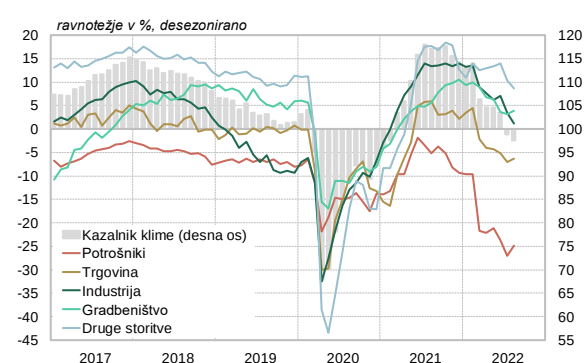
Mednarodno okolje

Rast svetovne gospodarske aktivnosti se je po okrevanju po pandemiji ob številnih negativnih tveganjih v letu 2022 močno upočasnila, gospodarski obeti pa poslabšali. Med pomembnejšimi dejavniki, ki se že odražajo v šibkejši gospodarski rasti oziroma avgusta tudi upadu aktivnosti, je višja inflacija od pričakovane, ki je večinoma spodbujena z visoko rastjo cen energentov in hrane zaradi vojne v Ukrajini ter uvedenih sankcij zoper Rusijo. Upočasnitev svetovne rasti je prav tako posledica upočasnitve kitajske gospodarske rasti zaradi novih izbruhov koronavirusa in strogih omejitvenih ukrepov ter upočasnjevanja rasti ameriške gospodarske aktivnosti. Svetovni BDP se je v drugem četrtletju prvič po pandemiji skrčil,¹ zadnja vrednost kazalnika nabavnih menedžerjev JPMorgan PMI pod 50 pa nakazuje nadaljnje krčenje (slika 1.1). Zadnje, julijske napovedi MDS glede rasti svetovnega gospodarstva v letu 2022 in še zlasti 2023 so tako glede na predhodne znova nižje, toda še vedno pozitivne,² so pa izpostavljenе tveganjem slabše realizacije.

Slika 1.1 Kazalnik nabavnih menedžerjev (JPMorgan PMI) za svetovno gospodarstvo

Slika 1.2 Kazalniki zaupanja v evrskem območju

Opomba: Na levi sliki vrednost kazalnika PMI nad 50 predstavlja rast gospodarske aktivnosti glede na prejšnji mesec, medtem ko vrednost kazalnika pod 50 predstavlja krčenje. Na desni sliki so kazalniki zaupanja izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov.

Vir: Bloomberg, Eurostat.

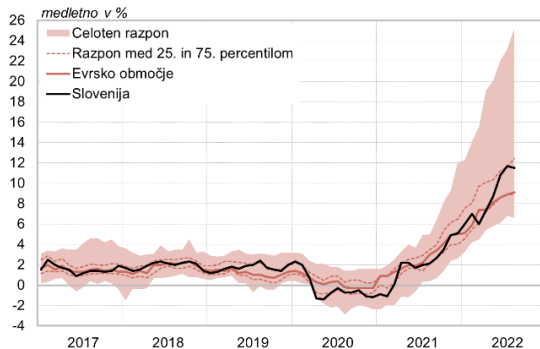
Gospodarski obeti so se poslabšali tudi v evrskem območju, ki je ob veliki energetske odvisnosti od ruskih energentov, predvsem zemeljskega plina, posebej izpostavljeno motnjam z njihovo oskrbo. Gospodarsko razpoloženje, kot ga meri kazalnik gospodarske klime, se je od začetka leta do avgusta poslabšalo, upad pa so zabeležili vsi kazalniki zaupanja (slika 1.2). Od začetka vojne v Ukrajini je zlasti močno upadel kazalnik zaupanja potrošnikov, kar se lahko prek šibkejšje zasebne potrošnje odrazi v upočasnjeni prihodnji rasti. V to smer kaže tudi zmanjšanje optimizma podjetniškega sektorja od začetka leta

¹ Ocena MDS, julij 2022.

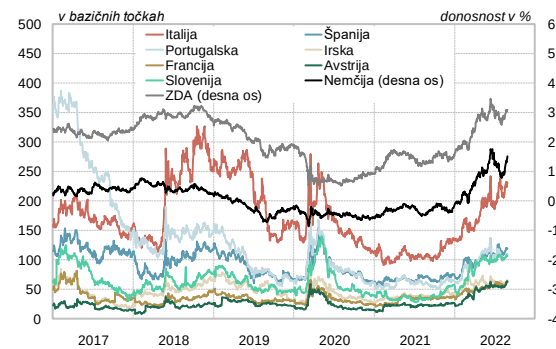
² MDS, julij 2022 (2022: 3,2 %, 2023: 2,9 %).

in večja zadržanost glede investicij v industriji. Na šibkejšo rast nakazuje tudi kazalnik nabavnih menedžerjev PMI za evrsko območje, ki se je avgusta zmanjšal četrti mesec zapored in prešel v območje, ki predstavlja krčenje aktivnosti. Rast v evrskem območju je bila v prvi polovici leta solidna, obeti za drugo polovico leta pa so slabši. Zadnja, septembrska napoved ECB je tako za leto s 3,1 % nekoliko višja od junijske, vendar nižja od marčevske, za leto 2023 (0,9 %) pa precej nižja.³

Slika 1.3 Rast cen (HICP)

Slika 1.4 Donosnost in pribitki na 10-letne državne obveznice

Opomba: Na desni sliki je pribitek izračunan kot razlika med donosom desetletne državne obveznice in donosom referenčne (nemške) obveznice na dnevni ravni ter odraža tveganja, ki jih tržni udeleženci pripisujejo državi.

Vir: Eurostat, Bloomberg, preračuni Banke Slovenije.

Rast cen v evrskem območju se je letos ob velikih razlikah med državami močno okrepila. Avgusta je medletna rast (HICP) dosegla 9,1 %, medtem ko v baltskih državah že več mesecev v povprečju presega 20 % (slika 1.3). Številne države skušajo z različnimi ukrepi ublažiti visoko inflacijo, vendar se je ta še naprej krepila. Zaradi vojne v Ukrajini in sankcij zoper Rusijo so se letos izrazito podražili energenti in hrana, ki so skupaj predstavljali dve tretjini prispevka k skupni inflaciji. Izrazita rast cen energentov se vse bolj odraža tudi v višjih cenah ostalega blaga in storitev ter tudi hrane. Po zadnji, septembrski napovedi ECB, ki je glede na predhodno višja, naj bi inflacija v letu 2022 znašala 8,1 %, v letu 2023 pa se umirila na 5,5 %.⁵ Uresničitev napovedi je močno podvržena tveganju razpleta vojne in prihodnjim cenovnim gibanjem energentov.

Ob visoki inflaciji centralne banke zvišujejo ključne obrestne mere, vrednost borznih indeksov pa se je letos vidno znižala. Svet ECB je na julijskem, nato pa še na septembrskem zasedanju v podporo vračanja inflacije k srednjeročnemu cilju⁴ ključne obrestne mere zvišal najprej za 0,5 odstotne točke⁵ in nato še za 0,75 odstotne točke,⁶ za prihodnja zasedanja pa napovedal primernost nadaljnje normalizacije obrestnih mer. Zahtevane donosnosti državnih obveznic so se letos vidno zvišale, ob čemer so se pribitki obveznic držav evrskega območja nad nemško povečali zmerno, povečale pa so se tudi razlike v pribitkih med državami (slika 1.4). Pogoji financiranja so tako v evrskem območju od začetka leta postajali manj ugodni. S poslabšanjem gospodarskih napovedi in ob zmanjšani likvidnosti se poslabšanje razmer na trgih obveznic kaže tudi v povečani volatilnosti. Medtem so se glavni borzni indeksi od konca lanskega leta, ko so zabeležili zgodovinsko najvišje vrednosti, ob povečani volatilnosti opazno znižali.

Gospodarske razmere v Sloveniji

Rast domače gospodarske aktivnosti je bila kljub negotovim razmeram v mednarodnem okolju v prvi polovici leta razmeroma visoka. V drugem četrtletju se je rast BDP celo nekoliko okrepila in bila višja kot v evrskem območju.⁷ K medletni rasti BDP (8,2 %) je največ prispevala zasebna potrošnja, ki so jo podpirali visoka stopnja zaposlenosti, rast mase plač v zasebnem sektorju ob velikih prihrankih gospodinjstev in ugoden začetek turistične sezone (slika 1.5). S pospeškom v izvozu storitev, predvsem potovanj, se je okrepila medletna rast skupnega izvoza in po štirih četrtletjih prvič presegla rast uvoza, saldo menjave s tujino pa je tako pozitivno prispeval k rasti BDP. Okrepile so se tudi investicije, ki so jih močno podpirali ugoden finančni položaj podjetij, ob visoki inflaciji močno negativne realne obrestne mere, pomemben pa je bil tudi prispevek državnih investicij ob izvajanju načrta za okrevanje in odpornost ter učinku letošnjega

³ ECB staff macroeconomic projections for the euro area, September 2022 (europa.eu).

⁴ Ciljna raven inflacije v srednjeročnem obdobju znaša 2 %.

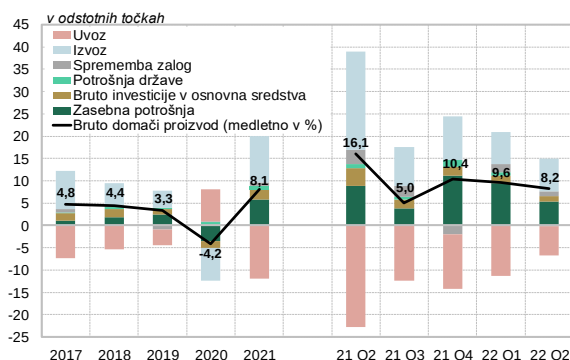
⁵ Vse tri ključne obrestne mere je ECB zvišala za 50 bazičnih točk (Sklepi o denarni politiki).

⁶ Vse tri ključne obrestne mere je ECB zvišala za 75 bazičnih točk (Sklepi o denarni politiki).

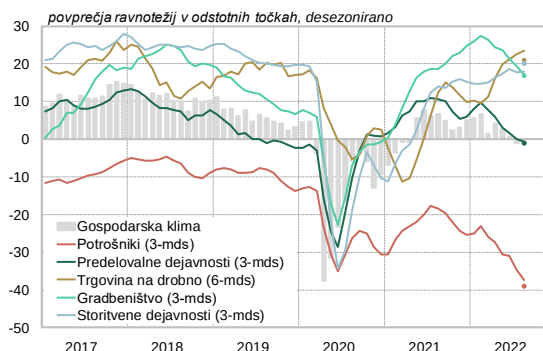
⁷ Po podatkih, prilagojenih učinku sezone in koledarja, se je BDP glede na prejšnje četrtletje povečal za 0,9 % (v evrskem območju za 0,8 %), medletno pa za 8,3 % (v evrskem območju za 4,1 %).

volilnega cikla. Po visoki gospodarski rasti v prvi polovici leta in pričakovanih slabših prihodnjih gospodarskih razmer so zadnje napovedi letošnje rasti višje od predhodnih, za leto 2023 pa precej nižje.⁸

Slika 1.5 Rast BDP in prispevki k rasti BDP – izdatkovna struktura

Slika 1.6 Kazalniki zaupanja in kazalnik gospodarske klime

Opomba: Na desni sliki so podatki kazalnikov zaupanja predstavljeni kot 3-mesečne oziroma 6-mesečne drseče sredine (razen kazalnika gospodarske klime). Pike označujejo zadnje podatke (avgust 2022). Kazalniki so izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov.

Vir: SURS, preračuni Banke Slovenije.

Domače gospodarsko razpoloženje se je letos do avgusta vidno poslabšalo in kaže upočasnitev gospodarske rasti v drugi polovici leta. Kazalnik gospodarske klime je julija upadel na najnižje vrednosti v zadnjem letu in pol ter znova prešel v negativno območje, kjer je ostal tudi avgusta (slika 1.6). Poslabšanje je prisotno v vseh segmentih. Od začetka vojne v Ukrajini in ob povečanih negotovostih v mednarodnem okolju je kazalnik zaupanja v predelovalnih dejavnostih postopoma, a vidno upadel. Podjetja so poročala o poslabšanju tendenc glede prihodnje proizvodnje, naročil in pričakovanega zaposlovanja ter o povečanju omejitvenih dejavnikov, predvsem v obliki nezadostnega povpraševanja. V zadnjem letu se je izrazito zmanjšalo zaupanje potrošnikov, ki jih ob hitro rastočih cenah in upadu kupne moči skrbijo finančno stanje v gospodinjstvu kot tudi negativni obeti glede gospodarskega stanja v državi. Od začetka leta je z dolgoletno najvišjih vrednosti, ob pričakovanju manjšega obsega gradbenih del in naročil, upadel tudi kazalnik zaupanja v gradbeništvu, medtem ko je zaupanje v trgovini na drobno in storitvenih dejavnostih ob ugodni turistični sezoni ostalo visoko. Dinamika omenjenih kazalnikov za tretje četrtletje nakazuje postopno umirjanje aktivnosti.

Rast cen življenjskih potrebščin se je letos močno okrepila. Medletna rast cen (HICP) je letos močno pospešila in avgusta z 11,5 % evrsko povprečje preseгла za 2,4 odstotne točke (slika 1.3). S 4,6 odstotne točke so k rasti največ prispevali energenti (slika 1.7), ki so bili medletno dražji za 36,6 %, kar se vse bolj odraža v višji rasti cen ostalih skupin v košarici življenjskih potrebščin. Hkrati se je močno podražila hrana (medletno za 12,2 %), strošek njene proizvodnje je poleg višjih cen kmetijskih pridelkov močno podvržen draženju energentov. Ob višjih cenah storitev in ostalega blaga se je vidno povečal tudi ožji kazalnik osnovne inflacije,⁹ za 6,3 %. Pričakovanja podjetij in potrošnikov glede prihodnjih cenovnih gibanj so se zmanjšala, glede na dolgoletno povprečje pa ostala visoka.

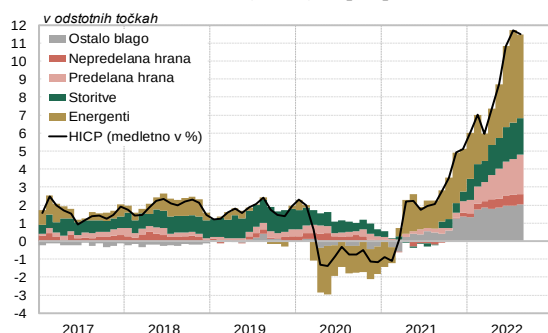
Zaposlenost se je še naprej povečevala in podpirala visoko raven domačega trošenja, kar se skupaj z močnimi cenovni pritiski iz mednarodnega okolja odraža v primanjkljaju v blagovni menjavi. Letošnji presežek salda tekočega računa plačilne bilance se je ob visoki rasti uvoznih cen močno zmanjšal (slika 1.8). Junija se je zaradi krepitve presežka v storitveni menjavi v enoletnem obdobju znova nekoliko okrepil, vendar je julija upadel na večletno dno. Trg dela je dosegel največje število delovno aktivnih prebivalcev do zdaj, rast zaposlenosti je po dejavnostih široko osnovana, podjetja pa pomanjkanje domačih delavcev še naprej večinoma rešujejo z zaposlovanjem tujih državljanov. Medletna rast povprečne bruto plače je bila v prvi polovici leta v zasebnem sektorju solidna, v javnem pa ob učinkih prenehanja izplačil dodatkov zaradi epidemije še naprej negativna.¹⁰

⁸ UMAR, september 2022 (2022: 5,0 %, 2023: 1,4 %, 2024: 2,6 %), Evropska komisija, julij 2022 (2022: 5,4 %, 2023: 1,0 %), Banka Slovenije, junij 2022 (2022: 5,8 %, 2023: 2,4 %, 2024: 2,5 %).

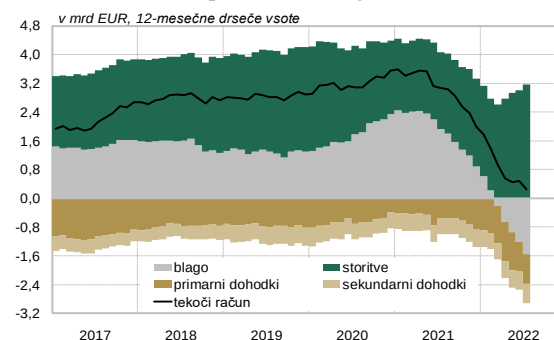
⁹ HICP brez cen energentov, hrane, alkohola in tobaka.

¹⁰ Na negativno medletno rast v javnem sektorju vpliva učinek visoke osnove ob lanskoletnih izplačilih dodatkov zaradi epidemije.

Slika 1.7 Rast cen (HICP) in prispevki

Slika 1.8 Komponente tekočega računa

Vir: Eurostat, preračuni Banke Slovenije.

Javnofinančni položaj države se ob hitrejši rasti prihodkov nad odhodki izboljšuje. Primanjkljaj države se je v prvem četrtletju zmanjšal na 3,1 % BDP, saldo konsolidirane bilance javnega financiranja pa se je izboljšal tudi v drugem četrtletju, v enoletnem obdobju pa ostal negativen. Konsolidirani bruto dolg se je z močnim okrevanjem po krizi ob pandemiji do prvega četrtletja zmanjšal na 75,1 % BDP. S porastom zahtevanih donosnosti na državne obveznice (slika 1.4) se je zadolževanje države nekoliko podražilo, država pa je pri bonitetnih agencijah ohranila obstoječe bonitetne ocene s stabilnimi obeti.¹¹

Verjetnost sistemske krize v naslednjem enoletnem obdobju, ocenjena z modelom zgodnjega opozarjanja v realnem času,¹² se je za Slovenijo od sredine aprila znova zmanjšala pod prag signalizacije.¹³ Za večino držav¹⁴ to tveganje od izbruha vojne v Ukrajini ostaja nad pragom in še naprej narašča. Pred vrnitvijo verjetnosti pod mejno raven je pri Sloveniji večino prispevka k povečanju tega tveganja predstavljalo dogajanje na borznem trgu, kjer je borzni indeks od sredine februarja do sredine marca upadel za 15 %. Njegova vrednost se je pred kratkim nekoliko zvišala, vendar je še naprej ostala pod vrhom s sredine februarja. Medtem ko model zgodnjega opozarjanja sistemskega tveganja za Slovenijo ocenjuje na raven pod pragom, potencialna tveganja finančne okužbe v finančno močno integriranem evropskem okolju zahtevajo preudarno spremljanje tveganj z nadnacionalno perspektivo.

1.2 Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin

Tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz trga nepremičnin, je ocenjeno kot povečano zaradi visoke rasti cen stanovanjskih nepremičnin, ki so po naših ocenah precenjene, in visoke rasti stanovanjskih posojil. Poleg tega lahko sposobnost posojilojemalcev za servisiranje dolga upade, saj se z naraščanjem cen življenjskih potrebščin na eni strani zmanjšuje razpoložljiv dohodek gospodinjstev, na drugi strani pa se zvišujejo obrestne mere in strošek financiranja dolga. S tem se lahko povpraševanje po stanovanjskih posojilih zmanjša, kar pričakujejo tudi v več bankah. Naraščajoča tveganja za finančno stabilnost, ki izhajajo iz trga nepremičnin, bi tako lahko ob povečanem kreditnem in obrestnem tveganju zmanjšala odpornost bančnega sistema. Zaradi tega smo v Banki Slovenije z julijem 2022 uvedli makrobonitetne ukrepe pri kreditiranju prebivalstva, ki bodo omejili prenos tveganj z nepremičninskega trga v bančni sistem in okrepili odpornost bank ob morebitni realizaciji tveganj. Več o ukrepih smo zapisali v poglavju Makrobonitetna politika.

¹¹ S&P Global Ratings: AA-, stabilni obeti; Fitch Ratings: A, stabilni obeti; Moody's: A3, stabilni obeti; DBRS Morningstar: A, stabilni obeti.

¹² Verjetnost krize je ocenjena z logističnim modelom zgodnjega opozarjanja. Spremenljivke modela vključujejo: stopnjo servisiranja dolga nefinančnega zasebnega sektorja (letna sprememba, z zamikom dveh četrtletij zaradi zamikov pri objavi), kazalnik zaupanja potrošnikov (anketa Evropske komisije, z enomesečnim zamikom), pribitke državnih obveznic (obrestni pribitek za 10-letne državne obveznice glede na povprečje evrskega območja), letno rast tečajev delnic, realizirano volatilitnost tečajev delnic v zadnjem mesecu in naklon krivulje netvegane donosa. Rast tečajev lastniških vrednostnih papirjev in volatilitnost, merjena glede na delniške indekse, sta pri predstavitvi rezultatov združena v kategorijo »cene delnic«. Podatki o cenah delnic, naklonu krivulje donosa in pribitkih državnih obveznic so na dnevni frekvenci. Vzorec zajema obdobje od januarja 2004 do avgusta 2021. Identifikacija in datiranje sistemskih finančnih kriz temeljita na javno dostopni podatkovni zbirki ECB/ESRB o krizah.

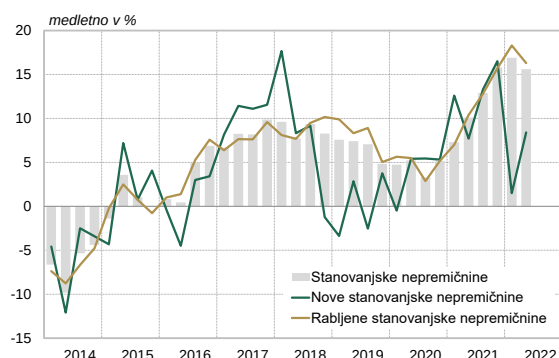
¹³ Pri pragu signalizacije se upošteva kompromis med lažnimi opozorili o krizi in zgrešenimi resničnimi kriznimi dogodki, večja utež pa se dodeli preprečevanju tega, da bi spregledali dogodek resnične krize. Treba je poudariti, da tveganja, ocenjena z modelom, temeljijo na preteklih značilnostih podatkov. Od svetovne finančne krize in evrske dolžniške krize je prišlo do velikih izboljšav mikro- in makrobonitetnih okvirov v Sloveniji in v evrskem območju, kar le počasi prehaja v ocene modela.

¹⁴ Vzorec zajema 18 držav EA, Dansko in Švedsko.

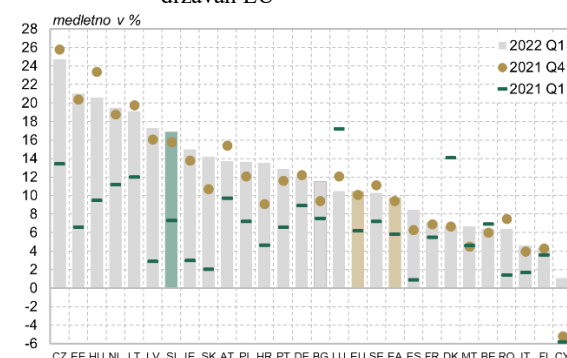
Cene stanovanjskih nepremičnin

Cene stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji se hitro zvišujejo že od začetka leta 2021, v drugem četrtletju 2022 je bila medletna rast nominalnih cen 15,6-odstotna (slika 1.9). Okrepila se je predvsem rast cen rabljenih stanovanj, medtem ko je bila rast cen hiš nekoliko nižja. Kljub vsesplošni rasti cen rabljenih stanovanj ostajajo razlike med slovenskimi mesti precejšnje. Cene rabljenih stanovanj v EUR/m² (mediana) so bile leta 2021 najvišje v Ljubljani, kjer so dosegle 3.410 EUR/m², in na Obali, 3.050 EUR/m², medtem ko so bile precej nižje v Mariboru s 1.620 EUR/m² in Celju s 1.690 EUR/m². Rast cen novih nepremičnin se je v prvem četrtletju leta 2022 umirila in je medletno znašala 1,5 %. Medletna rast cen stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji je v prvem četrtletju 2022 presegla povprečje stopenj rasti cen evrskega območja, ki je znašalo 9,8 % (slika 1.10). Realna rast cen pa je ob visoki inflaciji v prvem četrtletju 2022 po večletnem naraščanju ustavila, cene pa so bile za 44,5 % realno višje kot leta 2015.

Slika 1.9 Cene stanovanjskih nepremičnin

Slika 1.10 Rast cen stanovanjskih nepremičnin v državah EU

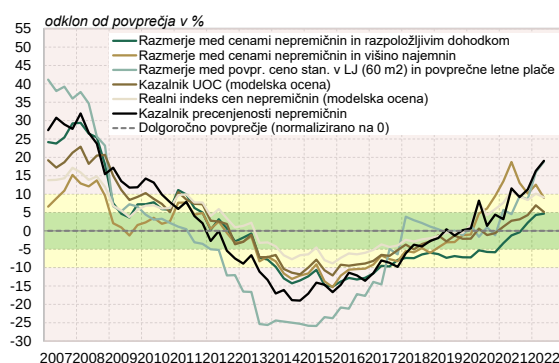

Opomba: Podatki na desni sliki za PT, NL, DE, FR in LT so za zadnje četrtletje 2021.

Vir: SURS, Eurostat, ECB SDW.

Kazalniki relativne precenjenosti stanovanjskih nepremičnin¹⁵ so že jeseni 2021 nakazovali, da so cene postale precenjene, odmik od dolgoročnega ravnovesja pa se je v prvem četrtletju 2022 povečal in na visokih ravneh ostaja tudi v drugem četrtletju. Z nadaljnjo rastjo cen nepremičnin se lahko precenjenost še poveča (slika 1.11). Kljub visoki rasti cen v Sloveniji v zadnjem letu je pri nas precenjenost stanovanjskih nepremičnin še vedno nekoliko manjša kot v povprečju držav evrskega območja (slika 1.12), če sodimo glede na razmerje med cenami in dohodkom ter razmerje med cenami in najemnino.

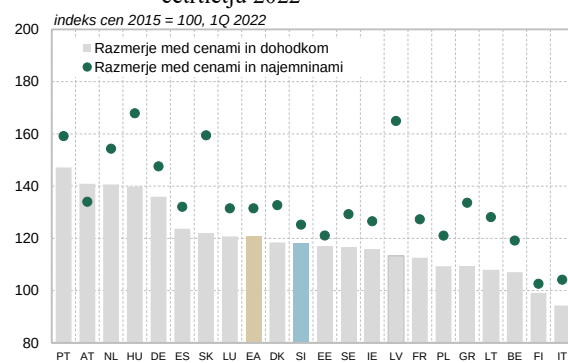
Slika 1.11 Različni kazalniki precenjenosti cen stanovanjskih nepremičnin

Opomba: Na sliki levo so kazalniki ravnotežnosti cen stanovanjskih nepremičnin normalizirani okrog lastnega dolgoročnega povprečja, ki je postavljeno na vrednost 0. Odklon kazalnikov od dolgoročnega povprečja prikazuje precenjenost oziroma podcenjenost cen stanovanjskih nepremičnin.

Vir: Eurostat, SURS, GURS, ECB SDW, OECD

Slika 1.12 Kazalniki precenjenosti cen stanovanjskih nepremičnin v državah EU v prvem četrtletju 2022

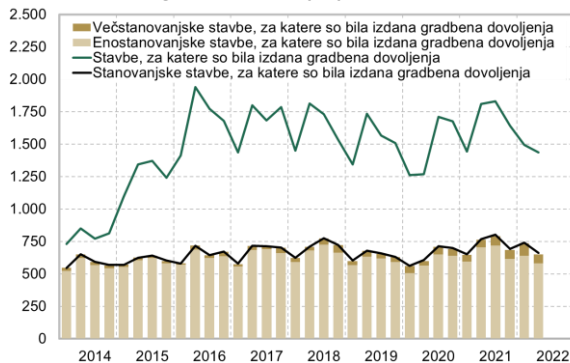

¹⁵ Kazalniki precenjenosti prikazujejo relativno precenjenost, pri čemer se primerja gibanje cen stanovanjskih nepremičnin z gibanjem druge osnove, ki so dohodkovne (npr. BDP, razpoložljivi dohodek), cenovne (npr. splošna inflacija, cene najemnin) ali stroškovne narave (npr. stroški v gradbeništvu, višina obrestne mere za stanovanjska posojila). Prednost izračuna relativne precenjenosti v primerjavi z absolutno je ta, da se pri relativni precenjenosti lahko opremo na določeno referenčno točko – to je osnova v imenovalcu. Pri absolutni precenjenosti te referenčne točke ni, prav tako je pri absolutni precenjenosti pomemben subjektivni vidik kupec-prodajalec; saj je lahko absolutna precenjenost z vidika kupca precej drugačna kot z vidika prodajalca.

Ponudba in povpraševanje na trgu stanovanjskih nepremičnin

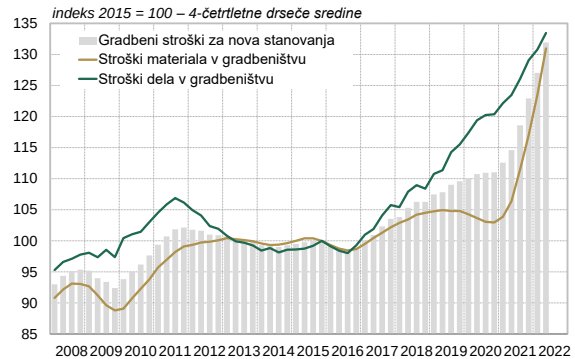
Gradbeni stroški za nova stanovanja so še naprej hitro naraščali, kar se lahko še dodatno prelije v višje cene stanovanjskih nepremičnin (slika 1.14). Število stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja, se je v letu 2021 (6.727) glede na leto pred tem (5.918) povečalo, v prvi polovici leta 2022 pa se je glede na prvo polovico leta 2021 nekoliko zmanjšalo (slika 1.13). Pri tem je bilo v prvi polovici leta 2022 izdanih 163 gradbenih dovoljenj za večstanovanjske stavbe, kar je več kot med letoma 2014 in 2019, ko je bilo izdanih v povprečju 113 gradbenih dovoljenj za večstanovanjske stavbe. Število dokončanih stanovanj v letu 2021 je bilo s 4.032 najvišje v zadnjih letih, vendar še vedno za več kot polovico manjše kot v letih 2008 in 2009.

Slika 1.13 Število stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja

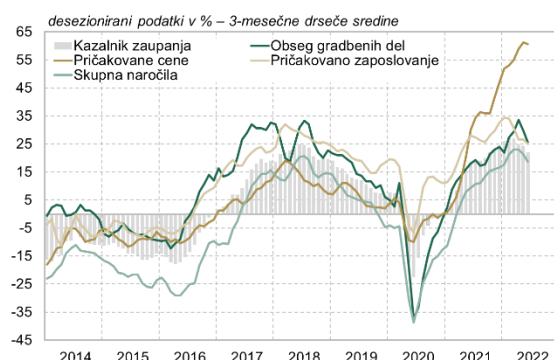
Vir: SURS.

Slika 1.14 Gradbeni stroški za nova stanovanja

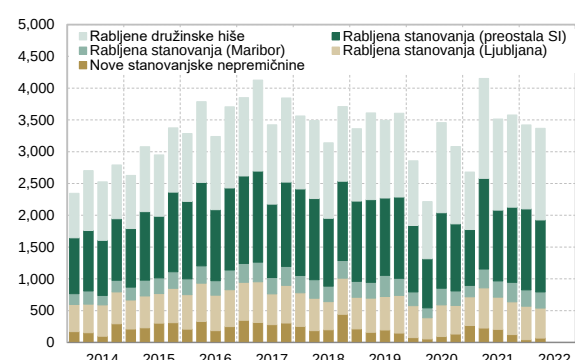
Razpoloženje v gradbeništvu glede naročil in obsega gradbenih del kljub upadu ostaja razmeroma visoko, pričakovanja glede rasti cen pa visoka (slika 1.15). Kazalnik zaupanja v gradbeništvu se je v drugem četrtletju leta 2022 nekoliko poslabšal, pri čemer so se zmanjšala skupna naročila in obseg gradbenih del ter pričakovanja glede zaposlovanja. Kljub temu je bila vrednost gradbenih del v prvi polovici leta 2022 za 23,2 % višja kot v istem obdobju predhodnega leta. Delež bruto investicij v stanovanja v BDP ostaja s 2,2 % v letu 2021 bistveno nižji kot v EU, kjer je znašal 5,6 %. Število prodaj stanovanjskih nepremičnin se je leta 2021 (13.440) glede na leto 2020 zvišalo za 20 % in doseglo raven pred pandemijo, medletna rast pa je bila v drugem četrtletju 2022 že negativna in je znašala -18,9 % (slika 1.16). Kljub močni rasti cen stanovanjskih nepremičnin se je ob manjši medletni rasti prodaj znižala tudi vrednost prodaj stanovanjskih nepremičnin v drugem četrtletju 2022 za 8,5 %. Vrednost prodaj stanovanjskih nepremičnin je leta 2021 znašala 1.683 mio EUR in dosegla najvišjo vrednost v zadnjih osmih letih.

Slika 1.15 Poslovne tendence v gradbeništvu

Vir: SURS.

Slika 1.16 Število prodaj stanovanjskih nepremičnin

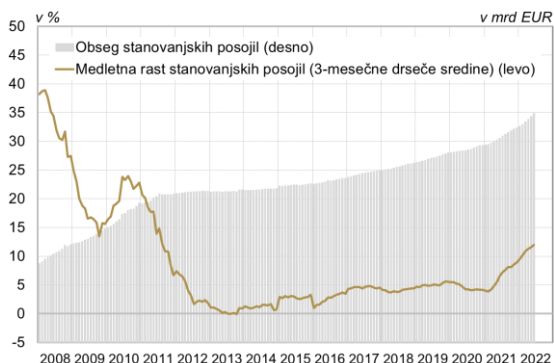
Trg stanovanjskih nepremičnin in bančni sistem

Rast stanovanjskih posojil gospodinjstvom se je ob visoki rasti cen nepremičnin v prvi polovici leta 2022 močno okrepila, v tretjem četrtletju pa bi se lahko rast stanovanjskega kreditiranja umirila. Rast stanovanjskih posojil se je zviševala že v drugi polovici leta 2021, do junija 2022 pa je znašala medletno 11,9 % (slika 1.17), pri čemer se je delež fiksno obrestovanih novoodobrenih posojil močno povečal.¹⁶ K

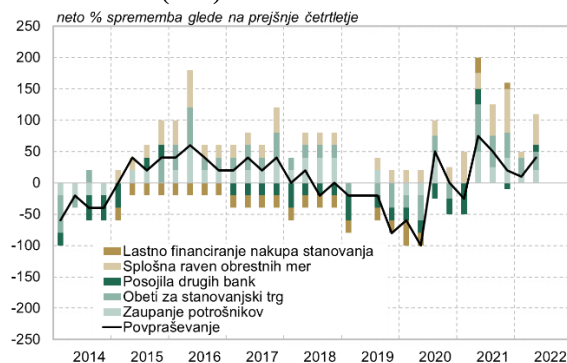
¹⁶ Več o gibanju obrestnih mer za stanovanjska posojila v poglavju Obrestno tveganje.

povečanju povpraševanja po stanovanjskih posojilih v drugem četrtletju 2022 je prispevalo več dejavnikov, kar potrjujejo tudi banke v anketi BLS, kjer so izpostavile splošno raven obrestnih mer in obete za stanovanjski trg, medtem ko lastno financiranje nakupa stanovanja ni več predstavljalo omejitvenega dejavnika, kot ga je pred leti (slika 1.18). Polovica bank je junija 2022 v anketi BLS menila, da se bo povpraševanje po stanovanjskih posojilih v tretjem četrtletju zmanjšalo.

Slika 1.17 Obseg in medletna rast stanovanjskih posojil

Slika 1.18 Povpraševanje in dejavniki vpliva na povpraševanje po stanovanjskih posojilih (BLS)

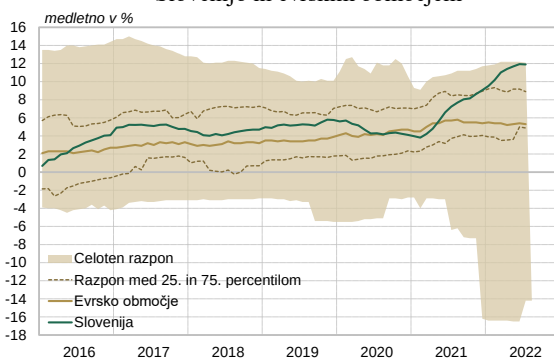

Opomba: Na sliki desno se podatki nanašajo na anketo Bank Lending Survey (BLS).

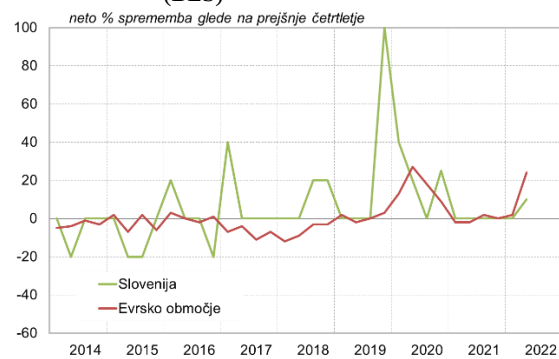
Vir: Banka Slovenije, ECB SDW, preračuni Banke Slovenije.

Rast stanovanjskih posojil je bila v Sloveniji ena najvišjih med državami evrskega območja (slika 1.19), vendar ostaja delež stanovanjskih posojil v BDP med najmanjšimi. V zadnjem desetletju se je obseg stanovanjskih posojil in tudi delež teh posojil v vseh posojilih nebančnemu sektorju močno povečal. Stanovanjska posojila so junija 2022 s 7,8 mrd EUR predstavljala 29,5-odstotni delež v vseh posojilih nebančnemu sektorju, medtem ko je bil ta delež leta 2005 okoli 8-odstoten.¹⁷ Ta delež se je povečal tudi zaradi velikega upada posojil nefinančnim družbam v tem obdobju. Delež stanovanjskih posojil v BDP, ki se je v zadnjih treh letih nekoliko povečal, je bil leta 2021 (14,2 %) še vedno precej manjši od povprečja EU (45,0 %), deloma tudi zaradi velikega deleža lastniških stanovanj v Sloveniji (74,6 %). Po anketi BLS so se kreditni standardi za stanovanjska posojila v prvi polovici leta 2022 nekoliko zaostrili (slika 1.20) zaradi slabšanja splošnih gospodarskih razmer ter obetov za stanovanjski trg.

Slika 1.19 Primerjava rasti stanovanjskih posojil med Slovenijo in evrskim območjem

Slika 1.20 Kreditni standardi za stanovanjska posojila (BLS)

Opomba: Podatki na desni sliki prikazujejo neto % kreditnih institucij v vzorcu, ki beležijo zaostritev kreditnih standardov. Neto sprememba nad nič pomeni zaostritev, vrednost pod nič pa omilitev kreditnih standardov.

Vir: Banka Slovenije, ECB SDW, preračuni Banke Slovenije.

Sposobnost posojilojemalcev za servisiranje dolga lahko upade zaradi z naraščanjem cen življenjskih potrebščin, s čimer po eni strani upada razpoložljiv dohodek gospodinjstev, po drugi strani pa se zvišujejo obrestne mere in strošek financiranja dolga. S tem se lahko tudi povpraševanje po stanovanjskih posojilih zmanjša, kar nakazujejo tudi prej omenjena pričakovanja polovice bank. Ta gibanja lahko prispevajo tudi k znižanju visoke rasti cen stanovanjskih nepremičnin, na katere še vedno pritiskajo naraščajoči gradbeni stroški. Naraščajoča tveganja za finančno stabilnost, ki izhajajo iz trga nepremičnin, bi lahko ob naraščajočem kreditnem tveganju in obrestnem tveganju zmanjšala odpornost bančnega sistema

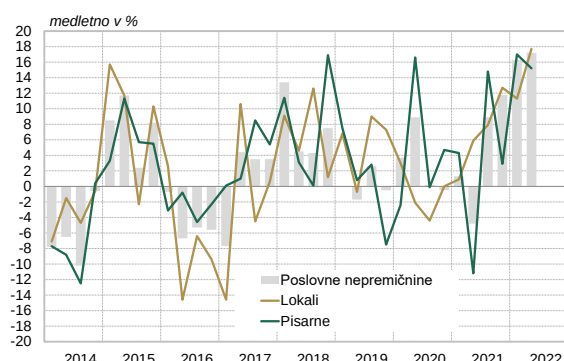
¹⁷ Delež se nanaša na bilančne podatke bank oziroma neto vrednosti kreditov bank gospodinjstvom (prebivalstvo in samostojni podjetniki) v vseh posojilih bank nebančnemu sektorju.

Zaradi tega smo v Banki Slovenije z julijem 2022 uvedli makrobonitetne ukrepe pri kreditiranju prebivalstva, ki bodo omejili prenos tveganj z nepremičninskega trga v bančni sistem in okrepili odpornost bank ob morebitni realizaciji tveganj. Več o ukrepih smo zapisali v poglavju Makrobonitetna politika.

Trg poslovnih nepremičnin in bančni sistem

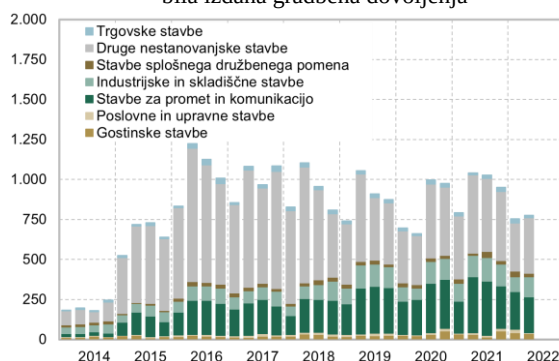
Cene na trgu poslovnih nepremičnin se ponovno zvišujejo skoraj eno leto; v drugem četrtletju leta 2022 so se zvišale medletno za 17,2 %, pri čemer so naraščale tako cene lokalov kot pisarn (slika 1.21). Trg poslovnih nepremičnin v Sloveniji je majhen, zato so nihanja v transakcijah in cenah velika, visoka je tudi konkurenčnost najemnega trga. Število izdanih gradbenih dovoljenj se je v prvi polovici leta 2022 v primerjavi s prvo polovico leta 2021 nekoliko zmanjšalo. Večji delež gradenj poslovnih nepremičnin je namenjen lastni uporabi (slika 1.22).

Slika 1.21 Cene poslovnih nepremičnin

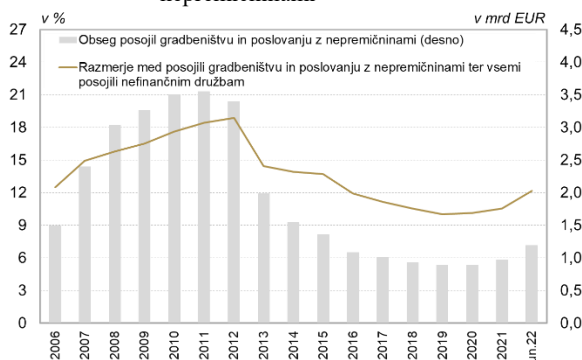
Vir: SURS.

Slika 1.22 Število nestanovanjskih stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja

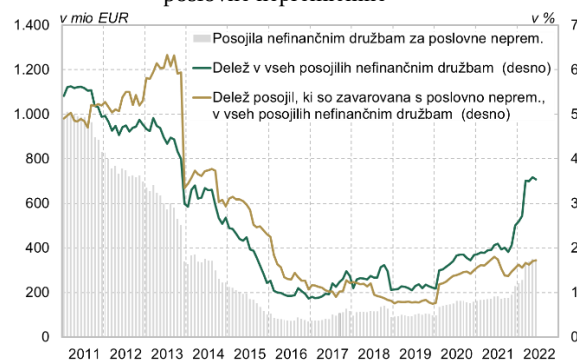
Obseg posojil gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami se je v zadnjih dveh letih nekoliko povečal, vendar ostaja manjši kot pred leti; z zviševanjem obrestnih mer se bo breme financiranja dolga povečalo. Delež teh posojil v vseh posojilih nefinančnih družbam se je do junija 2022 povečal na 12,2 %, kar je precej manj kot leta 2012, ko je znašal okoli 19 %. Obseg teh posojil je z 1,2 mrd EUR precej manjši kot na vrhu leta 2011, ko je znašal 3,5 mrd EUR (slika 1.23). Tudi zadolženost nefinančnih družb je manjša kot pred več kot desetletjem in pred pandemijo, vendar je ta med najvišjimi prav v gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami. V zadnjem obdobju se je povečal tudi obseg posojil za poslovne nepremičnine, stanje teh posojil je junija 2022 znašalo 348 mio EUR in je bilo skoraj še enkrat večje kot leto pred tem (slika 1.24). Večina teh posojil je vezana na spremenljivo obrestno mero, skoraj polovica pa jih je sklenjena z ročnostjo do pet let.

Slika 1.23 Obseg posojil gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami

Vir: Banka Slovenije.

Slika 1.24 Obseg posojil nefinančnim družbam za poslovne nepremičnine

1.3 Tveganje financiranja

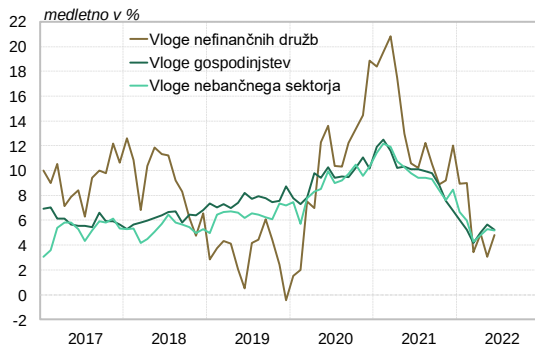
Z rastjo vlog na vpogled in ob hkratnem povečanju dolgoročnih posojil se je razmeroma velika vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi bank še povečala, zato še naprej ocenjujemo tveganje financiranja kot zmerno. Vloge nebančnega sektorja so v prvi polovici leta 2022 ostale stabilen vir financiranja bančnega sistema kljub visoki inflaciji in kratkotrajnim težavam ene od slovenskih bank zaradi vojne v Ukrajini.

Sezonski vpliv in skrbnejše ravnanje varčevalcev z razpoložljivim dohodkom ob naraščajočih cenah sta prispevala k izrazitejšim prilivom vlog gospodinjstev v pomladanskih mesecih. Nasprotno sta inflacija in še vedno prisotne težave v dobavnih verigah dejavnika, ki spodbujata porabo prihrankov nefinančnih družb v bankah. Poleg financiranja investicij so podjetja sredstva namenjala tudi za ustvarjanje zaloga z namenom zagotovitve nemotenega poslovanja v prihodnje. Predvidevamo, da bodo varčevalci kljub visoki inflaciji, ki znižuje realno vrednost njihovih prihrankov v bankah, ostali previdni pri upravljanju z njimi in do izrazitejšega umika vlog iz bank vsaj v kratkoročnem obdobju ne bo prišlo. Zaradi nestabilnih razmer na finančnih trgih in slabših gospodarskih obetov bi z umikom prihrankov v pričakovano donosnejše, a bolj tvegane naložbe namreč lahko poslabšali svoj prihodnji finančni položaj. Dvig depozitnih obrestnih mer, za katerega ocenjujemo, da bi lahko bil zelo postopen, bi lahko predstavljal dodatno spodbudo gospodinjstvom za nadaljnje varčevanje v bankah.

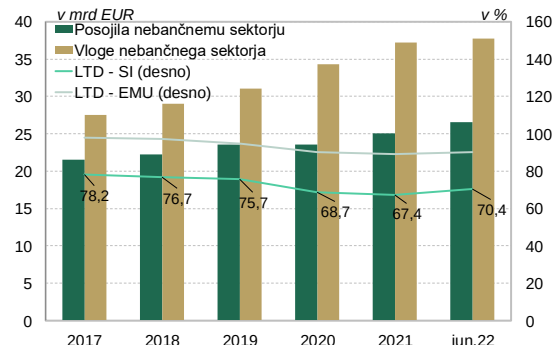
Viri financiranja bank

Ob okrepljeni zasebni potrošnji in rasti investicij se je umirila rast vlog nebančnega sektorja, ki z 78,4-odstotnim deležem v bilančni vsoti ostajajo najpomembnejši vir financiranja slovenskih bank, odvisnost od drugih virov pa je majhna. Medletna rast vlog nebančnega sektorja se je do junija 2022 znižala na 5,2 % in se v enoletnem obdobju skoraj prepolovila (slika 1.25). Ker je prirast vlog nebančnega sektorja v prvi polovici leta 2022 z 0,5 mrd EUR dosegel le tretjino prirasta posojil nebančnemu sektorju, se je razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (angl. Loan-To-Deposit oziroma v nadaljevanju: LTD) po večletnem upadanju zvišalo na 70,4 % (slika 1.26). Zaradi podobnega gibanja vlog in posojil se je razmerje LTD zvišalo tudi pri večini drugih držav evrskega območja, Slovenija pa se še vedno uvršča med tiste z nižjo vrednostjo tega kazalnika. Slovenske banke povečano kreditno aktivnost niso financirale le s prirastom vlog, temveč tudi s porabo nakopičenih likvidnih sredstev na računih pri centralni banki. Zaradi tega banke niso imele potreb po dodatnem zadolževanju na grosističnih trgih, s tem pa ostaja njihovo financiranje manj izpostavljeno prenosom morebitnih negativnih vplivov s tujih finančnih trgov. Le ena banka je v prvi polovici leta 2022 povečala obseg dolžniških vrednostnih papirjev, ki jih je izdala predvsem zaradi izpolnjevanja minimalnih zahtev glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (MREL). To bo najverjetneje razlog tudi za morebitne izdaje v prihodnje.

Slika 1.25 Rast vlog po sektorjih

Slika 1.26 Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD)

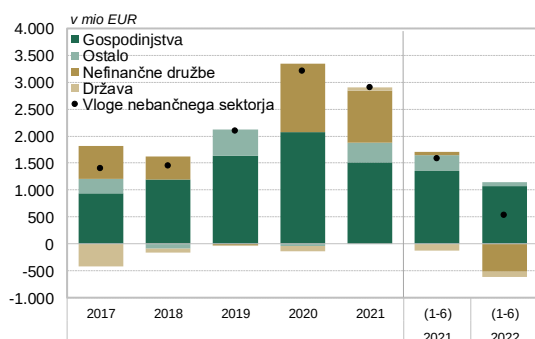
Opomba: Grosistično financiranje zajema obveznosti do bank v tujini in izdane dolžniške vrednostne papirje.
Vir: Banka Slovenije.

Mesečni prilivi vlog gospodinjstev so se v drugem četrtletju 2022 močno povečali, vendar je bila medletna rast junija kljub temu najnižja v zadnjih šestih letih. Opustitev vseh omejitvenih ukrepov in spodbudno gospodarsko okolje sta prispevala k okrepitvi zasebne potrošnje in zlasti v drugi polovici leta 2021 k skromnejšemu varčevanju v bankah. Prirast vlog gospodinjstev je bil minimalen tudi v prvi četrtini leta 2022, kar je bila delno posledica težav, ki jih je zaradi začetka vojne v Ukrajini imela ena od slovenskih bank. S hitro in uspešno normalizacijo njenega poslovanja se je ohranilo zaupanje varčevalcev in do večjih nestabilnosti v financiranju bančnega sistema ni prišlo. Ob naraščajoči inflaciji in še vedno močni zasebni potrošnji bi pričakovali, da se bo trend upočasnjevanja rasti vlog gospodinjstev nadaljeval, a se je v drugem četrtletju 2022 obrnil. Vloge gospodinjstev so se namreč samo v drugem četrtletju povečale za 1.037 mio EUR, kar je celo preseglo priraste v enakih obdobjih predhodnih dveh let, ko so bili ti zaradi vpliva pandemije zelo visoki (slika 1.27). Čeprav se je medletna rast vlog gospodinjstev zaradi omenjenih prilivov nekoliko zvišala, pa je bila junija 2022 s 5,2 % skoraj polovico nižja kot pred enim letom. Poleg sezonskega vpliva (izplačilo regresov) je k visokim prilivom vlog gospodinjstev morda prispevala tudi previdnejša poraba razpoložljivega dohodka in prihrankov gospodinjstev zaradi negotovosti ob naraščajočih cenah in življenjskih stroških ter pričakovanega negativnega vpliva na njihov finančni položaj v prihodnje.

Tako kot v Sloveniji se je rast vlog gospodinjstev v zadnjem enoletnem obdobju upočasnila tudi v skoraj vseh drugih državah evrskega območja. Po hitrejši rasti vlog gospodinjstev v času pandemije se Slovenija uvršča med tretjino držav, v katerih se je omenjena rast v zadnjem enoletnem obdobju najbolj znižala. Kljub temu je ostala višja od povprečja evrskega območja, ki je junija 2022 znašala 3,7 % (slika 1.28).

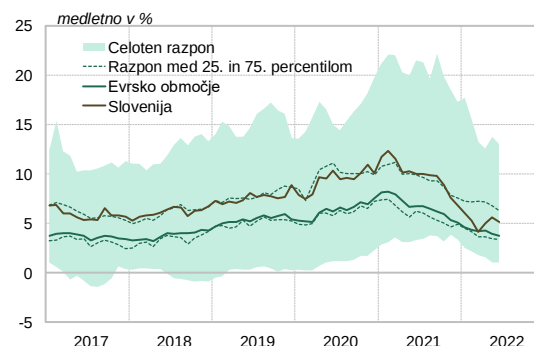
Kljub visoki inflaciji v prihodnjem kratkoročnem obdobju ne pričakujemo izrazitejšega odliva vlog iz bančnega sistema, saj so varčevalci ob negotovem razvoju geopolitičnih in posledično gospodarskih razmer verjetno manj naklonjeni prevzemanju novih tveganj z vlaganjem prihrankov v alternativne naložbe. Visoka inflacija ob hkratnih skoraj ničelnih depozitnih obrestnih merah znižuje realno vrednost prihrankov varčevalcev, kar pa za zdaj ni povzročilo opaznejšega umika vlog gospodinjstev iz bank v pričakovano donosnejše alternativne naložbe (kapitalske trge, vzajemne sklade ipd.). Nasprotno je bil v prvi polovici leta 2022 obseg neto vplačil gospodinjstev v domače vzajemne sklade za 60 % nižji kot v enakem obdobju predhodnega leta.¹⁸ Naraščajoče cene in višji življenjski stroški pa bodo v prihodnje med pomembnejšimi dejavniki, od katerih bo odvisna velikost prilivov vlog v banke, saj znižujejo razpoložljiv dohodek, kar ob morebitni nadaljnji visoki zasebni potrošnji zmanjšuje možnosti za varčevanje.

Slika 1.27 Spremembe stanj vlog po sektorjih

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW), lastni izračuni.

Slika 1.28 Primerjava rasti vlog gospodinjstev med Slovenijo in evrskim območjem

Po izrazitejših prirastih vlog nefinančnih družb v prvih dveh letih pandemije (2020–2021) se je njihov obseg v prvi polovici leta 2022 zmanjšal za 0,5 mrd EUR. S tem se je medletna rast, ki se je začela upočasnjevati že leta 2021, še dodatno znižala in junija 2022 znašala 4,8 %. Nefinančne družbe so vloge pri bankah, še zlasti po odpravi vseh omejitvenih ukrepov in normalizaciji delovanja gospodarstva po pandemiji, pričakovano usmerjale v naraščajoče investicije. Poleg tega so prihranke na računih pri bankah zaradi še vedno prisotnih težav v dobavnih verigah in naraščajočih cen porabljale tudi za financiranje zalog za nemoteno prihodnje poslovanje. Tak trend gibanja vlog nefinančnih družb lahko pričakujemo tudi v prihodnje, saj imajo te pri bankah še za 8,5 mrd EUR prihrankov. Podobno kot v Sloveniji se je rast vlog nefinančnih družb v letu 2021 in v prvi polovici leta 2022 upočasnila tudi v večini drugih držav evrskega območja, v povprečju pa je junija znašala 5,7 % medletno.

Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi bank

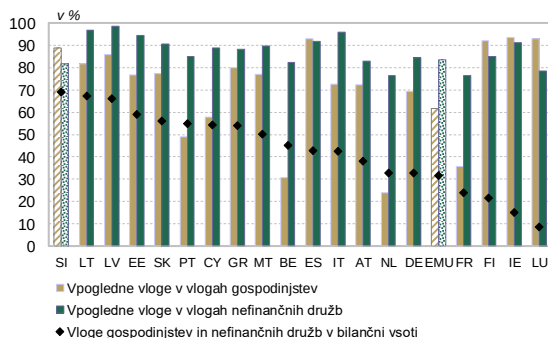
Vloge na vpogled so se nadalje krepile, saj nizke obrestne mere in negotov razvoj geopolitičnih razmer odvrata varčevalce k vezavi prihrankov. Delež vlog na vpogled se je do junija 2022 povečal na 83,2 % vseh vlog nefinančnih družb in na zgodovinsko najvišjih 88,9 % vseh vlog gospodinjstev, medtem ko se je delež kratko- in dolgoročnih vezanih vlog zmanjšal. Zlasti od pojava pandemije je naraščanje vlog na vpogled prisotno tudi v drugih državah evrskega območja. Slovenija izstopa po največjem deležu vlog gospodinjstev in nefinančnih družb v bilančni vsoti ter se hkrati uvršča med države z velikim deležem vlog na vpogled (slika 1.29). Velika odvisnost slovenskih bank od pretežno vlog na vpogled gospodinjstev in nefinančnih družb jih izpostavlja večjemu tveganju financiranja ob morebitnem povečanju nestabilnosti tega vira v primerjavi z bankami v državah, kjer je delež omenjenih vlog manjši.

Trend naraščanja vlog na vpogled bi se lahko upočasnil s dvigom depozitnih obrestnih mer, do česar pa bo verjetno prišlo zelo postopoma. Potem ko smo junija 2022 z namenom postopne normalizacije

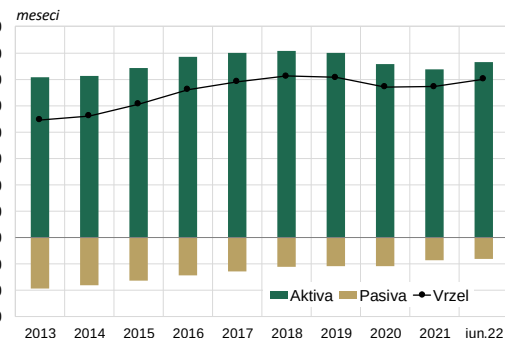
¹⁸ Več v poglavju Vzajemni skladi.

obrestnih mer in vrnitve inflacije k ciljni ravni 2 %¹⁹ na ravni evrskega območja dvignili ključne obrestne mere, so se s spremembami v poslovanju začele prilagajati tudi slovenske banke. Povečale so posojilne obrestne mere, medtem ko je ob upočasnenju, a zmerni rasti vlog nebančnega sektorja, težko pričakovati, da bi hitele z dvigom depozitnih obrestnih mer. Banke imajo na računih pri centralni banki še vedno velik obseg likvidnih sredstev, s katerimi bi ob morebitnem manjšem prilivu vlog nebančnega sektorja lahko financirale naraščajočo kreditno aktivnost in s tem še nekaj časa ohranjale nizke obrestne odhodke. Sicer so vse banke že ukinile nadomestila za visoka stanja na računih fizičnih oseb (ležarine), ki so jih uvedle med letom 2021.

Slika 1.29 Delež vpoglednih vlog po državah evrskega območja, junij 2022

Slika 1.30 Tehtano povprečje ročnosti aktive in pasive ter vrzel v ročnosti

Opomba: Na sliki levo so upoštevani podatki na konsolidirani podlagi, podatki so razvrščeni glede na delež vlog gospodinjstev in nefinančnih družb v bilančni vsoti.

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW), lastni izračuni.

Razmeroma velika vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti bank se je po dvoletnem upadanju v prvi polovici leta 2022 povečala, s tem pa tudi tveganje večje nestabilnosti financiranja bančnega sistema, ki izhajajo iz te vrzeli. Zaradi precejšnjega zmanjšanja vpoglednih likvidnih sredstev na računih pri centralni banki in povečanja dolgoročnih posojil nebančnemu sektorju se je tehtano povprečje ročnosti aktive bank povečalo. Ker se je hkrati ob ponovnem porastu vlog na vpogled povečalo tehtano povprečje ročnosti pasive, se je vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti povečala za tri mesece, na 4,9 leta. S tem je bila vrzel večja za 17 mesecev kot ob začetku hitre rasti vlog na vpogled leta 2013 (slika 1.30). Nenaden obsežen umik vlog iz bančnega sistema ali premik vlog med bankami kot posledica nenadnega stresnega dogodka bi lahko povzročil nestabilnosti v financiranju nekaterih bank. Kljub temu ugotavljamo, da se ohranja zaupanje varčevalcev v delovanje slovenskega bančnega sistema, saj so vloge nebančnega sektorja ostale stabilen vir financiranja bank tudi ob gospodarskem šoku ob pojavu pandemije in ob geopolitičnih negotovostih po začetku vojne v Ukrajini. Pozorno spremljanje gospodarskih razmer in pravočasno prilagajanje poslovanja konkurenčnim razmeram tako ostaja pomembno pri nadaljnjem ohranjanju stabilnosti financiranja.

1.4 Obrestno tveganje

Izpostavljenost bank obrestnemu tveganju se je v prvi polovici leta s precejšnjim povečanjem deleža fiksno obrestovanih posojil precej povečala, s čimer tveganje ocenjujemo kot povečano z naraščajočo tendenco. Banke so v prvi polovici leta 2022 ob visoki kreditni rasti med naložbami vidno povečale obseg posojil nebančnemu sektorju, pri čemer so bila novoodobrena posojila pretežno sklenjena s fiksnimi obrestnimi merami, medtem ko so se med obveznostmi okrepile vloge na vpogled, povečal pa se je tudi njihov delež. Razmeroma velika vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi se je še povečala. V obdobju nizkih obrestnih mer se je s povečanjem deleža fiksno obrestovanih posojil in deleža vlog na vpogled pomembno spremenila struktura naložb in obveznosti bank, ki jih ob zviševanju obrestnih mer izpostavlja povečanemu obrestnemu tveganju. Razlika v povprečnem obdobju fiksacije obrestnih mer naložb v primerjavi z obveznostmi oziroma razlika med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se je precej povečala. Banke bodo ob velikem obsegu fiksno obrestovanih posojil med naložbami v povprečju še daljše obdobje prejemale obrestne prihodke, ki bodo izhajali iz poslov, sklenjenih z zelo nizkimi obrestnimi merami. Ob vztrajanju visoke inflacije, zviševanju tržnih obrestnih mer, dražjih virih financiranja in morebitnem upadu kreditne aktivnosti lahko to na daljši rok negativno vpliva na realne neto obrestne prihodke bank. Nekatere bolj izpostavljene banke so pred obrestnim tveganjem v določeni meri

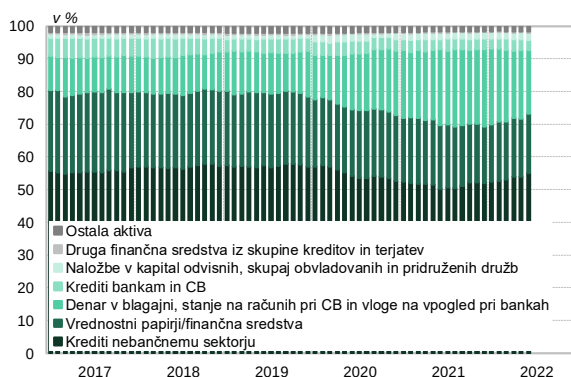
¹⁹ Več v Sklepu o denarni politiki (<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2022/html/ecb.mp220721~53e5bdd317.sl.html>) (europa.eu) oziroma v Izjavi guvernerja po monetarni seji Sveta ECB (<https://www.bsi.si/mediji/1883/izjava-guvernerja-po-monetarni-seji-sveta-ecb>) po monetarni seji Sveta ECB (bsi.si)).

zavarovane z izvedenimi finančnimi instrumenti, številne, ki niso, pa iz svojih ponudb postopoma opuščajo posojila s fiksnim obrestovanjem oziroma v svojih ponudbah zmanjšujejo njihov nabor. Ob tem ponovno poudarjamo, da sta pri sklepanju novih fiksnih obrestovanih posojil, s katerimi se banke dodatno izpostavljajo obrestnemu tveganju, potrebna velika preudarnost in ustrezno vnaprejšnje varovanje večjih izpostavljenosti.

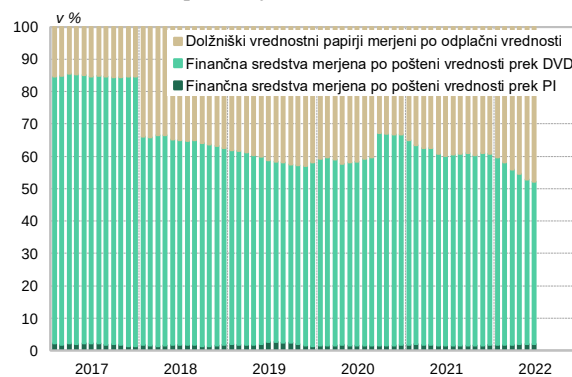
Obrestna občutljivost

Obrestna občutljivost bank se je z velikim povečanjem deleža posojil s fiksnim obrestovanjem in nadaljnjo rastjo deleža vlog na vpogled nebančnega sektorja v prvi polovici leta 2022 vidno povečala, s čimer je večja tudi njihova izpostavljenost obrestnemu tveganju.²⁰ V bančnih bilancah se je med naložbami v prvi polovici leta povečal delež posojil nebančnemu sektorju (slika 1.31), do junija na 55 % (decembra 2021 je znašal 52 %), znaten del tega povečanja pa so predstavljala novoodobrena posojila s fiksnim obrestovanjem. Po drugi strani se je precej zmanjšal delež najbolj likvidnih naložb, kot so denar v blagajni, stanje na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah, do junija na 19 % (decembra 2021 je znašal 24 %). Omenjena dinamika sprememb v strukturi naložb bank je pomembno vplivala na povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer, ki se je v prvi polovici leta glede na gibanja preteklih let precej podaljšalo (slika 1.34). S tem bodo banke v povprečju še daljše obdobje prejemale obrestne prihodke, ki bodo izhajali iz poslov, sklenjenih z zelo nizkimi fiksnimi obrestnimi merami, ob vztrajanju visoke inflacije pa bodo ti prihodki realno še nižji.

Slika 1.31 Struktura naložb bančnega sistema

Slika 1.32 Struktura vrednostnih papirjev bančnega sistema po vrsti računovodskega izkazovanja in poročanja

Opomba: DVD – drugi vseobsegajoči donos, PI – poslovni izid.
Vir: Banka Slovenije.

Med naložbami bank se pomembno spreminja struktura vrednostnih papirjev. Delež teh se v bilančni vsoti v prvi polovici leta ni bistveno spremenil (slika 1.31), junija je znašal 18 %, spremenila pa se je njihova struktura v razvrstitvi in uporabljenih računovodskih metodah v skladu z MSRP (slika 1.32). V slovenskem bančnem sistemu prevladujejo vrednostni papirji, merjeni po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa, njihovo prevrednotenje navzdol ob višjih tržnih obrestnih merah pa se je v prvi polovici leta odrazilo v zmanjšanju kapitala bank. Banke od začetka leta zmanjšujejo izpostavljenost do teh vrednostnih papirjev, ki so junija predstavljali 50 % vseh naložb v vrednostne papirje (decembra 2021 59 %), povečujejo pa izpostavljenost do dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po odplačni vrednosti. Ti so junija predstavljali 48 % vseh naložb v vrednostne papirje (decembra 2021 39 %) in niso predmet prevrednotenja zaradi spremembe njihove poštene vrednosti, saj jih banke praviloma držijo do zapadlosti. S tem se zmanjšuje izpostavljenost bank spremembi poštene vrednosti vrednostnih papirjev ob nadaljnjem zviševanju tržnih obrestnih mer in tudi prihodnji negativni učinki na kapital iz tega naslova.²¹

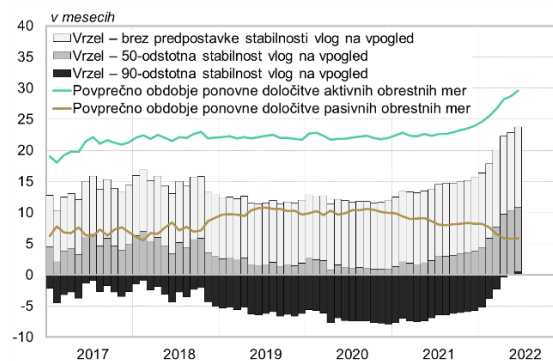
²⁰ Obrestno tveganje izvira iz ročnostne neusklajenosti tistih naložb in virov, ki imajo fiksno obrestovanje oziroma iz razlike v obdobju fiksacije obrestnih mer pri naložbah v primerjavi z viri.

²¹ Več o učinkih na vrednostne papirje v okviru Nekateri pomembnejši učinki zvišanja obrestnih mer na izkaze poslovanja bank.

Slika 1.33 Struktura obveznosti bančnega sistema

Slika 1.34 Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer

Opomba: Na desni sliki so upoštevani: stabilnost vlog na vpogled z različnimi predpostavkami stabilnosti in razpršitvijo temeljnega dela vlog na vpogled po časovnih intervalih, zavarovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti in amortizacija.

Vir: Banka Slovenije.

Obveznosti do nebančnega sektorja so se v prvi polovici leta še nekoliko povečale, precej pa so se zmanjšale obveznosti do centralne banke. Delež vlog nebančnega sektorja, ki predstavljajo večino obveznosti bančnega sistema (slika 1.33), se je do junija povečal, na 78 % (decembra je znašal 77 %). Od tega so kar 84 % predstavljale vloge na vpogled, njihov delež pa se je prav tako okreplil. Povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer se je z večjim deležem vlog na vpogled in krajšim obdobjem ponovne določitve obrestnih mer izdanih vrednostnih papirjev v prvi polovici leta vidno skrajšalo (slika 1.34).

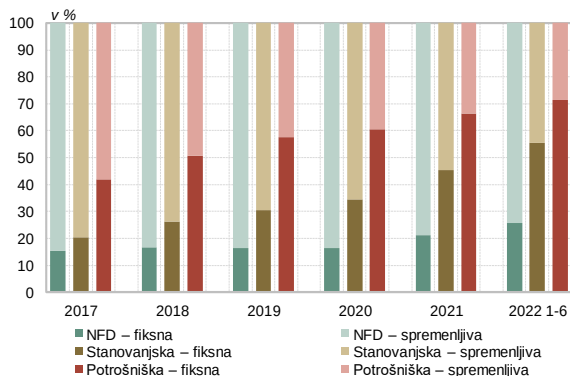
Vrzel med obdobjema ponovne določitve aktivnih in pasivnih obrestnih mer se je močno povečala. Ob predpostavki velike stabilnosti temeljnega dela vlog na vpogled (90-odstotna stabilnost), ki v normalnih tržnih razmerah predstavlja realno oceno o temeljnem delu vlog na vpogled, je bila vrzel majhna, a pozitivna. Ob bolj konservativnih predpostavkah stabilnosti je bila precej večja kot ob koncu preteklega leta (slika 1.34). Glede na pozitivno vrzel se lahko banke ob hitrejšem in večjem porastu tržnih obrestnih mer potencialno soočijo z negativnimi učinki na neto obrestne prihodke, če bi se ob višjih obrestnih merah pasivne obrestne mere prilagodile hitreje od aktivnih. Ob različnih izpostavljenostih posameznih bank obrestnemu tveganju sta tako še naprej pomembna preudarnost pri odobravanju posojil s fiksno obrestno mero, s katerimi se banke temu tveganju dodatno izpostavljajo, in v primeru večjih izpostavljenosti ustrezno varovanje pred tem tveganjem z izvedenimi finančnimi instrumenti.

Dinamika sprememb deleža posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, ročnosti posojil in obrestnih mer

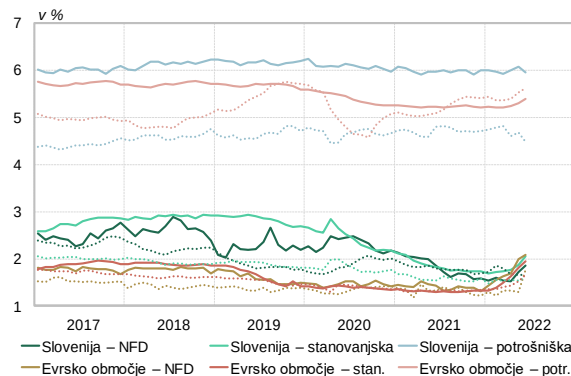
V prvi polovici leta se je ob nadaljnji krepitvi kreditne aktivnosti še povečeval delež fiksno obrestovanih posojil. Pri kreditiranju gospodinjstev so tako pri stanovanjskih kot pri potrošniških posojilih prevladovala posojila s fiksno obrestno mero, ki so v prvi polovici leta pri obeh vrstah posojil predstavljala kar 91 % vseh novoodobrenih posojil. S tem se je nadaljeval tudi trend povečevanja fiksno obrestovanih posojil v stanjih (slika 1.35). Medtem so bile povprečne ročnosti novoodobrenih posojil s fiksno obrestovanjem stabilne in so se za stanovanjska posojila gibale okrog 18 let, za potrošniška pa okrog dobrih 6 let.²² Tudi pri kreditiranju NFD se je nadaljeval trend povečevanja deleža posojil s fiksno obrestovanjem, ki so v prvi polovici leta predstavljala 39 % vseh novoodobrenih posojil NFD. V portfelju posojil NFD so še naprej prevladovala spremenljivo obrestovana posojila, vendar se je delež fiksno obrestovanih do junija vidno povečal. Povprečne ročnosti novoodobrenih posojil NFD so izkazovale veliko variabilnost, vendar se v povprečju zadnjega enoletnega obdobja niso bistveno spremenile in so se gibale okrog 6,5 leta.

²² Pri stanovanjskih in potrošniških posojilih so podatki o povprečnih ročnostih pridobljeni z drugačno metodologijo zbiranja podatkov, zaradi česar se podatki o povprečnih ročnostih nekoliko razlikujejo od tistih v Poročilu o finančni stabilnosti, april 2021 in starejših poročilih o finančni stabilnosti.

Slika 1.35 Struktura posojil po vrsti obrestovanja v stanjih

Slika 1.36 Povprečne fiksne in spremenljive obrestne mere za novoodobrena posojila NFD in gospodinjstvom po vrsti obrestovanja in primerjava z evrskim območjem

Opomba: Pri spremenljivi obrestni meri so upoštevana posojila, ki so sklenjena s spremenljivo obrestno mero (z EURIBOR-jem) ali s fiksno obrestno mero za obdobje krajše od enega leta (tudi če je za celotno obdobje zapadlosti posla). Pri fiksni obrestni meri so upoštevana posojila, ki so sklenjena s fiksno obrestno mero za obdobje daljše od enega leta. Na desni sliki so s celimi črtami prikazane fiksne obrestne mere, s pikčastimi črtami pa spremenljive. Podatki o posojilih NFD za Slovenijo in potrošniških posojilih za evrsko območje so zaradi velike variabilnosti prikazani kot 6-mesečne drseče sredine.

Vir: Banka Slovenije, ECB SDW.

Obrestne mere za novoodobrena posojila nebančnemu sektorju so se letos začele zviševati z zgodovinsko najnižjih ravni. V primerjavi s povprečjem evrskega območja, kjer so se za določene vrste posojil začele zviševati že na začetku leta 2022, so se v slovenskem bančnem sistemu vidneje zvišale v drugem četrtletju. Pogoji financiranja nebančnega sektorja glede na gibanja obrestnih mer v preteklih letih in trenutno visoko inflacijo kljub višjim obrestnim meram ostajajo zelo ugodni. NFD se pri bankah še naprej večinoma financirajo s posojili s spremenljivimi obrestnimi merami, ki se do polovice leta za novoodobrena posojila še niso opazneje zvišale (slika 1.36). Ob veliki variabilnosti so v prvi polovici leta v povprečju znašale 1,7 %, ²³ ob zviševanju tržnih obrestnih mer pa je v prihodnje mogoče pričakovati njihov porast. Fiksne obrestne mere so se ob prav tako veliki variabilnosti maja vidneje zvišale in prekinile trend zniževanja. Potem ko so v prvem četrtletju v povprečju znašale 1,6 %, so se v drugem zvišale na 2,1 %.

Pri kreditiranju gospodinjstev so se zvišale fiksne obrestne mere za stanovanjska posojila. Te so junija za novoodobrena posojila v povprečju znašale 2,1 %, kar je 0,4 odstotne točke več kot decembra 2021 (slika 1.36). Medtem se spremenljive, ki se pojavljajo le še pri manjšem deležu novoodobrenih posojil, v prvi polovici leta niso opazneje spremenile. Z letošnjo dinamiko sprememb so se obrestne mere za novoodobrena stanovanjska posojila skoraj v celoti izenačile z ravno povprečja evrskega območja. Pri novoodobrenih potrošniških posojilih, kjer prav tako prevladuje fiksno obrestovanje, v prvi polovici leta ni prišlo do vidnejših sprememb obrestnih mer, medtem ko so se v evrskem območju pri obeh vrstah obrestovanja nekoliko zvišale (slika 1.36).

Okvir 1.1 Nekateri pomembnejši učinki zvišanja obrestnih mer na izkaze poslovanja bank

Obrestna občutljivost bank se je v prvi polovici leta 2022 predvsem zaradi večjih dolgoročnih izpostavljenosti, vezanih na fiksno obrestno mero, povečala, s čimer se je povečalo tudi obrestno tveganje. Banke še vedno razpolagajo z obsežnimi in trenutno še strokovno ugodnimi viri, s katerimi lahko financirajo prihodnje dolgoročne naložbe. Ob upoštevanju temeljnega dela vlog na vpogled, ki je stabilen in ga banke pri upravljanju obrestnega tveganja po navadi razporedijo v časovne žepke daljših ročnosti, bi dvig obrestnih mer lahko pozitivno vplival na obrestne prihodke. Učinek na ekonomsko vrednost kapitala in neto obrestne prihodke je močno odvisen od načina te razporeditve. Ob trenutni strukturi in trendu sprememb obrestno občutljive pozicije sistema je tveganje večje v primeru hitrega in močnega zvišanja obrestnih mer, ki bi se lahko odrazilo v hitrejši podražitvi kratkoročnih virov financiranja v primerjavi s prihodki dolgoročnih naložb, ki so večinoma dolgoročno vezane na fiksno obrestno mero.

²³ Pri obrestnih merah je govor o povprečnih pogodbenih obrestnih merah.

Analiza obrestne vrzeli in sprememb ekonomske vrednosti kapitala ter neto obrestnih prihodkov v primeru zvišanja obrestnih mer

Odprta dolgoročna neto obrestno občutljiva pozicija sistema²⁴ se je v prvi polovici leta 2022 vidno povečala (slika 1.37). To odraža povečanje dolgoročnih naložb, predvsem posojil, vezanih na fiksno obrestno mero. V prvi polovici leta 2022 se je povečala za 25 %, v preteklem enoletnem obdobju do junija 2022, ko je znašala 13,0 mrd EUR,²⁵ pa za 40 %. Hkrati so se med viri še naprej povečevale vloge na vpogled, ki so se v zadnjem letu do junija povečale za 10 %, na 31,1 mrd EUR.²⁶

Obrestno tveganje v bančni knjigi (IRRBB) se meri primarno prek analize spremembe ekonomske vrednosti kapitala (EVE²⁷) in neto obrestnih prihodkov (NII²⁸). Ta se izvede na podlagi Baselskih smernic za upravljanje obrestnega tveganja v bančni knjigi.²⁹ Če predpostavimo standardni paralelni dvig obrestne krivulje za 200 bazičnih točk brez upoštevanja porazdelitve temeljnega dela vlog na vpogled po časovnih žepkih, se zaradi diskontiranja z višjo obrestno mero vrednost neto odprte pozicije zmanjša v večji meri kot v preteklem obdobju. Junija 2022 bi se tako neto odprta pozicija zmanjšala za 1,3 mrd EUR, kar glede na začetek leta 2022 pomeni 8-odstotno povečanje učinka obrestnega dviga, glede na junij prejšnjega leta pa 18-odstotno. Večji negativni učinek prevrednotenja ob dvigu obrestnih mer je posledica spremembe strukture obrestno občutljivih pozicij oziroma večjega tveganja zaradi večji odprtih dolgoročnih pozicij. Če bi upoštevali temeljni del vlog na vpogled in z njim zaprli velik del teh pozicij, bi bil lahko učinek pozitiven. Če se temeljni del vlog na vpogled razporedi po časovnih žepkih, učinek paralelnega dviga obrestnih mer v vseh žepkih ostaja pozitiven. Pri predpostavljeni distribuciji temeljnega dela vlog na vpogled, ki upošteva Baselske smernice,³⁰ pride ob paralelnem dvigu obrestnih mer do povečanja obrestnih prihodkov. Pozitiven učinek se je do junija 2022 zmanjšal na 226 mio EUR, kar je za 28 % manj kot na začetku leta 2022 in za 34 % manj kot pred enim letom, kar je posledica omenjenega povečanja deleža posojil, vezanih na fiksno obrestno mero.

²⁴ Temelji na obrestno občutljivih pozicijah matričnega poročanja za aktivo in pasivo. Postavke se v žepke razvrstijo na osnovi ponovne določitve obrestnih mer (»repricing«) oziroma zapadlosti. Neto pozicije se izračunajo kot razlika med obrestno občutljivo aktivo in pasivo.

²⁵ Brez razporejanja temeljnega dela vlog na vpogled v časovne žepke z daljšimi ročnostmi.

²⁶ Te se pri izračunu uvrstijo v prvi časovni žep zapadlosti.

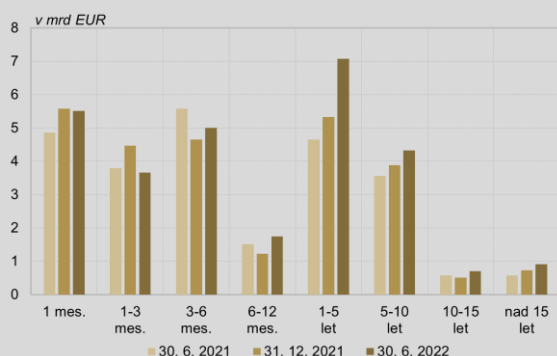
²⁷ EVE (angl. economic value of equity) temelji na diskontiranju neto odprtih pozicij znotraj analize vrzeli. Metoda temelji na predpostavki krčenja bilance (angl. run-down balance sheet), kjer se posli amortizirajo in niso nadomeščeni z novimi. Sprememba sedanje vrednosti je odvisna od ročnosti in višine odprte pozicije ter višine spremembe obrestnih mer. Primerjava se naredi med osnovnim (angl. baseline) scenarijem in stresnim scenarijem, pri čemer se odprte pozicije najprej diskontirajo z osnovno obrestno mero, nato pa s spremenjeno obrestno mero. Mera je narejena tako, da ujame volatilnost vrednotenja bančnega premoženja na spremembe obrestnih krivulj. Čeprav se sprememba v obrestnih merah v realnosti takoj pripozna le v postavkah, merjenih po poštenih vrednostih, je metoda uporabna s strani nadzornikov predvsem za namen primerjave med posameznimi bankami oziroma za vzpostavitev primerjav (angl. benchmarks) obrestne občutljivosti. Rezultat je normiran s kapitalom banke (CET1) in predstavlja oportunitetni strošek določene strukture portfelja glede na spremembo obrestne krivulje.

²⁸ NII (net interest income) predstavlja razliko med prihodki, ki izhajajo iz obrestno občutljivih naložb, in stroški servisiranja obrestno občutljivih obveznosti. V primerjavi z EVE banke pri upravljanju obrestnega tveganja v bančni knjigi (IRRBB) primarno uporabljajo metodo NII, saj se pri tej rezultatu neposredno odraža v poslovnem izidu. V primerjavi z EVE NII temelji na statični bilanci stanja oziroma velja predpostavka, da se stari posli zamenjajo z novimi (predpostavka odsotnosti rasti ali krčenja bilance).

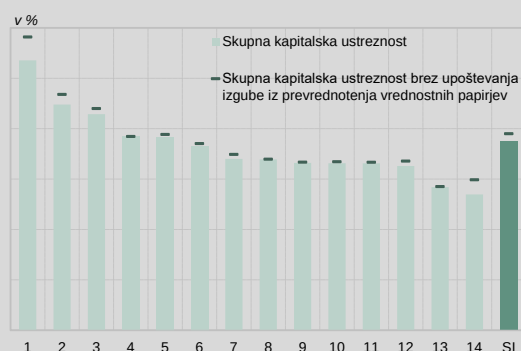
²⁹ [Interest rate risk in the banking book \(bis.org\)](#).

³⁰ Predstavlja mejno vrednost Baselskih smernic, na podlagi katerih se temeljni del vlog na vpogled razporedi po žepkih tako, da je povprečno trajanje med štiri in pet let.

Slika 1.37 Sistemska neto obrestno občutljiva pozicija sistema po časovnih žepkih

Slika 1.38 Dosežena skupna kapitalna ustreznost in kapitalna ustreznost brez negativnega učinka iz prevrednotenja dolžniških vrednostnih papirjev, junij 2022

Opomba: Na desni sliki števila od 1 do 14 predstavljajo posamezne banke. Podatki bank so na posamični osnovi. Prikazan je rezultat poenostavljenega izračuna, ki upošteva višje vrednosti kapitala ob izločitvi učinka prevrednotenja, pri čemer se ohrani enaka vrednost drugih kategorij, ki vstopajo v izračun kapitalne ustreznosti.

Vir: Banka Slovenije.

Učinki iz prevrednotenja dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po pošteni vrednosti

Zvišanje obrestnih mer se je v prvi polovici leta 2022 že negativno odrazilo v nekaterih kategorijah bilanc bank. Zvišanje obrestnih mer na finančnih trgih se v prvi polovici leta še ni pomembneje pokazalo v povečanju neto obrestnih prihodkov bank³¹, saj so se ti povečali predvsem zaradi večjega obsega posojil. Nasprotno se je zviševanje obrestnih mer oziroma zniževanje cen vrednostnih papirjev na finančnih trgih letos že močneje odrazilo v zmanjšanju vrednosti finančnih sredstev, ki se merijo po pošteni vrednosti, in zmanjšanju kapitala bank. Obseg dolžniških vrednostnih papirjev v naložbah bank, merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa, se je na ravni bančnega sistema letos zmanjšal za 0,57 mrd EUR, ob skupnem povečanju celotnega stanja vseh vrednostnih papirjev/finančnih sredstev v aktivah bank za 0,37 mrd EUR. Prvo je posledica prevrednotenja njihove vrednosti zaradi omenjenega znižanja cen ali dejanskega zmanjšanja zaradi dospelosti ali prodaje,³² pri čemer vrednost, zmanjšanja zaradi prevrednotenja, v prvem polletju letos ustreza eni tretjini zmanjšanja stanja dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po pošteni vrednosti.

Negativni učinki iz prevrednotenja dolžniških vrednostnih papirjev so se prek akumuliranega vseobsegajočega donosa odrazili v zmanjšanju kapitala bank. Banke so v delu kapitala, kjer se vključujejo omenjeni učinki,³³ zabeležile negativen rezultat v višini 144 mio EUR, glede na pozitivno akumulirano stanje decembra 2021, ki je znašalo 47 mio EUR, pa je razlika znašala 191 mio EUR. Zaradi negativnih učinkov iz prevrednotenja sta se zmanjšala tudi regulatorni kapital bank in posledično kapitalna ustreznost bank. Poenostavljen izračun pokaže, da bi bila ob izločitvi omenjenega učinka kapitalna ustreznost bančnega sistema na posamični osnovi ob polovici leta 2022 višja za 0,75 odstotne točke od dejansko dosežene (slika 1.38). Ob nadaljevanju zviševanja obrestnih mer v drugi polovici leta lahko ob prevrednotenju vrednosti te vrste naložb bank pričakujemo dodatne negativne učinke iz tega naslova.³⁴

Po drugi strani lahko letos pričakujemo razmeroma hitro povečevanje neto obrestnih prihodkov bank tudi ob upočasnitvi trenutne rasti posojilne aktivnosti bank. Po zvišanju obrestnih mer ECB in na mednarodnih finančnih trgih lahko v drugi polovici leta pričakujemo takojšen učinek na obrestne prihodke

³¹ Glej tudi poglavje o dohodkovnem tveganju. Kljub izboljšanju trendov in pozitivni rasti neto obrestnih prihodkov je njihovo zmanjšanje za zdaj še majhno. Neto obrestni prihodki so v slovenskem bančnem sistemu letos presegli lanske v enakem obdobju za 13,3 mio EUR oziroma 4,3 %.

³² V prvem polletju 2022 se je stanje dolžniških vrednostnih papirjev po pošteni vrednosti v bilancah bank zmanjšalo za 572 mio EUR, razlika v akumuliranem stanju tovrstnih papirjev, ki kaže učinke prevrednotenja, je znašala 191 mio EUR. Banke so imele v bilancah za 910 mio EUR več dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po odplačni vrednosti, kar je najbolj prispevalo k skupnemu povečanju obsega vrednostnih papirjev, ki je znašalo 374 mio EUR.

³³ Gre za kategorijo »Akumulirani drugi vseobsegajoči donos (DVD) v zvezi z naložbami v dolžniške finančne instrumente, merjene po pošteni vrednosti (PV) prek DVD«, ki je del »P.XIII. (Akumulirani drugi vseobsegajoči donos)« oziroma del kapitala banke. Glej Poročanje monetarnih finančnih institucij (bsi.si)/13_Priloga_REKAPITULACIJA_UL (3).pdf.

³⁴ Ti učinki se za zdaj neposredno (pomembneje) ne kažejo v samem izkazu poslovnega izida oziroma dobičku, kar bi bilo le v primeru prodaj oziroma dospelosti teh vrednostnih papirjev. Učinki so izkazani širše, saj se kažejo v »Izkazu vseobsegajočega donosa« in kapitalu bank.

pri najbolj likvidnih oblikah naložb, ki so jih banke do nedavnega držale v presežnih rezervah bank. Podobno velja za posojila, ki so vezana na spremenljivo obrestno mero, učinki pa se bodo postopoma odražali tudi v višjih obrestnih prihodkih iz vrednostnih papirjev. Po drugi strani ostajajo obrestni odhodki bank iz vlog nebančnega sektorja minimalni, kar je posledica izjemno velikega deleža vpoglednih vlog in nizkih obrestnih mer.

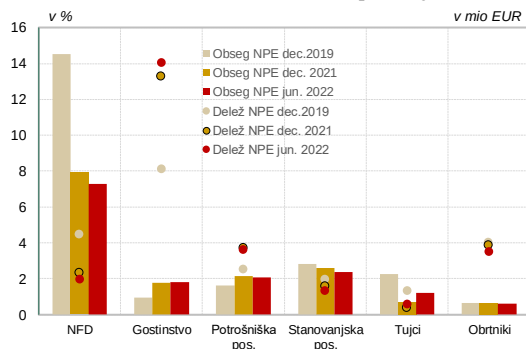
1.5 Kreditno tveganje

Kazalniki kakovosti kreditnega portfelja so se v prvi polovici leta dodatno izboljšali kljub poslabšanju napovedi gospodarske rasti in povečanim negotovostim v domačem in mednarodnem okolju. Deleži nedonosnih izpostavljenosti (NPE) se ohranjajo na nizkih ravneh, struktura portfelja po skupinah kreditnega tveganja pa se je v večini skupin komitentov izboljšala. Nasprotno se je v številnih drugih državah EU prerazporejanje portfelja v skupino s povečanim kreditnim tveganjem povečalo. Kakovost izpostavljenosti bank do držav, vključenih v vojno, se je poslabšala, vendar imajo te izpostavljenosti majhen delež v portfelju bank. Posredne daljnosežne posledice pandemije in geopolitičnih napetosti pa bodo vplivale na poslovanje in sposobnost servisiranja dolgov večine bančnih komitentov. Ocenjujemo, da je celotno kreditno tveganje bank kljub še vedno ugodnim kazalnikom kakovosti portfelja zaradi tega povečano. V bankah se povečano tveganje prav tako še ni odrazilo v večji pokritosti donosnega dela portfelja z oslabitvami in rezervacijami, čeprav je v letošnji prvi polovici leta prišlo do njihovega neto oblikovanja.

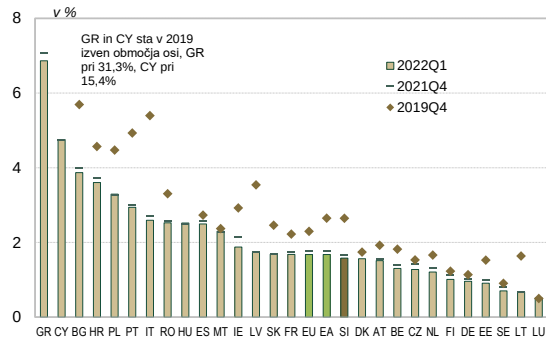
Nedonosne izpostavljenosti bank

V prvem polletju 2022 so se nedonosne izpostavljenosti bank, ob še vedno robustni gospodarski aktivnosti, ohranjale na nizki ravni, kreditno tveganje pa ostaja povečano zaradi poslabšanih gospodarskih napovedi. Delež NPE se je ustavil pri 1,2 %, kar Slovenijo uvršča nekoliko pod povprečje EU. Junija 2021 se je ta kazalnik za Slovenijo znižal do povprečij EU in evrskega območja, od decembra 2021 pa je za 0,1 odstotne točke pod njima (slika 1.40). Tudi v drugih državah EU v prvem četrtletju 2022 ni zaznati porasta NPE. Zaradi nadaljevanja vojne v Ukrajini in sankcij proti Rusiji in tudi zaradi ostrega odziva Kitajske na nov val okužb s koronavirusom ter posledičnih vplivov na dodatne motnje v dobavnih verigah in inflacijo so se napovedi gospodarske aktivnosti v drugem polletju, tako v mednarodnem okolju kot v Sloveniji, poslabšale (glej poglavje o makrookolju). Kljub trenutno ugodni kakovosti bančnih naložb se ob takem razvoju lahko v prihodnje pričakuje naraščanje slabih naložb.

Slika 1.39 NPE v izbranih delih portfelja

Slika 1.40 Deleži NPE v državah EU

Opomba: Podatki o NPE po državah so na konsolidirani ravni. Zaobjem NPE je v teh primerjavah ožji kot v podatkih za slovenski bančni sistem v tem poglavju: zajete so samo izpostavljenosti iz dolžniških instrumentov, kar predvsem zmanjšuje imenovalec kazalnika in posledično povečuje delež NPE.

Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

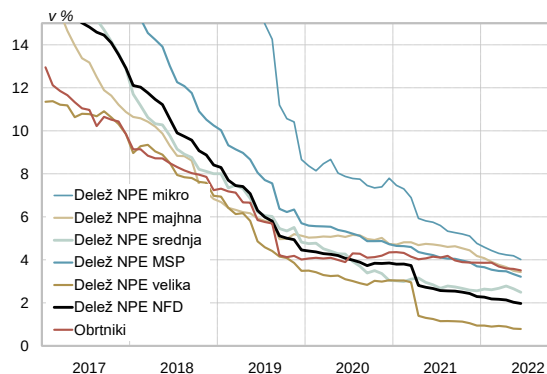
Kakovost portfelja se je v prvem polletju 2022 in tudi v celotnem obdobju od začetka pandemije najbolj izboljšala v portfelju podjetij, vendar pa je mogoče pričakovati, da bodo imeli negativni dejavniki iz makrookolja v tem sektorju relativno večje posledice. V NFD se je delež NPE v prvem polletju zmanjšal za 0,3 odstotne točke (na 2,0 %), pri čemer je bil padec večji pri manjših družbah: pri mikro družbah za 0,8 odstotne točke, pri majhnih za 0,7 odstotne točke, prav tako je zmanjšanje nadpovprečno v portfelju obrtnikov, za 0,4 odstotne točke. Vse navedene velikosti družb sicer še vedno izstopajo po večjih deležih NPE, tako v primerjavi s srednjimi in velikimi družbami (slika 1.41) kot v primerjavi z drugimi skupinami komitentov. Med dejavnostmi se je v prvem polletju kakovost portfelja poslabšala le v gostinstvu, junija na 14,0 %, vendar s prenehanjem naraščanja v drugem četrtletju 2022. Umik vseh omejevalnih ukrepov za preprečevanje širjenja epidemije se je v gostinstvu odrazil v močno izboljšanih rezultatih

poslovanja³⁵, vendar bo nadaljnji razvoj dejavnosti pod vplivom pomanjkanja kadrov, ki se vedno bolj kaže kot dolgoročna težava. Visoka inflacija na sploh, pri surovinah in energiji pa v kombinaciji z oteženim dostopom, zmanjšujejo dohodek podjetij in povečujejo breme servisiranja dolgov, kar lahko pri posameznih podjetjih poveča možnost neplačila. Motnje v dobavnih verigah od podjetij zahtevajo povečano financiranje zaloga za zagotovitev nemotenega poslovanja, kar je prav tako povezano s povečanimi stroški. V težjem položaju bodo podjetja, ki se ob tem še vedno soočajo z manjšim obsegom poslovanja kot pred pandemijo.

Za celotni sektor podjetij dodatno tveganje za poslabšanje kakovosti naložb izhaja iz velikega deleža spremenljive obrestne mere v dolgu pri bankah in posledičnega povečanja bremena odplačevanja dolga. Pri NFD kljub naraščanju obrestovanja s fiksno obrestno mero v lanskem in letošnjem letu v stanju dolga prevladujejo posojila s spremenljivo obrestno mero, konec junija s 74 % (slika 3.25). Podobno visok je tudi delež v sektorju obrtnikov, slabih 70 %. To tveganje deloma blažijo izpostavljenosti, pri katerih so banke sklenile zavarovanje pred obrestnim tveganjem, kar je praviloma prisotno pri večjih posojilih in večjih podjetjih. Pri prebivalstvu je kreditno tveganje iz tega naslova manjše zaradi prevladujočih fiksnih obrestnih mer v stanju dolga pri bankah (glej poglavje o obrestnem tveganju).

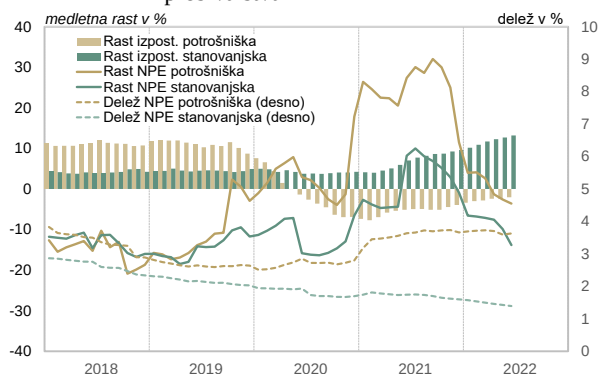
Po naraščanju od konca leta 2020 naprej se je delež NPE pri potrošniških posojilih v zadnjih mesecih začel počasi zmanjševati, medtem ko se je pri stanovanjskih posojilih ohranjal večletni padajoči trend.³⁶ Naraščanje NPE pri potrošniških posojilih je sledilo njihovi hitri rasti v letih 2017–2019: delež NPE je do polovice leta 2021 dosegel 3,7 % in se po polletnem vztrajanju na tej ravni v drugem četrtletju 2022 zmanjšal na 3,6 %. Izboljšan finančni položaj gospodinjstev, ki se kaže tudi v rasti razpoložljivega dohodka, je prispeval k večji sposobnosti odplačevanja dolgov, tudi tistih, ki jim je bil do konca leta 2021 odobren odlog plačil z interventnim zakonom. Posledično se je tudi nastajanje novih NPE upočasnilo. Pri stanovanjskih posojilih se je delež NPE zmanjševal zaradi upadanja obsega NPE in tudi zaradi močne rasti stanovanjskih posojil (v imenovalcu kazalnika). Delež NPE se je do konca junija zmanjšal na le 1,3 %. Zaradi inflacije in posledično manjšega razpoložljivega dohodka je tudi v sektorju prebivalstva kreditno tveganje povečano, predvsem pri kreditujemalcih iz nižjih dohodkovnih razredov.

Slika 1.41 NPE po velikosti NFD

Vir: Banka Slovenije.

Slika 1.42 Izpostavljenost in NPE po vrstah posojil prebivalstvu

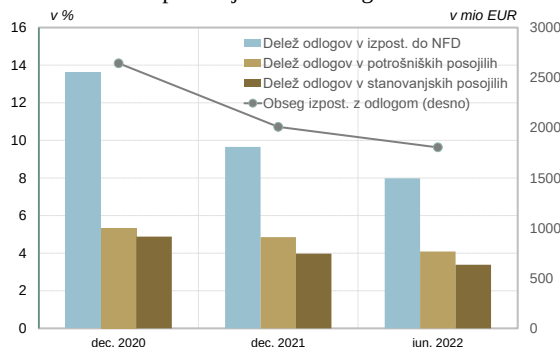
Tudi v delih portfelja, za katere so bili med pandemijo covid-19 odobreni odlogi plačil, se je nastajanje novih NPE ustavilo, njihov relativni pomen v izpostavljenosti bank pa je majhen in se še zmanjšuje. Nadpovprečno veliki deleži NPE v odloženih izpostavljenostih sicer potrjujejo, da gre za portfelj s povečanim kreditnim tveganjem. V tem delu portfelja je bila prisotna velika negotovost glede zmožnosti teh komitentov za obnove obsega aktivnosti iz obdobja pred pandemijo in tveganje večjega prehajanja teh izpostavljenosti med NPE. Po porastu v obdobju 2020–H1 2021 pa se je obseg NPE v NFD z odlogi začel zmanjševati (slika 1.44), kar je posledica odpiranja dejavnosti in prehoda teh komitentov med plačnike, delno pa tudi rednih aktivnosti bank za zmanjševanje NPE. Kljub temu je delež NPE v tem segmentu še naprej naraščal zaradi zmanjševanja obsega teh izpostavljenosti (imenovalce kazalnika) po zapadanju odlogov. Pri izpostavljenostih do NFD z odlogi je junija 2022 delež NPE dosegel 9,0 %. Podoben trend, vendar z večjimi deleži NPE, je opaziti tudi pri prebivalstvu, tako pri potrošniških (delež NPE 15,1 %) kot stanovanjskih posojilih z odobrenimi odlogi (11,0 %). Pomen portfelja izpostavljenosti z med pandemijo odobrenimi odlogi v celotni izpostavljenosti bank se je zmanjšal z najvišje dosežene ravni 5,4 % konec leta 2020 na 3,4 % v

³⁵ Glej na primer pregled-makroekonomskih-gibanj-junij-2022_06.pdf (windows.net), polletni-pregled-gospodarskih-in-financnih-gibanj-april-2022_.pdf (windows.net).

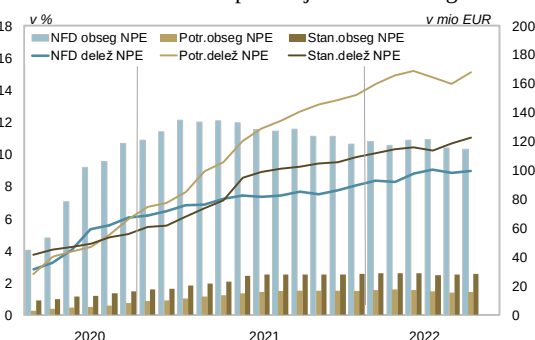
³⁶ Podatki za izpostavljenosti bank po vrstah posojil so na voljo od oktobra 2016.

letošnjem juniju. Deleži so zmanjšani v vseh pomembnejših delih portfelja bank z odobrenimi odlogi (slika 1.43).

Slika 1.43 Izpostavljenosti z odlogom

Slika 1.44 NPE v izpostavljenostih z odlogom

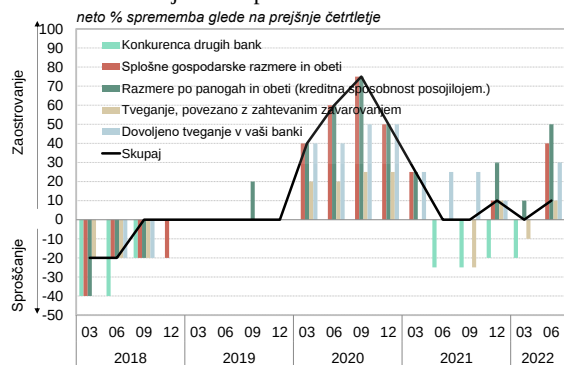

Opomba: Med izpostavljenostmi z odlogom so zajete vse izpostavljenosti, ki jim je bil med pandemijo odobren odlog plačil, ne glede na to, ali je odlog že potekel ali je še aktiven (v manjši meri še pri bilateralnih odlogih), in ki so v posameznem mesecu še bile v portfelju bank.

Vir: Banka Slovenije.

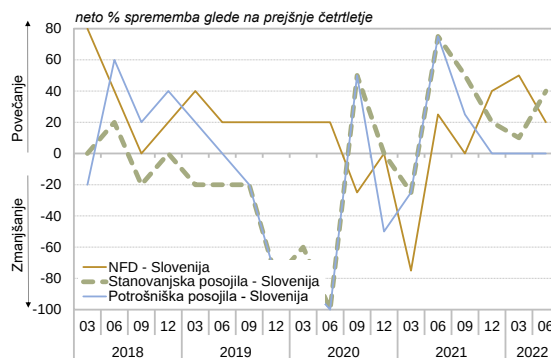
Ob povečanem povpraševanju podjetij³⁷ in prebivalstva po posojilih (slika 1.46) so banke kreditne standarde nekoliko zaostrile v drugem četrtletju 2022, pri podjetjih pa pričakujejo še nadaljnjo zaostritev v tretjem četrtletju. Po anketi o bančnih posojilih (angl. Bank Lending Survey, BLS)³⁸ so banke kot dejavnike v smeri zaostritve standardov za podjetja izpostavljale splošne gospodarske razmere in tudi razmere po panogah zaradi vpliva na poslabšanje kreditne sposobnosti dolžnikov (slika 1.45). Konkurenca med bankami, ki je pred tem štiri četrtletja prispevala k ohlapnejšim kreditnim standardom, se v luči pričakovane rasti obrestnih mer ne navaja več kot dejavnik sproščanja standardov. Nekoliko bolj so se standardi zaostrili pri potrošniških posojilih. V evrskem območju so se pri bankah, po manjših spremembah v prvem četrtletju, kreditni standardi zaostrili na vseh treh segmentih posojil, pri čemer v primerjavi s Slovenijo bolj pri posojilih podjetjem in stanovanjskih posojilih, pri potrošniških posojilih pa manj. V anketnih odgovorih v juniju 2022 banke v Sloveniji pričakujejo za tretje četrtletje letošnjega leta zlasti zaostritev kreditnih standardov za podjetja, v evrskem območju pa banke pričakujejo zaostranje v podobnem številu kot že v drugem četrtletju.

Slika 1.45 Kreditni standardi za posojila podjetjem in dejavniki sprememb

Vir: Banka Slovenije.

Slika 1.46 Povpraševanje po posojilih

Kreditno tveganje pri izpostavljenostih do komitentov iz držav, vključenih v vojno v Ukrajini, ostaja visoko ob sicer relativno majhni izpostavljenosti. Neposredna izpostavljenost slovenskih bank do komitentov iz Rusije, Ukrajine in Belorusije se je od začetka vojne do konca junija zmanjšala z 90 mio EUR na 78 mio EUR oziroma na le 0,15 % celotne izpostavljenosti bank. Junija so banke prestavile 23 % teh izpostavljenosti med nedonosne, kar je dvignilo delež NPE v celotni izpostavljenosti do tujcev na 0,6 %. Preostale izpostavljenosti do teh treh držav so skoraj v celoti prestavljene v skupino s povečanim kreditnim

³⁷ Povpraševanje po posojilih na podlagi redne letne ankete o povpraševanju po posojilih je predstavljeno v poglavju o podjetjih.

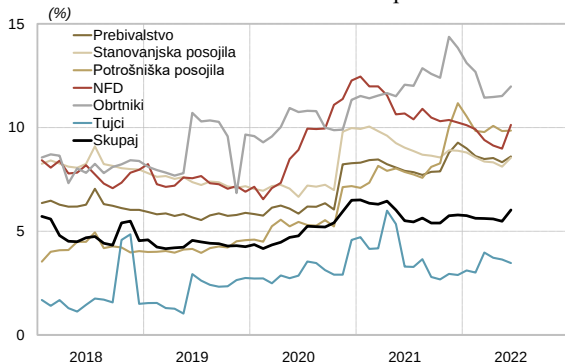
³⁸ V anketi Bank Lending Survey za Slovenijo poroča od leta 2022, tj. prvič za zadnje četrtletje lanskega leta 10 kreditnih institucij. S tem se je njihovo število povečalo za šest. Po bilančni vsoti so te decembra 2021 predstavljale 84,1 %, bančnega sistema (junija lani 60,5 %), pri posojilih nefinančnim družbam 79,1 % (51,1 %), pri stanovanjskih posojilih 90,4 % (64,5 %) in pri potrošniških 79,7 % (60,4 %). Deleži so izračunani na podlagi podatkov, poročenih Banki Slovenije na posamični osnovi.

tveganjem (skupina 2 po MSRP), njihov morebitni prehod med nedonosne pa bi povečal celotni delež NPE na ravni bančnega sistema za dodatno 0,1 odstotne točke.

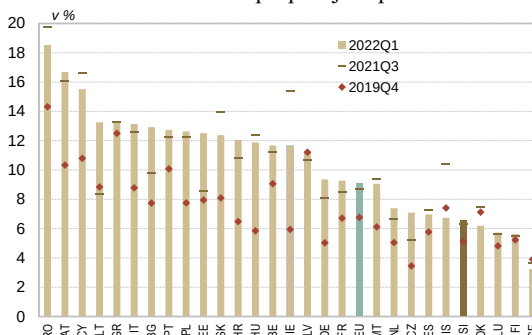
Skupine kreditnega tveganja³⁹

Premiki v strukturi portfelja po skupinah kreditnega tveganja v prvi polovici leta še vedno kažejo ugodno oceno kreditnega tveganja s strani slovenskih bank. Delež skupine 2 se je v prvi polovici leta zmanjševal (slika 1.47) in junija znašal 6,1 %.⁴⁰ Pri večini skupin komitentov je bil junijski delež skupine 2 manjši kot pred šestimi meseci. Znižane napovedi gospodarske rasti ter zmanjšanje zaupanja med gospodarstveniki in potrošniki lahko ponovno spremenijo percepcijo bank glede kreditnega tveganja ter spodbudijo ponovne premike izpostavljenosti v bolj tvegane skupine.

Slika 1.47 Delež S2 za izbrane skupine komitentov

Slika 1.48 Delež S2 pri posojilih po državah EU

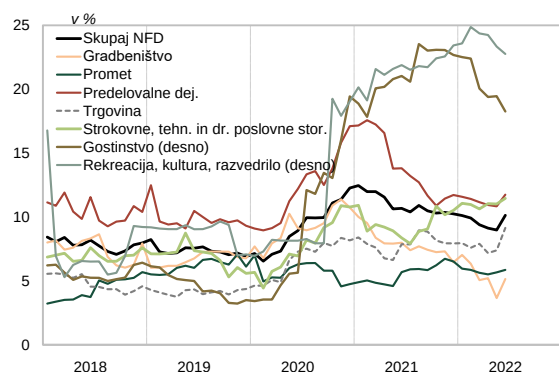

Opomba: Na sliki desno so zaradi dostopnosti podatkov prikazani deleži S2 v posojilih in ne, kot je standard v tem poglavju, v izpostavljenostih. Q3 2021 je prikazan kot datum, po katerem se je začel delež skupine 2 pri številnih državah povečevati.

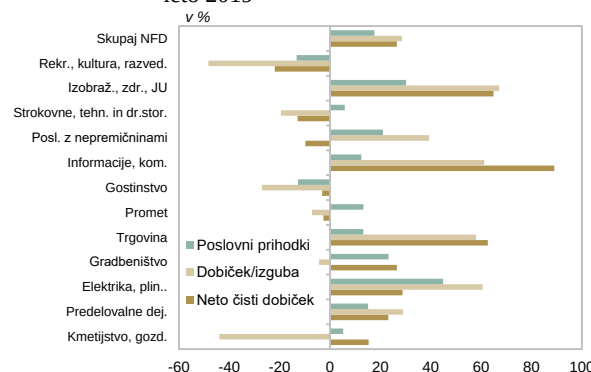
Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

V številnih državah EU banke od zadnjega četrtertja 2021 povečujejo delež izpostavljenosti v skupini 2 kreditnega tveganja, kar se je odrazilo tudi na povprečnem deležu skupine 2 v celotni EU (slika 1.48). Podatki so na voljo le do prvega četrtertja, le dober mesec po začetku vojne v Ukrajini, in ne zajemajo nujno vseh odzivov bank na povečanje geopolitičnih tveganj, ki so med drugim povzročile naknadne korekcije gospodarske rasti navzdol. Slovenija se po deležu skupine 2 v vseh posojilih bančnega sektorja uvršča med države z najmanjšim deležem: 6,6 % v primerjavi z 9,1 % v povprečju EU, vendar je treba omeniti, da so med bankami v Sloveniji pri tem pokazatelju precejšnje razlike in je bolj kot sama raven pomembna smer njegovih sprememb.

Slika 1.49 Delež S2 po dejavnostih NFD

Slika 1.50 Rezultati poslovanja komitentov bank po dejavnostih NFD v letu 2021 glede na leto 2019

Opomba: Na sliki desno se podatki po dejavnostih NFD nanašajo le na komitente bank na dan 30. 6. 2022.

Vir: AJPES, Banka Slovenije, lastni izračuni.

Smer prerezporejanja izpostavljenosti med skupinami kreditnega tveganja se prav tako razlikuje med dejavnostmi NFD, pri čemer na celoten sektor prevladujoče vpliva zmanjševanje deleža skupine 2 v predelovalnih dejavnostih. Banke so že od začetka okrevanja gospodarstva v prvem četrtertju 2021

³⁹ Za razlago skupin kreditnega tveganja glej FSR, april 2022, opomba 35.

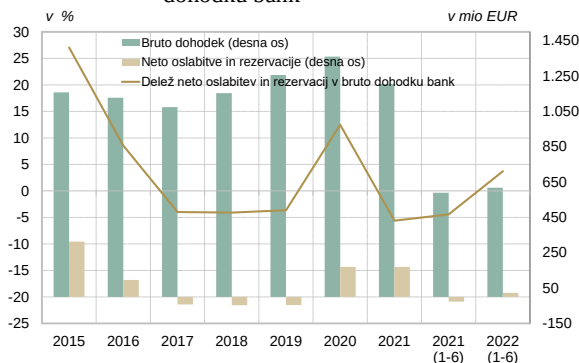
⁴⁰ Delež skupine 2 se je na ravni bančnega sistema v prvih petih mesecih zmanjšal s 5,8 % na 5,5 %, zaradi večjih premikov izpostavljenosti v juniju v eni večji banki pa se je delež nato dvignil na 6,1 %.

izpostavljenosti do družb iz predelovalnih dejavnosti neto prerazvrščale med manj tvegane. Pri komitentih iz gostinstva ter rekreacijskih, kulturnih in razvedrilnih dejavnosti je do opaznejšega zmanjševanja deleža skupine 2 prišlo šele v letošnjem letu. Te dejavnosti so v letu 2021 močno povečale obseg poslovanja, vendar še vedno niso dosegle obsega iz predpandemijskega leta 2019 (slika 1.50). Slabše kot pred dvema letoma so poslovali tudi komitenti iz strokovnih, tehničnih in drugih poslovnih dejavnosti, ki jih banke z ponovnim prerazvrščanjem v skupino 2 od druge polovice leta 2021 prepoznavajo kot bolj tvegane. Vse omenjene dejavnosti spadajo med tiste, ki so jih ukrepi za omejevanje pandemije v letih 2020 in 2021 najbolj prizadeli.

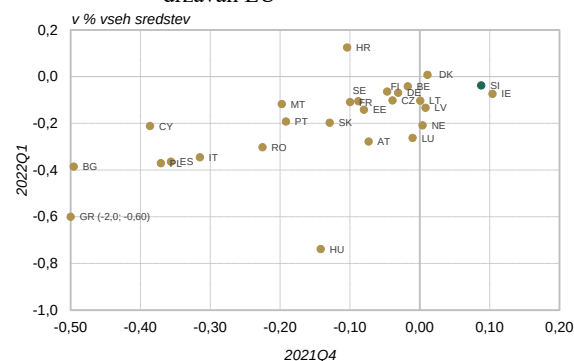
Oslabitev in rezervacije ter pokritost z oslabitvami in rezervacijami ter zavarovanji

Bančni sistem je v prvi polovici leta 2022 prekinil trend neto sproščanja oslabitev in rezervacij. Neto oblikovanje oslabitev in rezervacij na ravni bančnega sistema se je začelo marca kot posledica zaostritev razmer v mednarodnem okolju. Neto oslabitve in rezervacije so v prvem polletju letos predstavljale še nizek delež v primerjavi z ustvarjenim bruto dohodkom bank, manj kot 4 %, medtem ko dolgoletno povprečje presega petino ustvarjenega bruto dohodka bank. Primerjava z državami EU v letošnjem prvem četrtletju po kazalniku oslabitev finančnih sredstev na bilančno vsoto⁴¹ kaže podoben trend v Sloveniji in EU. Vse države v EU, z izjemo dveh, so letos do marca slabila omenjena finančna sredstva, pri tem se je povečala vrednost tega kazalnika za EU in srednja vrednost za države EU.⁴²

Slika 1.51 Neto oslabitve in rezervacije oziroma njihovo neto sproščanje in bruto dohodek bank ter delež neto oslabitev in rezervacij v ustvarjenem dohodku bank

Slika 1.52 Neto oslabitve finančnih sredstev, ki niso merjene po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida v bilančni vsoti po državah EU

Opomba: Negativne vrednosti na sliki levo odražajo neto sproščanje oslabitev in rezervacij. Podatki za slovenski bančni sistem so zajeti na podlagi bilančnih podatkov bank na posamični osnovi. Na sliki desno vrednosti predstavljajo oslabitve finančnih sredstev, ki niso merjene po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida. Vrednosti prvega četrtletja 2022 so preračunane na letno raven. Negativne vrednosti predstavljajo neto oblikovanje, pozitivne vrednosti pa neto sproščanje oslabitev (vključujejo konsolidirane podatke bank).

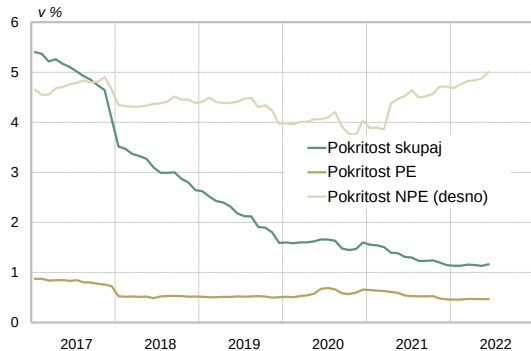
Vir: Banka Slovenije in ECB (SDW, CBD podatki).

V prvi polovici 2022 se je dodatno povečala pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami, medtem ko se pokritost donosnega dela portfelja ni spremenila. Do junija 2022 je pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami dosegla 60,1 % (slika 1.53), kar predstavlja šesti največji delež v državah EU (slika 1.54). Povečanje pokritosti NPE je tako kot v letu 2021 prisotno pri vseh skupinah komitentov in v večini dejavnosti. Pri donosnem delu portfelja so banke nekoliko povečale obseg oslabitev, vendar se ob močni rasti kreditiranja stopnja pokritosti ni bistveno spremenila: med decembrom in junijem se je gibala med 0,46 % in 0,47 %. Pokritost donosnih izpostavljenosti se je tako po prehodnem porastu v prvem letu pandemije v letošnjem letu že znižala pod raven pred pandemijo (0,50 % ob koncu leta 2019).

⁴¹ Oslabitev finančnih sredstev, ki niso merjena po pošteni vrednosti in predstavljajo največji del oslabitev, razpoložljivi četrtletni podatki (za prvo četrtletje 2022), ki so preračunani na letno raven. Podatki ECB (SDW, Consolidated Banking Data).

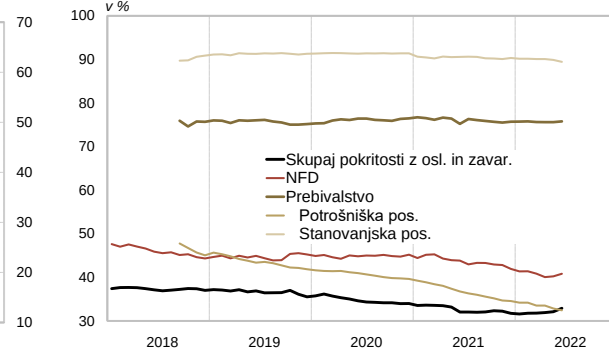
⁴² Vrednost za EU se je do marca povečala na 0,17 % sredstev oziroma bilančne vsote (decembra lani 0,14 %), podobno se je zvišala vrednost mediane držav EU na 0,137 % (0,084 %), pri čemer je bila vrednost tega kazalnika za Slovenijo v prvem četrtletju nižja in je znašala le 0,04 %.

Slika 1.53 Pokritost donosnih in nedonosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami

Vir: Banka Slovenije.

Slika 1.54 Pokritost donosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami ter zavarovanji za NFD in prebivalstvo

1.6 Dohodkovno tveganje

Dohodkovno tveganje kratkoročno ocenjujemo kot stabilno. Gibanje dohodkovnih kategorij se je letos v prvem polletju izboljšalo. Medletna rast neto obrestnih prihodkov je v začetku letošnjega leta prešla v pozitivno zaradi količinskih učinkov ob večji posojilni aktivnosti bank. Negativni doprinos iz cenovnih učinkov pa se je zmanjšal. Spremembe neto obrestnih prihodkov so bile kljub izboljšanemu trendu še razmeroma majhne, vendar postopoma povečujejo dohodek bank. Upadanje neto obrestne marže, ki se je že lani upočasnilo, se je prekinilo, ta se je v mesecih do junija stabilizirala pri 1,40 %. Neto neobrestni prihodki bank so v prvem polletju letos presegli lanske, podobno tudi bruto in neto dohodek bank. Razmere za ustvarjanje dohodka so se letos izboljšale, dohodek bank pa se zaradi povečane posojilne aktivnosti povečuje. Ob nadaljnjem postopnem dvigu obrestnih mer lahko na kratek rok pričakujemo pozitivne učinke na ustvarjanje dohodka bank. Na nekoliko daljši rok bi lahko razmere v mednarodnem in makro okolju postopoma privedle do negativnih učinkov iz naslova povečanja stroškov financiranja bank, zmanjšanja sposobnosti odplačevanja dolgov kreditotjemalcev, povečanja operativnih stroškov bank. Zato razmere ostajajo kompleksne in negotove.

Bruto in neto dohodek bank

Banke v slovenskem bančnem sistemu so letos povečale prihodke, pozitivna je bila tako rast bruto kot neto dohodka. Razmere za ustvarjanje dohodka so se s povečano posojilno rastjo izboljšale, ob zviševanju obrestnih mer lahko pričakujemo še postopno dodatno povečevanje neto obrestnih prihodkov. Hkrati je prisotna negotovost glede prihodnje rasti posojil zaradi razmer v mednarodnem in gospodarskem okolju. Ustvarjanje dohodka bank, ki se je izboljševalo več četrletij zapored, se je po začasnem medletnem poslabšanju v aprilu in maju (vpliv baznega učinka visokih neobrestnih prihodkov zaradi enkratnih dejavnikov, tj. učinkov prevrednotenja lani pomladi) junija izboljšalo. Bruto dohodek se je v prvem polletju letos medletno povečal za 4,8 %, neto dohodek bank pa za 4,7 %. Gibanje neto dohodka se je izboljševalo že od drugega polletja 2021 zaradi postopnega izboljševanja neto obrestnega dela, rasti neto opravnin in lani še zmerne rasti operativnih stroškov. Dohodkovno-stroškovne kategorije so letos prispevale k povečanju dobička glede na enako obdobje lani.⁴³ Kljub izboljšanju prihodkov je treba ponovno izpostaviti negotovosti zaradi nadaljevanja ruske invazije v Ukrajini ter s tem povezana tveganja v makro in mednarodnem okolju.

Neto obrestna in neto neobrestna marža

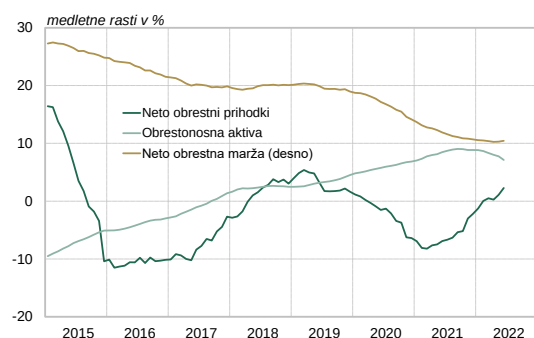
Zniževanje neto obrestne marže se je v prvi polovici leta 2022 ustavilo. Upad neto obrestnih prihodkov se je že lani upočasnjeval, v prvih mesecih letošnjega leta pa je njihova negativna rast spet prešla v pozitivno, junija medletno na 4,3 %. V drugi polovici preteklega leta se je začelo zniževanje marže hitro upočasnjevati, predvsem zaradi postopnega povečanja kreditiranja nebančnega sektorja.⁴⁴ Zniževanje marže se je konec drugega četrletja letos ustavilo, marža se je do junija že minimalno povečala in znašala 1,40 %. Skupna

⁴³ Glej poglavje o dobičkonosnosti in solventnosti, kjer so prikazane razlike v obsegu dobička pred obdavčitvijo v letih 2021 in 2022, ki pojasnjujejo spremembe iz dohodkovno-stroškovnega dela ter iz neto oslabitev in rezervacij.

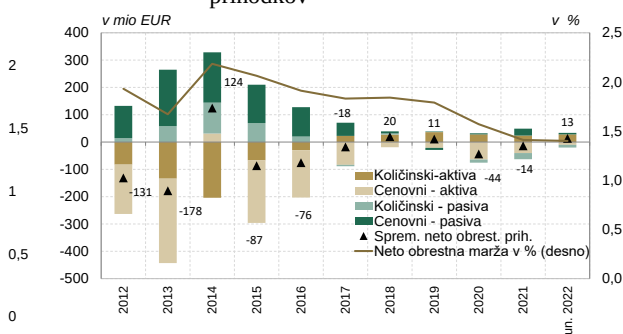
⁴⁴ Neto obrestna marža se je na primer v letu 2020 znižala za 0,22 odstotne točke, na 1,57 %, v letu 2021 pa dodatno na 1,41 %. Marža se je v prvem polletju 2022 znižala le še za 0,01 odstotne točke.

donosnost aktive, ki se je zaradi daljšega obdobja nizkih obrestnih mer v zadnjih letih vseskozi zniževala, se je junija spet zvišala, na kar je vplivalo več dejavnikov: vnovično povečanje posojil, letos tudi v obrestovani aktivni, zmanjšanje deleža nizko ali celo negativno obrestovanih naložb v strukturi aktive, zvišanje donosnosti dolžniških vrednostnih papirjev, ki jih držijo banke v svojih aktivih. Do sprememb marže v zadnjih letih prihaja predvsem zaradi sprememb na aktivni strani. Na pasivni strani so se močno znižali obrestni odhodki zaradi izrazitega povečanja deleža vlog na vpogled in nizkih obrestnih mer, kljub temu pa pričakujemo, da bodo v tem delu spremembe tudi v prihodnje razmeroma počasne in majhne.

Slika 1.55 Medletne rasti neto obresti, neto obrestovane aktive in neto obrestna marža

Slika 1.56 Prispevek količinskih in cenovnih dejavnikov k spremembi neto obrestnih prihodkov

Opomba: Na slikah zgoraj je marža izračunana za vsakokratno enoletno obdobje.

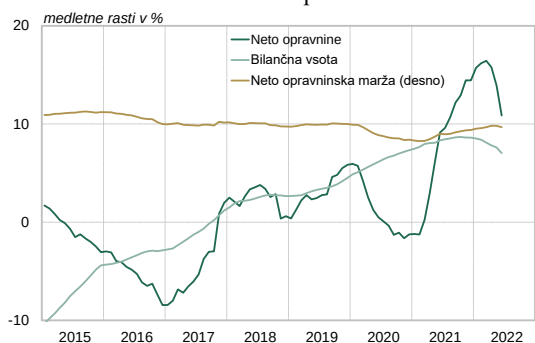
Vir: Banka Slovenije.

K povečanju neto obrestnih prihodkov so v prvem polletju prispevali predvsem količinski učinki na aktivni, medtem ko je bil prispevek cenovnih učinkov še vedno negativen. K povečanju obrestnih prihodkov so največ prispevali pozitivni količinski učinki iz posojil, medtem ko so cenovni učinki iz posojil še vedno nekoliko zmanjševali neto obrestne prihodke (slika 1.56). Na pasivni strani so negativni cenovni učinki nekoliko presegali količinske. Ostale obveznosti (predvsem do ECB) so učinkovale v smeri povečanja neto obrestnih prihodkov, stanja presežnih rezerv pri centralni banki pa v smeri zmanjšanja.

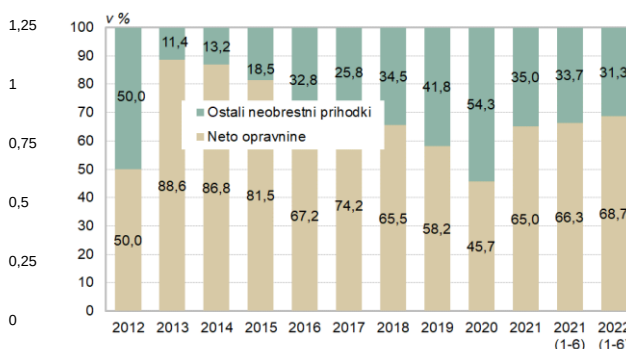
Višja rast neto obrestnih prihodkov v letošnjem letu je predvsem rezultat povečanja posojilne rasti. K dodatnemu povečanju neto obresti bo na kratek rok prispevalo tudi zvišanje obrestnih mer. Neto obresti še naprej predstavljajo največji in najstabilnejši vir dohodka bank. Dinamiko gibanja (neto) obrestnih prihodkov določa predvsem povečana posojilna aktivnost, ki je letos najbolj prispevala k stabilizaciji neto obrestnih prihodkov. V drugi polovici letošnjega leta tako lahko pričakujemo dodatno povečanje neto obresti⁴⁵ kot posledice močnega povečanja posojil bank nebančnemu sektorju, zviševanja obrestnih mer in spreminjanja strukture aktive. Omenjeno se odraža tudi v postopnem zviševanju rasti obrestnih prihodkov iz vrednostnih papirjev. Z ukinitvijo negativnih obrestnih mer ECB za mejni depozit julija 2022 za določen del terjatev bank do centralne banke, ki so jih te še do septembra letos držale v obliki presežnih rezerv, te od konca julija ne zmanjšujejo več neto obresti, od sredine septembra 2022 pa jih s pozitivno obrestno mero za mejni depozit povečujejo. Istočasno se obrestni odhodki bank zaradi zelo velikega deleža vlog na vpogled in skoraj ničelnih depozitnih obrestnih mer za zdaj minimalno spreminjajo.

⁴⁵ Medtem ko je medletni porast neto obresti v prvi polovici leta znašal 4,3 %, četrtna gibanja kažejo, da so se neto obrestni prihodki bank na ravni bančnega sistema v drugem četrtletju medletno povečali za 5,6 %. Na povečevanje rasti najbolj vpliva zvišanje rasti posojil, ki so letos v 1. polletju za 8,7 % presegala lanske (v letu 2021 na primer za 1,9 %), saj banke iz posojil ustvarijo okrog 85 % obrestnih prihodkov. Rast obrestnih prihodkov iz posojil se je do junija zvišala na 4 %. Postopoma se povečuje tudi rast obrestnih prihodkov iz vrednostnih papirjev do junija na 8 %. Odprava negativnih obrestnih mer za del presežnih rezerv bo imela za posledico takojšnje učinke na znižanje obrestnih odhodkov iz naslova negativnih obrestnih mer za presežne rezerve bank pri ECB. V letu 2021 so ns primer ti na ravni sistem znašali 31 mio EUR, v prvem polletju 2022 pa 16 mio EUR.

Slika 1.57 Medletne rasti neto opravnin, bilančne vsote in neto opravninska marža

Slika 1.58 Struktura neobrestnih prihodkov

Opomba: Na sliki levo je neto opravninska marža vsakokrat izračunana za zadnje enoletno obdobje.

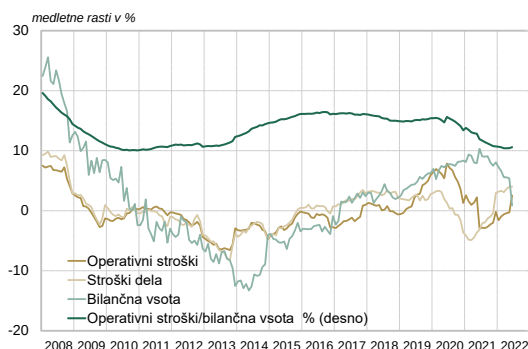
Vir: Banka Slovenije.

Neobrestni prihodki so se v prvi polovici leta 2022 medletno povečali, zaradi povečanja neto opravnin in prihodkov bank iz prejetih dividend. Neobrestne prihodke so banke povečevale že v preteklem letu, predvsem v segmentu neto opravnin, ki predstavljajo najstabilnejši in največji del neobrestnih prihodkov. Neto opravninska marža se je v drugem četrtletju letošnjega leta stabilizirala pri 0,82 %, skupna neto neobrestna marža pa je ob polletju znašala 1,24 % in je bila primerljiva s koncem lanskega leta. Maja in junija so se sezonsko povečali prihodki iz dividend pri bankah, medtem ko so ti v istem obdobju lani manjkali. Njihovo povečanje predstavlja pomemben dejavnik pozitivne rasti neobrestnih prihodkov ob siceršnjem letošnjem zaostajanju neobrestnih prihodkov za lanskimi iz prevrednotenja.⁴⁶

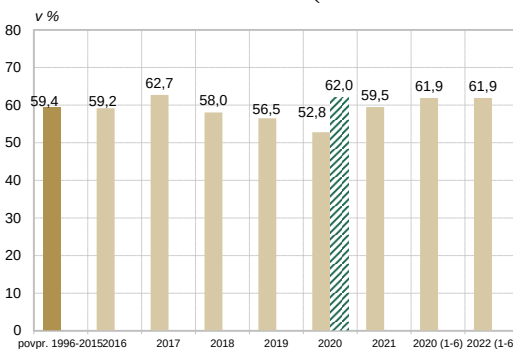
Operativni stroški

Operativni stroški so se v prvi polovici leta povečali, njihova rast je bila primerljiva z rastjo ustvarjenega dohodka. Ob tem je treba poudariti, da je bila njihova rast v zadnjih dveh letih minimalna, v preteklem letu pa so se ti zmanjšali. Delež operativnih stroškov v bilančni vsoti je junija znašal 1,53 % (slika 1.59) in bil primerljiv z deležem konec lanskega leta. Delež operativnih stroškov v bruto dohodku bank (angl. Cost-to-Income Ratio, CIR) je letos zanihal navzgor na 61,9 %, kar je nekoliko nad dolgoročnim povprečjem oziroma nad povprečjem zadnjih petih let (slika 1.60). Operativni stroški so se letos do junija medletno povečali za 4,8 %. Njihova rast se postopoma zvišuje (lani decembra npr. – 0,2 %). Rast stroškov dela je z 2,6 % zaostajala za rastjo skupnih operativnih stroškov.

Slika 1.59 Operativni stroški, stroški dela in bilančna vsota

Slika 1.60 Razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom (Cost-to-Income-Ratio)

Opomba: Na sliki desno je desni kazalnik za leto 2020 izračunan brez učinka združitve dveh bank.

Vir: Banka Slovenije.

Primerjava dohodkovnih in stroškovnih kazalnikov z državami EU

Primerjava glavnih kazalnikov dohodka in stroškov na bilančno vsoto za slovenski bančni sistem za leto 2021 pokaže večinoma podobne ali boljše vrednosti, kot jih dosega skupina primerljivo velikih

⁴⁶ Lani pomladi so se povečali neobrestni prihodki, ki so izvirali iz učinkov prevrednotenja iz kreditov oziroma vrednostnih papirjev pri več bankah. Vrednost kategorije »Čisti dobički/izgube iz finančnih sredstev, obvezno merjenih po pošteni vrednosti prek PI, ki niso v posesti za trgovanje, je lani v prvem polletju na ravni bančnega sistema znašala 50,8 mio EUR, letos -2,8 mio EUR, kar je pomembno vplivalo v smeri zmanjšanja skupnih neobrestnih prihodkov.

bank v EU. Banke v Sloveniji na ravni sistema so lani v primerjavi z državami EU, glede na srednje vrednosti kazalnikov (mediane) teh držav, dosegle nekoliko višjo neto obrestno, neto neobrestno in zlasti neto opravninsko maržo. Hkrati so imele večji delež operativnih stroškov v bilančni vsoti in vrednost kazalnika, ki kaže delež operativnih stroškov v bruto dohodku bank (CIR). Primerjava slovenskega bančnega sistema s podobno velikimi bankami (skupina majhnih bank v EU) pokaže, da je slovenski bančni sistem nekoliko izstopal navzgor po neto obrestni marži. Vrednosti neto neobrestne in neto opravninske marže so bile primerljive, medtem ko so pri bankah v Sloveniji navzdol nekoliko odstopale vrednosti deleža operativnih stroškov v bilančni vsoti in kazalnika operativnih stroškov v bruto dohodku (CIR).⁴⁷

Okvir 1.2 Digitalna transformacija in uporaba finančnih tehnologij v bančnem sistemu

Digitalizacija in nove finančne tehnologije (finteh) vse bolj vplivajo na poslovanje in poslovne modele bank. Ustrezna digitalna transformacija in uporaba finančnih tehnologij prinaša bankam konkurenčno prednost v začetnem obdobju na bančnem in tudi na nebančnem trgu, pozneje pa to lahko postane predpogoj za preživetje. Banka Slovenije je v okviru SSM⁴⁸ julija 2022 med slovenskimi bankami izvedla anketo o digitalni transformaciji in uporabi finančnih tehnologij, da bi pridobili vpogled in pregled nad: (i) pristopom bank k digitalni transformaciji in uporabi finančnih tehnologij, (ii) kako banke spremljajo in merijo izvajanje digitalne transformacije ter (iii) preverila stanje digitalizacije bančnega sektorja⁴⁹. Banke smo v anketi⁵⁰ spraševali o strategiji na področju digitalne transformacije, o poslovnih načrtih, o uporabi finančnih tehnologij ter o ciljih in izzivih digitalne transformacije. Rezultati ankete kažejo, da so slovenske banke⁵¹ pri uporabi finančnih tehnologij previdne in da ni mogoče opaziti vidnejših razlik v uporabi finančnih tehnologij, če to primerjamo z rezultati preteklih anket. Tudi na področju digitalne transformacije želijo predvsem prilagajati strategije in poslovne modele novim razmeram na bančnem trgu. Vse več je tudi zaznati sodelovanja med bankami in finteh podjetji glede digitalne preobrazbe.

Digitalna transformacija bančnega sistema

Na podlagi rezultatov ankete o digitalni transformaciji je razvidno, da slovenske banke vse bolj vključujejo digitalno transformacijo v svojo strategijo in poslovne načrte. Banke po navadi nimajo ločenih sredstev za digitalizacijo, ampak jih vključujejo v obstoječa IT sredstva, podobno velja tudi za strategijo. Za doseganje digitalne preobrazbe banke običajno najemajo zunanje svetovalce in izvajalce storitev. Cilji digitalne transformacije so v bančništvu osredotočeni na: (i) stroške, (ii) prihodke in (iii) tveganja. Rezultati ankete kažejo, da so banke pri digitalni transformaciji najbolj osredotočene na prihodke, kar pomeni, da želijo izboljšati svoj tok prihodkov. Tudi uporaba masovnih podatkov (angl. big data) omogoča boljše obvladovanje drugih tveganj (npr. kreditno tveganje). Na področju stroškov želijo z digitalno transformacijo zmanjšati stroške pri kadrih ter izboljšati optimizacijo poslovnih procesov in ponudbo storitev. Banke želijo izboljšati svoje prihodke s pomočjo digitalizacije tako, da ponujajo nove/izboljšane bančne produkte, storitve in način poslovanja brez fizičnega stika. Z vidika finančne stabilnosti lahko digitalna transformacija prinaša povečana tveganja, ki se nanašajo na kibernetsko varnost, odvisnost od zunanjih ponudnikov IKT storitev in potencialno izgubo strank (slika 1.61).

Izzive, ki jih digitalna transformacija prinaša za slovenske banke, lahko razdelimo v naslednje sklope: (i) obvladovanje stroškov zunanjih ponudnikov IKT storitev, (ii) pomanjkanje kadra z ustreznimi digitalnimi in kibernetskimi znanji, (iii) soočanje s preveč restriktivni predpisi ter (iv) zagotavljanje ustrezne kibernetske varnosti. Banke podobno kot v preteklih letih (2019 in 2021) omenjajo, da na trgu primanjkuje kadrov z ustreznimi znanji in tudi ustreznih izvajalcev (IT podjetja), ki bi ponujali kakovostne informacijske rešitve bankam. Tudi na področju zakonodaje so ugotovitve podobne kot iz preteklih anket, saj banke poudarjajo, da jih slovensko bančno regulatorno okolje preveč omejuje na področju uporabe finteh tehnologij, medtem ko za konkurenco (nebančne subjekte) veljajo nižji standardi.

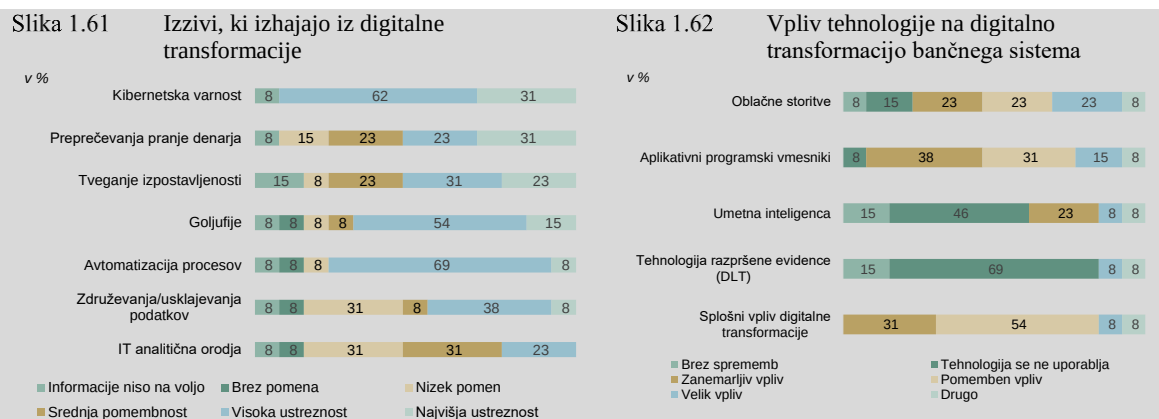
⁴⁷ Primerjane vrednosti se nanašajo na celotno leto 2021 (ECB, SDW). Glej del priloge z naslovom »Primerjava izbranih kazalnikov slovenskega bančnega sistema z bančnimi sistemi v EU v letu 2021«.

⁴⁸ SSM (angl. Single Supervisory Mechanism) pomeni enotni mehanizem nadzora ter se nanaša na nov sistem bančnega nadzora v Evropi. Sestavljajo ga ECB in nacionalni nadzorni organi sodelujočih držav.

⁴⁹ Anketo je pripravil SSM in jo poslal vsem sistemsko pomembnim bankam. Banka Slovenije je pa anketo poslala tudi vsem ostalim poslovnim bankam, ki niso sistemske.

⁵⁰ Anketa o digitalni transformaciji in finančnih tehnologijah v bankah, julij 2022. V vzorec ankete so vključene vse banke in hranilnice (brez podružnic).

⁵¹ Poročilo o finančni stabilnosti, oktober 2021. Poročilo je dostopno na https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/fsr_oktober_2021.pdf.

Vir: Banka Slovenije

Več kot polovica slovenskih bank poroča, da oblačne storitve in aplikativni programski vmesniki pomembno vplivajo na digitalno transformacijo bančnega sistema. Ostale tehnologije, kot so umetna inteligenca in tehnologija razpršene evidence, nimajo pomembnega vpliva na digitalizacijo bančnega sistema (slika 1.62)⁵². Digitalna transformacija bančnega sistema vpliva predvsem na poslovne procese in dejavnosti, ki izboljšujejo zunanje in tudi interne poslovne procese, kot so odprto bančništvo/API⁵³, spremljanje preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, poravnava plačilnih storitev in izboljšanje kakovosti podatkov. Slovenske banke se vse bolj osredotočajo na digitalne projekte s področja mobilnega in spletnega bančništva ter iskanje dodatnih digitalnih kanalov za povečanje konkurenčnosti in dobička.

Uporaba finančnih tehnologij v bančnem sistemu

Banke namenjajo določena sredstva za razvoj novih produktov, ki temeljijo na novih finančnih tehnologijah, vendar še zmeraj v omejenem obsegu. Banke poročajo, da pri poslovanju uporabljajo predvsem uveljavljene in preizkušene finančne tehnologije, kot so na primer: oblačne storitve in aplikativni programski vmesniki. Podobno kot v preteklih letih banke ne vlagajo v nove finančne tehnologije, kot so na primer tehnologija razpršene evidence, pametne pogodbe, masovni podatki in umetna inteligenca. V teh tehnologijah vidijo dodano vrednost, vendar jih trenutno še ne vključujejo v svoje poslovne modele (modeliranje, upravljanje s strankami, plačilne transakcije itd.). Banke pri uvajanju novih finančnih tehnologij ostajajo previdne, kar pomeni, da dobro ocenijo dodano vrednost tehnologije, preden se odločijo za njeno implementacijo. V zadnjih štirih letih tudi ni mogoče zaznati večjih premikov v uporabi finančnih tehnologij med slovenskimi bankami (slika 1.63). Rezultati ankete kažejo, da banke v omejenem obsegu uporabljajo finančne tehnologije v svojih poslovnih procesih in ponudbi za stranke (trenutno le petina bank uporablja vsaj eno izmed finančnih tehnologij v svojih poslovnih modelih). Trenutno tudi ne razmišljajo o uporabi drugih finančnih tehnologij in v njih ne vidijo dodane vrednosti.

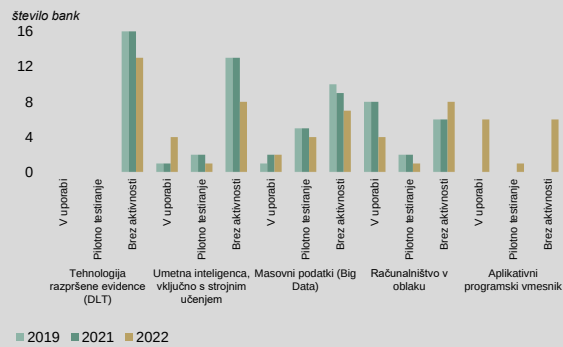
Finančne tehnologije vplivajo na poslovanje in poslovne modele bank, predvsem z vidika povečanja prihodkov in konkurenčnosti. Banke poročajo, da finančne tehnologije pomembno vplivajo na avtomatizacijo poslovnih procesov. Finančne tehnologije, kot je na primer strojno učenje, določene banke uporabljajo predvsem na področju kibernetske varnosti in pri preprečevanju pranja denarja. Banke poročajo, da uporaba storitev v oblaku omogoča uporabo naprednih analitičnih orodij in obdelave masovnih podatkov. Podobno kot v preteklih letih ocenjujemo, da banke pred uporabo nove finančne tehnologije ustrezno ocenijo njeno dodano vrednost, preden se odločijo za njeno implementacijo (slika 1.64).

⁵² Podobno oceno glede vpliva finančnih tehnologij na digitalno transformacijo kažejo tudi prvi rezultati ankete na ravni SSM.

⁵³ Z novo direktivo o plačilnih storitvah (PSD2), sprejeto na ravni EU, morajo banke omogočiti svojim strankam večji nadzor nad svojimi podatki, prilagoditev novih storitev in izboljšano uporabniško izkušnjo. Cilj direktive je predvsem izboljšati varnost plačil in zagotoviti večjo varnost uporabnikov plačilnih storitev ter hkrati med samimi ponudniki plačilnih storitev spodbujati konkurenco in inovativnost v finančnem sektorju. Na podlagi tega so banke začele z razvojem odprtega bančništva, ki omogoča povezovanje različnih deležnikov iz finančne industrije, kot so tretji ponudniki in ostale finančne institucije. Značilnost odprtega bančništva je vključitev novih finančnih tehnologij.

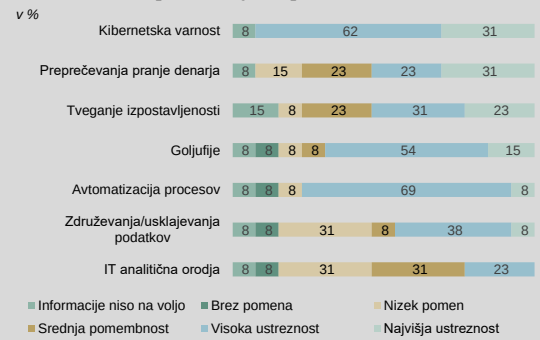
Slika 1.63

Uporaba finančnih tehnologij v bančnem sistemu

Slika 1.64

Vpliv finančnih tehnologij na poslovanje in poslovne modele bank

2 ODPORNOST BANČNEGA SISTEMA

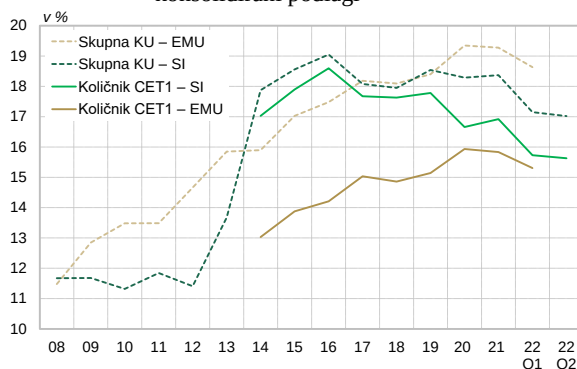
2.1 Solventnost in dobičkonosnost

Solventnost bančnega sistema ostaja solidna tudi v prvi polovici leta 2022. Količniki kapitalne ustreznosti so se v primerjavi s koncem preteklega leta znižali zaradi porasta tveganju prilagojene aktive in padca regulatornega kapitala. Na dvig tveganju prilagojene aktive je vplival porast kreditiranja podjetij in gospodinjstev ter ni bil odraz slabšanja kakovosti aktive. Regulatorni kapital se je zmanjšal zaradi prevrednotenja naložb v obveznicah. Znižanje vrednosti slednjih je posledica prodajnih pritiskov na finančnih trgih, ki zvišujejo donosnosti. Zaradi velikih negotovosti v makroekonomskem okolju in inflaciji ter porasta obrestnih mer, ki bodo zmanjšali plačilno sposobnost večine komitentov bank, bi se kakovost aktive bančnega sistema v prihodnje lahko poslabšala, kar bi pripeljalo do nadaljnjih padcev količnikov kapitalne ustreznosti. Slabšanje kakovosti aktive bi lahko prek dodatnega oblikovanja oslabitev in rezervacij ali prevrednotenja na nižjo pošteno vrednost vplivalo na poslovni izid in drugi vseobsegajoči donos ter posledično zmanjšalo možnosti bank za krepitev regulatornega kapitala. Ocenjujemo, da je trenutna odpornost bančnega sistema na sistemska tveganja v segmentu solventnosti in dobičkonosnosti srednja in se lahko v daljšem roku poslabša. Ob tem poudarjamo, da ostajajo med bankami precejšnje razlike v višini kapitalskih presežkov in s tem sposobnosti pokrivanja potencialnih izgub. Zato je ob negotovi vzdržnosti trenutno dobre dobičkonosnosti, s katero bi banke v prihodnje lahko vzdrževale oziroma krepile svojo kapitalno ustreznost, nujno skrbno upravljanje s kapitalom, kar je še zlasti pomembno za banke z nižjimi kapitalskimi presežki.

Solventnost

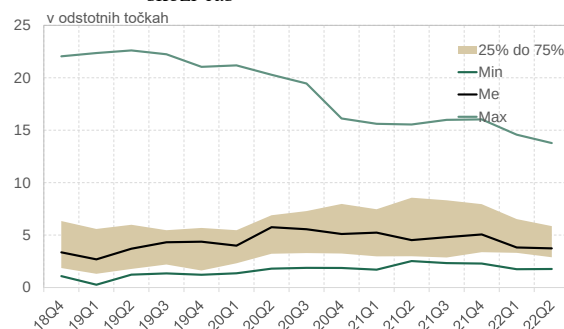
Količnik skupne kapitalne ustreznosti bančnega sistema na konsolidirani podlagi se je v prvi polovici leta 2022 zmanjšal. Do zmanjšanja je prišlo zaradi rasti tveganju prilagojene aktive (TPA, angl. Risk Weighted Assets) in znižanja regulatornega kapitala. TPA se je povečal zaradi povečane kreditne aktivnosti, ki se nadaljuje iz lanskega leta, medtem ko je vpliv dviga postavk z višjo stopnjo tveganja na celotno TPA predstavljal slabo desetino celotnega povečanja. Kljub razmeroma veliki okrepitvi kapitala iz zadržanih dobičkov⁵⁴ se je regulatorni kapital bančnega sistema zmanjšal kot posledica prevrednotenja vrednostnih papirjev, ki se ne merijo prek poslovnega izida. Količnik skupne kapitalne ustreznosti se je na konsolidirani podlagi (slika 2.1) v prvi polovici leta 2022 zmanjšal za 1,4 odstotne točke na 17,0 %, količnik navadnega lastniškega temeljnega kapitala (v nadaljevanju: CET1) pa za 1,3 odstotne točke na 15,6 %, pri čemer je v primerjavi z evrskim območjem⁵⁵ količnik skupne kapitalne ustreznosti (18,6 %) nižji za 1,4 odstotne točke in količnik CET1 (15,3 %) višji za 0,3 odstotne točke. Na posamični podlagi se je količnik skupne kapitalne ustreznosti v prvi polovici leta 2022 zmanjšal za 1,3 odstotne točke na 18,7 %, količnik CET1 pa z 18,3 % v decembru 2021 na 17,1 %.

Slika 2.1 Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti v primerjavi z evrskim območjem na konsolidirani podlagi

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW).

Slika 2.2 Razpršitev presežka nad količnikom skupne kapitalne ustreznosti med bankami skozi čas

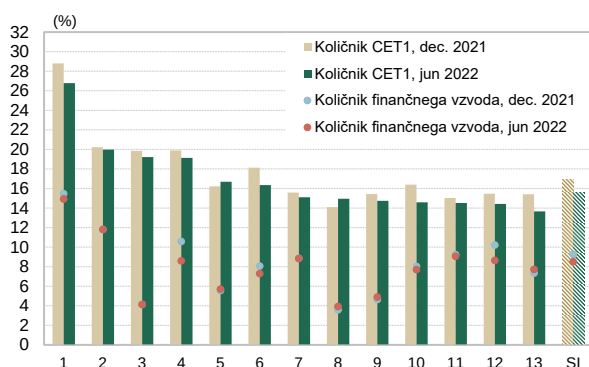

⁵⁴ Zadržani dobički so sestavni del navadnega lastniškega temeljnega kapitala in poleg prenesenih dobičkov iz preteklih let vključujejo po predhodnem soglasju pristojnega organa tudi medletni dobiček, če so za to izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 25. člena CRR. Na porast zadržanih dobičkov je v prvi polovici leta vplivala vključitev medletnega dobička ene od bank, ki je vključeval tudi dobiček ob nakupu banke.

⁵⁵ Podatki za evrsko območje se nanašajo na prvo četrtletje 2022.

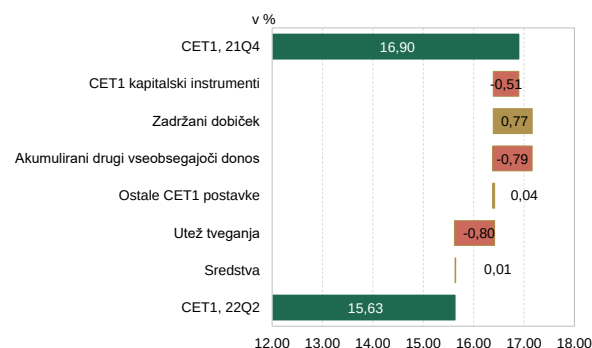
Količnik skupne kapitalske ustreznosti slovenskega bančnega sistema se je v daljšem časovnem obdobju zmanjšal, medtem ko se je v povprečju evrskega območja povečal. Od leta 2014, ko je bila izvedena obsežna dokapitalizacija posameznih bank, do prvega četrtletja 2022 se je zmanjšal za 0,7 odstotne točke, medtem ko se je v povprečju evrskega območja povečal za 2,7 odstotne točke. Razlog je v tem, da se Slovenija uvršča med države z visoko rastjo regulatornega kapitala v omenjenem obdobju (30 %), hkrati pa izstopa tudi po najvišji rasti TPA (za 36 %), ki močno presega povprečje evrskega območja (10 %). Poleg združitve posameznih bank in zlasti v zadnjem obdobju okrepljenega kreditiranja je eden izmed razlogov višje rasti TPA tudi pretežna uporaba standardiziranega pristopa ocenjevanja izpostavljenosti kreditnemu tveganju. Ta prispeva k višji povprečni uteži tveganosti v primerjavi z uporabo notranjih modelov ocenjevanja tveganj, ki so pogostejše uporabljeni v drugih državah evrskega območja. S standardiziranim pristopom je ocenjenih 84 % TPA, medtem ko je v povprečju evrskega območja ta delež skoraj polovico manjši. Posledično je povprečna utež tveganja slovenskega bančnega sistema znašala 56 % in je za 21 odstotnih točk preseгла povprečje evrskega območja. Čeprav je povprečna slovenska utež tveganja višja, to ne pomeni nujno slabše kakovosti naložb, temveč kaže v povprečju večjo konservativnost in robustnost slovenskih bank v primeru realizacije morebitnih gospodarskih šokov.

Slika 2.3 Količnik CET1 in finančni vzvod po bankah na konsolidirani podlagi

Vir: Banka Slovenije.

Slika 2.4 Dekompozicija spremembe količnika CET1, konsolidirana podlaga

Količniki skupne kapitalske ustreznosti na konsolidirani podlagi so se v prvi polovici leta 2022 zmanjšali pri večini bank. Večina bank je zaznala zmanjšanje v intervalu od -2,02 do -0,39 odstotne točke, medtem ko so se povečali le pri dveh bankah. Gibanje TPA in regulatornega kapitala je vplivalo tudi na gibanje kapitalskih presežkov. Presežek skupne kapitalske ustreznosti nad opredeljeno skupno kapitalsko zahtevo⁵⁶ se je letos na ravni bančnega sistema znižal za -1,32 odstotne točke na 3,75 odstotne točke oziroma za 343 mio EUR na 1,2 mrd EUR. Kapitalski presežki so se znižali pri skoraj vseh bankah, njihova velikost pa med bankami, kot tudi že v preteklosti, ostaja različna, s tem pa tudi njihova sposobnost za absorpcijo morebitnih šokov. V letošnjem letu se je zmanjšal tudi količnik finančnega vzvoda za 0,8 odstotne točke na 8,5 %, ki ostaja najnižji pri majhnih bankah (slika 2.3).

Regulatorni kapital se je zmanjšal zaradi izgub, ki so jih banke utrpely zaradi prevrednotenja vrednostih papirjev. Znižanje regulatornega kapitala pa je bilo nižje, kot bi bilo, saj so banke okrepile regulatorni kapital z dobički preteklega poslovnega leta in drugimi rezervami. Pri eni od bank je do okrepitve regulatornega kapitala prišlo na račun medletnega dobička, ki je vključeval pozitivne učinke⁵⁷ nakupa druge banke in ga je na podlagi pridobljenega dovoljenja nadzornika lahko že ob polletju vključila v regulatorni kapital. Obseg regulatornega kapitala na konsolidirani podlagi se je leta 2022 zmanjšal za 2,7 % na 5,4 mrd EUR. Glavnina sprememb kapitala se je letos zgodila v CET1 kapitalu (slika 2.4), medtem ko so bile spremembe v drugih vrstah kapitala zanemarljive. S krepitvijo kapitala z dobički in izdajo primernih kapitalskih instrumentov banke ne krepijo le svoje odpornosti, temveč s tem hkrati izpolnjujejo tudi minimalne zahteve glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (v nadaljevanju: MREL).⁵⁸ S 1. 1. 2024 bodo morale banke v celoti izpolnjevati tudi zahteve MREL. Vse banke ciljnega obsega zahtev MREL v tem trenutku še ne dosegajo, vendar ocenjujemo, da ne bodo imele težav z izpolnjevanjem teh zahtev v predpisanih rokih, saj so vse izpolnile vmesne cilje za doseganje zahtev MREL po stanju 1. 1. 2022.

⁵⁶ Skupna kapitalska zahteva (angl. OCR, Overall Capital Requirement) zajema kapitalske zahteve prvega in drugega stebra ter kapitalske blažilnike, ne pa tudi smernice P2G.

⁵⁷ Nanaša se na negativno slabo ime.

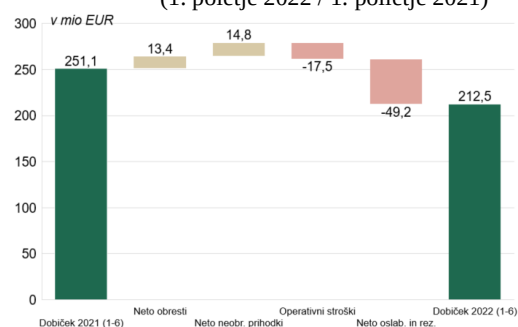
⁵⁸ Banke lahko izdajajo instrumente, ki so primerni za izpolnjevanje zahtev MREL, ne pa tudi za krepitev regulatornega kapitala.

Povečanje obsega TPA v zadnjem obdobju je predvsem posledica povečanega obsega kreditiranja podjetij in gospodinjstev. Obseg TPA bančnega sistema na konsolidirani podlagi se je v letu 2022 povečal za 5,0 % na 31,8 mrd EUR. K porastu TPA so najbolj prispevale kategorije izpostavljenosti do podjetij, izpostavljenosti, zavarovane z nepremičninami, ter neplačane in visoko tvegane izpostavljenosti, ki kljub porastu dosegajo majhen delež celotne TPA. TPA za neplačane in visoko tvegane izpostavljenosti bi se v prihodnje lahko dodatno poslabšala predvsem v segmentu podjetij in tujine zaradi negativnih učinkov vojne v Ukrajini in splošnega makroekonomskega okolja v EU. Posledično se prek višjih uteži tveganja lahko poveča obseg TPA, kar bo negativno vplivalo na gibanje kapitalske ustreznosti.

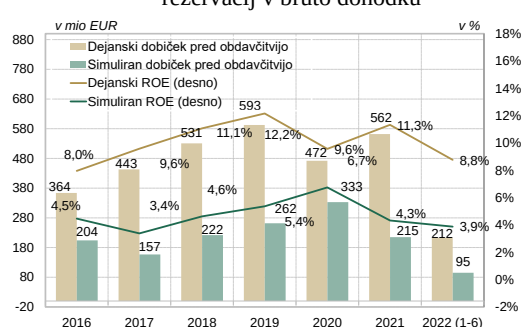
Dobičkonosnost

Dobiček bank pred obdavčitvijo je bil v prvi polovici leta 2022 medletno nižji za 15,4 %. Ob siceršnjem povečanju neto dohodka⁵⁹ za 10,6 mio EUR je zmanjšanje dobička letos posledica vnovičnega, sicer nizkega, neto oblikovanja oslabitev in rezervacij. To je znašalo 23 mio EUR, medtem ko so banke lani v prvem polletju neto sproščale oslabitve in rezervacije v višini 26 mio EUR (slika 2.5). Neto oblikovanje oslabitev in rezervacij je bilo letos prisotno pri devetih od šestnajstih bank, medtem ko je še ob koncu lanskega leta enajst bank od šestnajstih bank neto sproščalo oslabitve in rezervacije. Zaradi zaostrenih razmer v mednarodnem in makro okolju lahko v prihodnje pričakujemo tudi poslabšanje kakovosti kreditnega portfelja ter oblikovanje dodatnih oslabitev in rezervacij. Te so ob polletju predstavljale le 3,7 % ustvarjenega bruto dohodka (dolgoročno povprečje 22,7 %). Donosnost na kapital pred obdavčitvijo je letos znašala 8,8 %, kar je manj kot lani v enakem obdobju (10,6 %) oziroma v celotnem letu 2021 (11,3 %). Dobiček bančnega sistema bi ob upoštevanju dolgoročnega povprečja oslabitev in rezervacij v bruto dohodku znašal manj kot polovico dejansko realiziranega (slika 2.6). Kljub trenutno še vedno dobrim razmeram pri ustvarjanju dohodka pa je treba izpostaviti, da potencialno vnovično povečanje neto oslabitev in rezervacij lahko v prihodnje (srednjeročno/dolgoročno) precej zniža raven dobičkonosnosti bank.

Slika 2.5 Vpliv sprememb komponent nastanka in porabe ustvarjenega dohodka bank na spremembo dobička pred obdavčitvijo (1. polletje 2022 / 1. polletje 2021)

Slika 2.6 Primerjava dejanske in simulirane dobičkonosnosti bank ob upoštevanju dolgoročnega povprečja stroškov oslabitev in rezervacij v bruto dohodku

Opomba: Simulirane vrednosti dobička in ROE odražajo dolgoročno povprečje oslabitev in rezervacij v bruto dohodku. Pri tem se upošteva, da so banke med letoma 1996 in 2021 za oslabitve in rezervacije porabile 22,7 % bruto dohodka, pri čemer leta 2012, 2013 in 2014, ko so bili ti stroški izrazito nadpovprečni, niso zajeta. Enako velja za leta 2017, 2018, 2019 in 2021, ko so banke neto sproščale oslabitve in rezervacije. Dobiček oziroma ROE sta v obeh slikah navedena pred obdavčitvijo na posamični (solo) osnovi.

Vir: Banka Slovenije.

Dobiček v bančnem sistemu se ohranja na razmeroma solidnih ravneh. Visoka dobičkonosnost slovenskega bančnega sistema je bila v preteklih letih ob poslabševanju v neto obrestnem delu posledica nizkih ocen kreditnega tveganja, kar se je na ravni bančnega sistema večinoma odražalo na neto sproščanju oslabitev in rezervacij⁶⁰ in večjih prizadevanj bank pri ustvarjanju neobrestnih prihodkov ter, občasno, enkratnih dejavnikov. Gospodarska rast in večji obseg kreditiranja gospodinjstev in podjetij trenutno pozitivno vplivata na rast neto obrestnih prihodkov, dodatno pa lahko pozitivne učinke pričakujemo tudi iz zviševanja obrestnih mer. Hkrati lahko ob izjemno negotovih razmerah v mednarodnem in makro okolju zaradi naraščajoče inflacije in slabšanja kvalitete kreditnega portfelja v prihodnjem srednje-/dolgoročnem obdobju pričakujemo tudi višje operativne stroške ter več oslabitev in rezervacij.

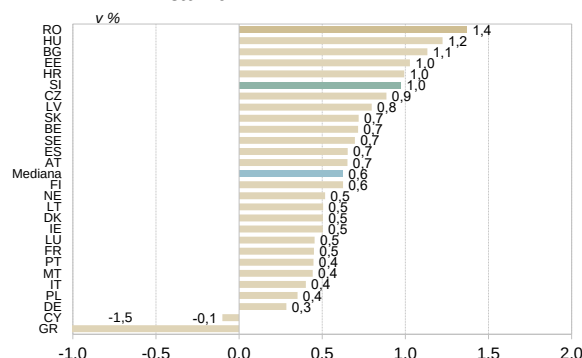
⁵⁹ Glej poglavje o dohodkovnem tveganju, ki obravnava ustvarjanje prihodkov in operativne stroške.

⁶⁰ V letih 2017–2021 je na ravni slovenskega bančnega sistema v vseh letih razen v letu 2020 prevladovalo neto sproščanje oslabitev in rezervacij.

Slika 2.7 Donosnost na kapital (ROE) v državah EU v letu 2021

Slika 2.8 Donosnost na aktivno (ROA) v državah EU v letu 2021

Opomba: Kazalniki so izračunani na podlagi podatkov baze ECB-SDW, Consolidated Banking Data. Ti se nekoliko razlikujejo od tistih, ki temeljijo na bilančnih podatkih bank na posamični osnovi. Kazalnika ROE, ROA sta za države EU na podlagi razpoložljivih podatkov izračunana po obdavitvi.

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW).

Slovenski bančni sistem se je v letu 2021 po donosnosti na kapital uvrščal med bančne sisteme držav EU v zgornji tretjini razporeditve, presegal pa je tudi povprečje in srednjo vrednost držav EU. Donosnost na kapital v slovenskem bančnem sistemu (na podlagi podatkov ECB na konsolidirani podlagi) je ob koncu leta 2021 znašala 9,5 % ter tako presegala srednjo vrednost držav EU (slika 2.7) in tudi vrednost tega kazalnika pri primerljivo velikih bankah v EU (5,2 %). Razlika v ROE med Slovenijo in EU se je lani v primerjavi s koncem predhodnega leta zmanjšala, saj se je donosnost v slovenskem bančnem sistemu nekoliko zmanjšala, v EU pa povečala, kar je bil pri slednji rezultat zmanjšanja neto oslabitev in rezervacij. Slovenski bančni sistem je v letu 2021 navzgor odstopal tudi po vrednostih ROA (slika 2.8), z 0,97 % je presegal tako mediano držav EU kot ROA primerljivo velikih bank v EU (0,65 %).

Podatki za prvo četrtletje letošnjega leta kažejo poslabšanje dobičkonosnosti v EU. Mediana ROE v državah EU se je znižala na 7,7 % (lani 8,0 %), ROE se je letos močno znižal tudi pri primerljivo velikih bankah. Slovenija je po tem podatku (na konsolidirani podlagi) izrazito izstopala navzgor, zaradi enkratnega učinka prevzema (slabo ime) pri največji banki v povezavi s prevzeto banko v začetku marca. Vendar bi tudi ob izvetju tega učinka dobičkonosnost slovenskega bančnega sistema presegala tehtano povprečje EU kot mediano držav EU.

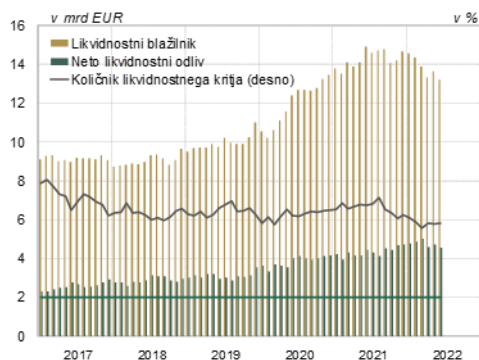
2.2 Likvidnost

Odpornost bančnega sistema na sistemska tveganja je v prvi polovici leta 2022 v segmentu likvidnosti ostala visoka, kljub poslabšanju vrednosti nekaterih kazalnikov likvidnosti. Z zmanjšanjem primarne likvidnosti⁶¹ se je zmanjšal količnik likvidnostnega kritja bančnega sistema, vendar je še vedno močno presegel minimalne regulatorne zahteve. Ob tem poudarjamo, da so razlike v višini likvidnostnih presežkov med bankami precejšnje, s tem pa tudi njihova raven odpornosti na sistemska tveganja. Banke imajo v svojih bilancah na voljo še precejšen obseg prostega premoženja, ki bi jim omogočil dostop do dodatne likvidnosti pri Evrosistemu, če bi jo potrebovale. Ob tem ostaja pozorno spremljanje aktualnih geopolitičnih in konkurenčnih razmer zelo pomembno pri upravljanju likvidnosti, zlasti za banke z nižjimi likvidnostnimi presežki.

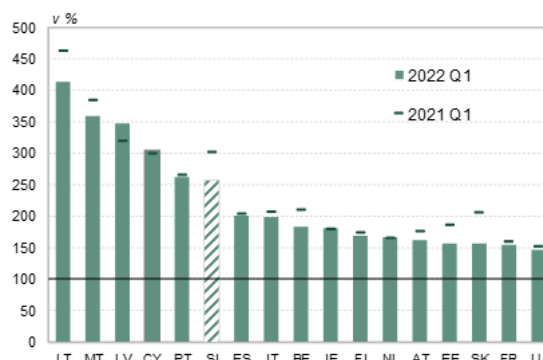
Sposobnost pokrivanja neto likvidnostnih odlivov v kratkoročnem obdobju je na ravni bančnega sistema kljub zmanjšanju količnika likvidnostnega kritja (LCR) ostala visoka. Vrednost LCR se je v prvi polovici leta 2022 na ravni bančnega sistema znižala za 22 odstotnih točk na 290 %, vendar je še vedno močno presegla minimalno regulatorno zahtevo 100 % (slika 2.9). Poraba sredstev na računih pri centralni banki je pomembno prispevala k zmanjšanju obsega likvidnostnega blažilnika, ki se je zmanjšal bolj kot neto likvidnostni odlivi, kar je bil razlog znižanja vrednosti kazalnika LCR. Likvidnostni presežek nad regulatorno zahtevo se je posledično znižal na 8,7 mrd EUR, toda ostal skoraj četrtno višji kot pred začetkom pandemije, ko so likvidna sredstva v bilancah bank začela močno naraščati. Slovenija se kljub znižanju LCR, ki je bilo prisotno tudi pri večini ostalih držav evrskega območja, še vedno uvršča med tretjino držav z visoko vrednostjo tega kazalnika (slika 2.10).

⁶¹ Primarna likvidnost zajema denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah.

Slika 2.9 Gibanje kazalnik LCR

Slika 2.10 Kazalnik LCR po državah evrskega območja

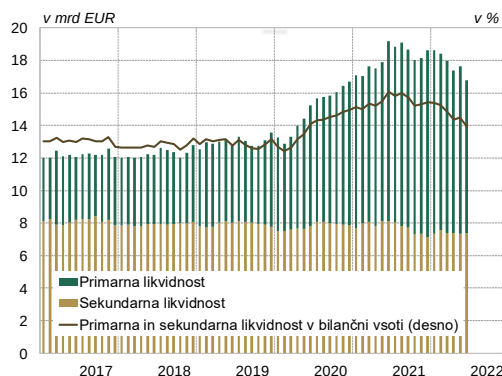
Opomba: Vodoravna modra črta označuje minimalno zahtevano raven LCR (100 %) v skladu s CRR regulativo. Na sliki desno so upoštevani konsolidirani podatki.

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW).

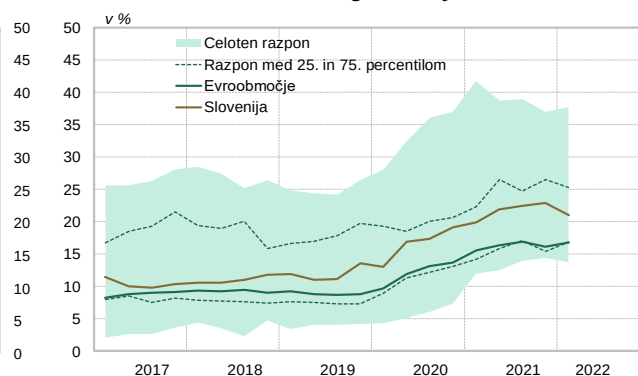
Ob manjšem prilivu vlog nebančnega sektorja so banke v naraščajočo kreditno aktivnost začele usmerjati nakopičeno primarno likvidnost, vendar njen delež v bilancah bank ostaja visok. Po znatnem porastu primarne likvidnosti (slika 2.11) v prvih dveh letih pandemije (2020–2021) se je ta v prvi polovici leta 2022 znižala za 2,1 mrd EUR, vendar z 9,4 mrd EUR še vedno znašala skoraj petino bilančne vsote. Do zmanjšanja primarne likvidnosti, zlasti sredstev na računih pri centralni banki, je prišlo tudi zaradi delnega predčasnega poplačila obveznosti do Evrosistema (TLTRO-III). Podobno kot v Sloveniji se je v prvi četrtini leta 2022⁶² delež primarne likvidnosti v bilančni vsoti zmanjšal tudi pri več kot polovici drugih držav evrskega območja (slika 2.12). Višina priliva vlog nebančnega sektorja in obseg novega kreditiranja bosta tudi v prihodnje pomembno vplivala na gibanje primarne likvidnosti.

Obseg sekundarne likvidnosti⁶³ je ostal razmeroma stabilen. V prvi polovici leta 2022 se je povečal za 3,7 % na 7,4 mrd EUR. Banke so, podobno kot v predhodnih letih, zmanjšale naložbe v slovenske državne vrednostne papirje in v iskanju višjih donosnosti sredstva usmerile v nakup tujih tržnih vrednostnih papirjev bonitete najmanj bonitete BBB. Z razpršitvijo naložb tako še naprej zmanjšujejo koncentracijo sekundarne likvidnosti, saj se je delež vrednostnih papirjev Republike Slovenije zmanjšal na 37,1 % sekundarne likvidnosti, kar je manj kot polovica njegovega vrha iz začetka leta 2014. S tem so banke zmanjšale izpostavljenost tveganju morebitnega poslabšanja bonitetne ocene države.

Slika 2.11 Gibanje primarne in sekundarne likvidnosti

Slika 2.12 Primarna likvidnost v bilančni vsoti Slovenije in držav evrskega območja

Opomba: Primarna likvidnost zajema denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah. Sekundarna likvidnost predstavlja seštevek vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev, bonitete najmanj BBB.

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW), lastni izračuni

Bančni sistem je ohranil dobro sposobnost financiranja obveznosti tudi v enoletnem obdobju, čeprav se je vrednost kazalnika neto stabilnega financiranja (NSFR) rahlo znižala. S porastom posojil nebančnemu sektorju se je obseg potrebnega stabilnega financiranja povečal, kar je ob nespremenjenem obsegu razpoložljivega stabilnega financiranja v prvi polovici leta 2022 znižalo vrednost kazalnika NSFR za

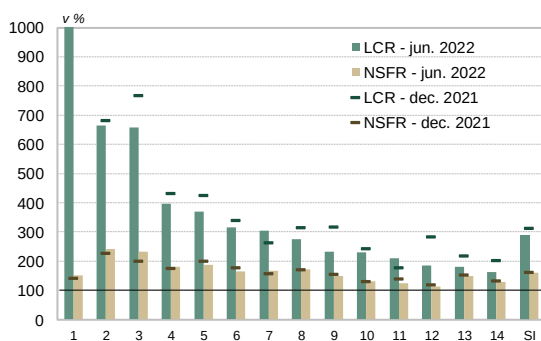
⁶² Podatki za drugo četrtletje 2022 v času pisanja tega poročila še niso na voljo.

⁶³ Sekundarna likvidnost predstavlja seštevek vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev, bonitete najmanj BBB.

2,6 odstotne točke na 159,1 %. Kljub temu je imel bančni sistem v svojih bilancah za dobrih 59 % oziroma 14,5 mrd EUR več primerne razpoložljivega financiranja, kot so bile njegove potrebe po financiranju v enoletnem obdobju.

Odpornost na sistemska tveganja je pri večini bank ostala razmeroma visoka, vendar pa so razlike v odpornosti med njimi še vedno precejšnje. Z zmanjšanjem primarne likvidnosti se je v prvi polovici leta 2022 zmanjšala vrednost LCR pri večini bank (slika 2.13), vendar pa je bila le pri treh nižja od dvakratnika regulatorne zahteve (100 %). Zlasti zaradi okrepljenega kreditiranja in s tem povečanja potrebnega stabilnega financiranja se je pri več kot polovici bank zmanjšala tudi vrednost NSFR, vendar pa je imela večina bank za 50 % več razpoložljivega stabilnega financiranja, kot bi ga potrebovale za financiranje obveznosti v prihodnjem enoletnem obdobju. Pozorno spremljanje konkurenčnih razmer in skrbno upravljanje likvidnosti ostajata izjemno pomembna, še zlasti za banke z nižjimi likvidnostnimi presežki, ki bi se s posledicami morebitne uresničitve tveganja financiranja verjetno težje soočile. Tako kot v predhodnih letih nižje likvidnostne presežke ohranjajo predvsem banke v večinski tuji lasti, ki najverjetneje pričakujejo pomoč matične banke v primeru likvidnostnih težav. To jih izpostavlja večjemu tveganju v primeru, da jim ta pomoči ne bi mogla zagotoviti.

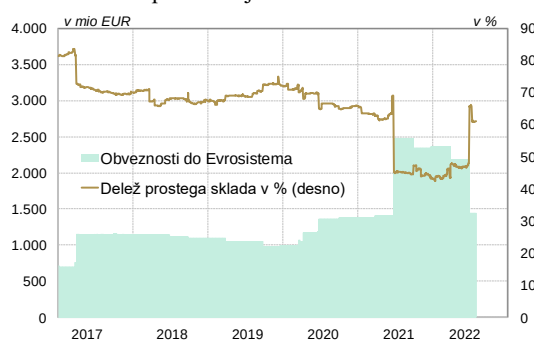
Slika 2.13 LCR in NSFR po bankah

Opomba: Vodoravna črta na levi sliki označuje minimalno zahtevano raven LCR in NSFR (100 %) v skladu s CRR regulativo. Na levi sliki zaradi preglednosti slike ni prikazana ena banka, njen LCR je junija 2022 znašal 8904 %.

Vir: Banka Slovenije.

Slika 2.14 Obveznosti bank do Evrosistema in delež prostega sklada primerne finančne premoženja

Delež prostega sklada finančnega premoženja, primerne za zavarovanje pri Evrosistemu, se je povečal, s tem pa tudi dostop bank do dodatnih likvidnih sredstev, če bi jih potrebovale. Z delnim poplačilom obveznosti iz ciljanih operacij dolgoročnejšega refinanciranja (TLTRO-III) pri Evrosistemu se je omenjen delež povečal za več kot tretjino na 66 % (slika 2.14) in močno presegel povprečje evrskega območja (23 %). Banke so imele junija 2022 v svojih bilancah še za 5,2 mrd EUR prostega primerne finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu, ki bi ga lahko priglasile v sklad in si s tem povečale dostop do cenovno ugodnih likvidnih sredstev pri Evrosistemu. Ob visokem obsegu primarne likvidnosti banke za zdaj nimajo potreb po dodatnem zadolževanju pri Evrosistemu, zato ohranjajo obseg sklada finančnega premoženja nespremenjen.

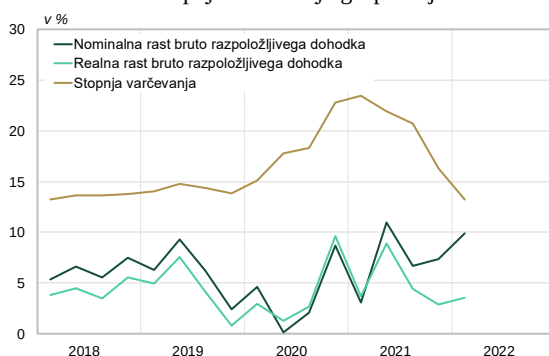
3 GOSPODINJSTVA IN NEFINANČNE DRUŽBE

3.1 Gospodinjstva

Razpoloženje potrošnikov se je v prvem polletju izrazito poslabšalo, kazalnik zaupanja potrošnikov je namreč upadel na najnižjo raven po aprilu 2020. Na upad zaupanja potrošnikov sta najbolj vplivala poslabšanje pričakovanj glede finančnega stanja v gospodinjstvu in glede gospodarskega stanja. Dodatno je na poslabšanje razpoloženja potrošnikov vplivala visoka inflacija, zaradi katere se je kupna moč gospodinjstev v povprečju zmanjšala. Ker visoko inflacijo poganjajo predvsem cene energentov in hrane, so najbolj prizadeta gospodinjstva z nižjimi dohodki. Finančni položaj slovenskih gospodinjstev ostaja v povprečju ugoden, saj raven zadolženosti ostaja pod povprečjem evrskega območja, neto finančno premoženje pa se je v zadnjem letu še dodatno povečalo. Kljub temu ostaja neto finančno premoženje slovenskih gospodinjstev pod povprečjem evrskega območja. Nadaljuje se tudi rast bruto razpoložljivega dohodka, a se zaradi visoke inflacije povečuje razlika med nominalno in realno rastjo, ki se je začela povečevati v sredini lanskega leta. Gospodinjstva so v prvem četrtletju povečala izdatke za končno potrošnjo, s tem pa so se zmanjšali njihovi prihranki. Zaradi nižjih prihrankov je izrazito upadla tudi stopnja varčevanja, in sicer na raven pred pandemijo. Zaradi zaostrovanja monetarne politike bodo gospodinjstva, ki že imajo obstoječa posojila s spremenljivo obrestno mero, dodatno pod pritiskom, višje obrestne mere pa bodo povečale bodoče stroške zadolževanja gospodinjstev in podjetij.

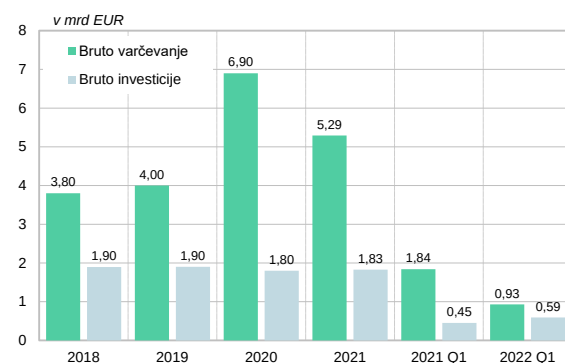
Zaradi visokih izdatkov, namenjenih za potrošnjo, se prihranki in s tem stopnja varčevanja gospodinjstev znižujejo. Izdatki gospodinjstev za končno potrošnjo so bili v prvem četrtletju 2022 medletno višji za 29,6 %. Na visoko rast je vplival učinek osnove, saj je bila rast izdatkov za potrošnjo v prvem četrtletju 2021 negativna. Stopnja varčevanja gospodinjstev se je zaradi zmanjšanja prihrankov izrazito zmanjšala in je v prvem četrtletju 2022 znašala 11,4 %, kar je za 13,4 odstotne točke manj kot v enakem obdobju lani (slika 3.1) in enako kot v obdobju pred pandemijo. Gospodinjstva so povečala bruto investicije medletno za 31,1 %, kar je povzročilo občutno zmanjšanje razlike med varčevanjem in investicijami (slika 3.2). Rast bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev se ob ugodnih razmerah na trgu dela nadaljuje. Bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev je bil v prvem četrtletju 2022 medletno nominalno višji za 9,9 %, visoka inflacija pa vpliva na razkorak med nominalno in realno rastjo bruto razpoložljivega dohodka, ki se je začel povečevati v sredini lanskega leta.

Slika 3.1 Medletna rast razpoložljivega dohodka in stopnja varčevanja gospodinjstev

Vir: SURS.

Slika 3.2 Varčevanje in investicije

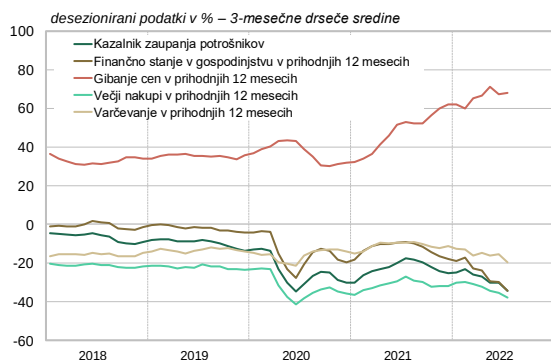

Anketni kazalniki mnenj potrošnikov kažejo, da se je razpoloženje slovenskih potrošnikov v prvem polletju poslabšalo in je zelo pesimistično.⁶⁴ Kazalnik zaupanja potrošnikov se je julija 2022 v primerjavi z decembrom 2021 zmanjšal za 15 odstotnih točk in upadel na najnižjo raven po aprilu 2020 (slika 3.3). V primerjavi s koncem lanskega leta so se poslabšale vse štiri komponente kazalnika: pričakovanje glede finančnega stanja v gospodinjstvu, pričakovanje glede gospodarskih razmer v državi, trenutno finančno stanje v gospodinjstvu in pričakovanje glede večjih nakupov. Kazalnik pričakovanje finančnega stanja v gospodinjstvu je upadel na najnižjo raven v celotnem obdobju opazovanja. Med potrošniki se je v zadnjem letu izrazito okrepil kazalnik gibanja cen v prihodnjih 12 mesecih. Zaradi visoke inflacije se kupna moč

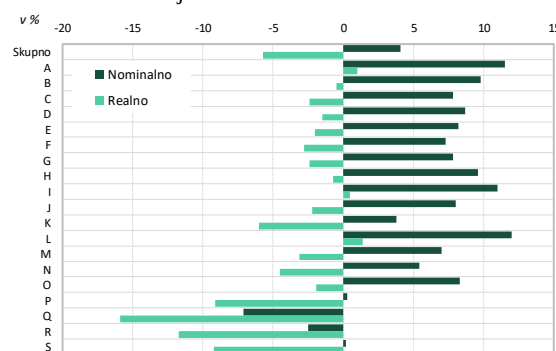
⁶⁴ Anketni podatki, ki jih pridobiva Statistični urad Republike Slovenije. Podatki temeljijo na vprašalniku za raziskovanje »Mnenje potrošnikov«, na katerega je med 1. in 17. julijem 2022 odgovorilo 831 oseb.

gospodinjstev opazno manjša, povprečna neto plača je bila namreč v juniju glede na isti mesec lanskega leta realno nižja za 5,7 % (slika 3.4).

Slika 3.3 Kazalniki zaupanja potrošnikov

Slika 3.4 Nominalna in realna rast neto plače po dejavnostih

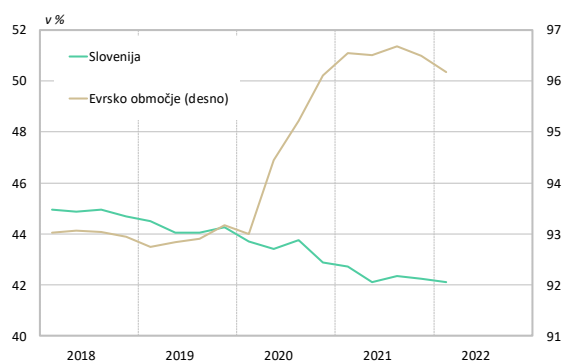

Opomba: Na desni sliki so prikazane rasti mesečne neto plače za junij 2022 glede na isti mesec prejšnjega leta. Dejavnosti po SKD 2008: A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo; B rudarstvo; C predelovalne dejavnosti; D oskrba z električno energijo, plinom in paro; E oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja; F gradbeništvo; G trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; H promet in skladiščenje; I gostinstvo; J informacijske in komunikacijske dejavnosti; K finančne in zavarovalniške dejavnosti; L poslovanje z nepremičninami; M strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; N druge raznovrstne poslovne dejavnosti; O dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti; P izobraževanje; R kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti; S druge dejavnosti.

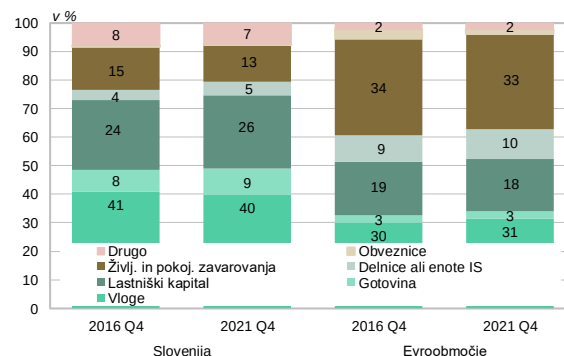
Vir: SURS.

Rast razpoložljivega dohodka gospodinjstev in majhen obseg zadolževanja ohranjajo stabilen skupni finančni položaj slovenskih gospodinjstev. Finančne obveznosti gospodinjstev so se v zadnjem letu povečale za 1,1 mrd EUR in so v prvem četrtletju 2022 znašale 15,8 mrd EUR. Najeta posojila, ki predstavljajo skoraj 90 % vseh obveznosti gospodinjstev, so se povečala za 945 mio EUR in so dosegla 14 mrd EUR, od tega 84 % pri bankah in 10 % pri drugih finančnih posrednikih. Zaradi splošne rasti dohodka se delež najetih posojil slovenskih gospodinjstev v razmerju do bruto razpoložljivega dohodka že več let znižuje, kar ne velja za evrsko območje (slika 3.5). Finančna sredstva slovenskih gospodinjstev so se v zadnjem letu povečala za 4,8 mrd EUR oziroma za 7,5 % in so v prvem četrtletju 2022 znašala 68,8 mrd EUR. Struktura finančnega premoženja slovenskih gospodinjstev se precej razlikuje od strukture evrskega območja (slika 3.6). Pri slovenskih gospodinjstvih prevladujejo vloge in gotovina, ki predstavljajo skoraj polovico finančnega premoženja gospodinjstev. Izstopa tudi delež lastniškega kapitala. V evrskem območju prevladujejo vloge in gotovina, vendar pa je ta delež precej manjši, več sredstev pa je v obliki življenjskih in pokojninskih zavarovanj ter delnic oziroma enot investicijskih skladov in precej manj v lastniškem kapitalu.

Slika 3.5 Posojila gospodinjstvom v bruto razpoložljivem dohodku

Slika 3.6 Struktura finančnega premoženja gospodinjstev v Sloveniji in evrskem območju

Opomba: Lastniški kapital vključuje delnice, ki kotirajo na borzi, in delnice, ki ne kotirajo na borzi, ter drug lastniški kapital. Delnice ali enote investicijskih skladov so delnice investicijskega sklada, če ima sklad korporacijsko strukturo.

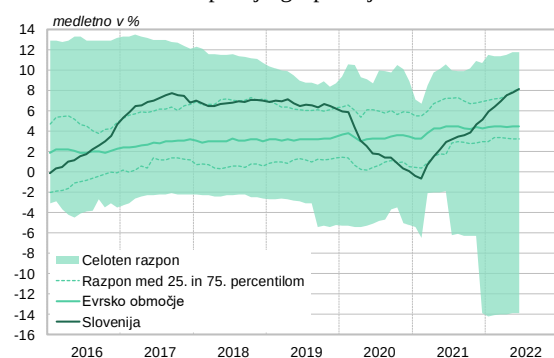
Vir: ECB SDW.

Slovenska gospodinjstva ostajajo zaradi ugodnega finančnega položaja odporna na finančne šoke, vendar inflacija zmanjšuje njihovo kupno moč. Neto finančno premoženje slovenskih gospodinjstev se je v zadnjem letu povečalo za 3,7 mrd EUR na 53 mrd EUR in je v prvem četrtletju 2022 znašalo okoli 100 % BDP. Veliko težavo za gospodinjstva trenutno predstavlja visoka inflacija, ki prehitvea rast neto plač.

Ker k rasti inflacije močno prispevajo cene energentov in hrane (slika 1.7 v poglavju makroekonomsko tveganje), imajo gospodinjstva z nižjimi dohodki največ težav, saj se jim povečuje delež dohodka, ki ga namenijo za najbolj osnovne življenjske dobrine. To lahko pripelje do težav pri odplačilu obstoječih dolgov, še zlasti za prekomerno zadolžena gospodinjstva, pri katerih obroki posojil predstavljajo velik delež dohodka. V negativnem scenariju lahko višji vhodni stroški in motnje v dobavnih verigah prisilijo podjetja do zmanjšanja števila zaposlenih, kar lahko vodi v povečanje stopnje brezposelnosti. Dodaten pritisk za gospodinjstva in podjetja bodo predstavljali tudi višji stroški zadolževanja, ki se povečujejo zaradi zaostrovanja monetarne politike (slika 1.36 v poglavju obrestno tveganje).

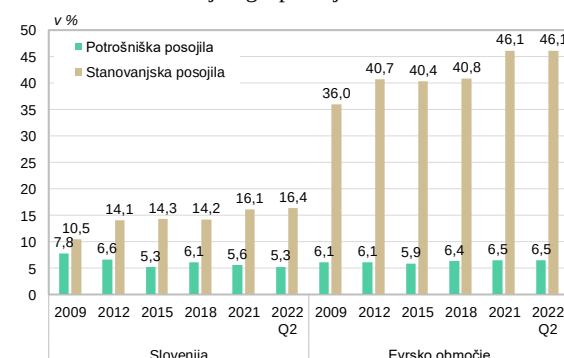
Kljub visoki rasti zadolževanja gospodinjstev z bančnimi posojili ostajajo slovenska gospodinjstva v povprečju manj zadolžena kot gospodinjstva v evrskem območju ob sicer manjšem neto finančnem premoženju. Rast posojil gospodinjstvom je konec leta 2021 presegla povprečje evrskega območja, v drugem četrtletju letos pa je dosegla 75. percentil (slika 3.7). Skupno rast posojil gospodinjstvom najbolj poganja rast stanovanjskih posojil, ki je leta 2021 presegla povprečje evrskega območja, v začetku letošnjega leta pa je presegla tudi 75. percentil (slika 1.19 v poglavju tveganja, ki izhajajo iz trga nepremičnin). Rast potrošniških posojil je v Sloveniji leta 2016 prehitela 75. percentil evrskega območja. Zaradi visoke kreditne rasti smo leta 2018 makrobonitetno priporočilo s stanovanjskih razširili na potrošniška posojila, novembra 2019 pa uvedli zavezujoč makrobonitetni ukrep. Po uvedbi ukrepa je rast potrošniških posojil začela upadati, dno pa je dosegla konec leta 2020 oziroma na začetku leta 2021. Trenutno je rast potrošniških posojil medletno še vedno negativna in pod povprečjem evrskega območja. Delež stanovanjskih posojil v BDP, ki se je v zadnjih letih nekoliko povečal, je še vedno precej manjši od povprečja evrskega območja, deloma tudi zaradi velikega deleža lastniških stanovanj v Sloveniji.

Slika 3.7 Rast posojil gospodinjstvom

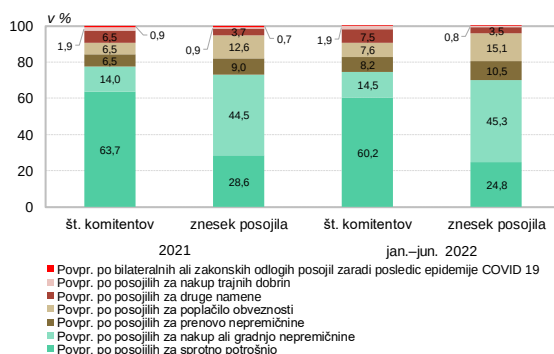
Vir: Banka Slovenije, ECB SDW

Slika 3.8 Posojila gospodinjstvom v BDP

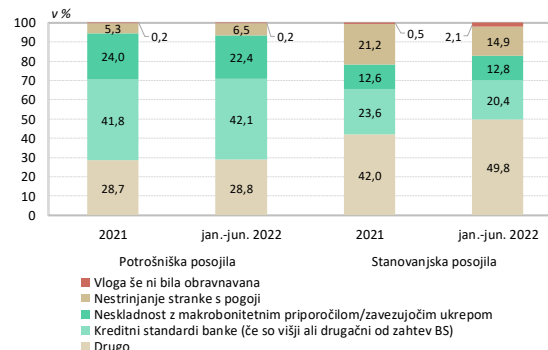
V anketi o povpraševanju po posojilih banke poročajo, da prebivalstvo pri bankah še vedno najbolj povprašuje po posojilih za sprotno potrošnjo (slika 3.9). Gledano na znesek posojil prevladujejo posojila, namenjena nakupu ali gradnji nepremičnine in za sprotno potrošnjo. Struktura namena se v primerjavi z letoma 2019 in 2020 ni bistveno spremenila. Nekoliko bolj se je v prvi polovici leta 2022 v primerjavi s prejšnjimi leti povečal delež povpraševanja za poplačilo obveznosti do bank. Iz ankete lahko razberemo, da sta glavna razloga za zavrnitev posojil gospodinjstvom kreditni standardi bank in neopredeljeni »drugi« razlogi (slika 3.10). Pri stanovanjskih posojilih so banke z nekoliko večjim deležem zavrnitve navedle tudi nestrinjanje strank s pogoji. Po drugi strani je razlog za zavrnitev posojila zaradi neskladnosti z makrobonitetnim ukrepom izrazitejši pri potrošniških posojilih, čeprav pri obeh vrstah posojil ne pomeni primarnega razloga za zavrnitev posojila.

Slika 3.9 Struktura namena posojil gospodinjstvom

Vir: Banka Slovenije

Slika 3.10 Struktura zavrnitev povpraševanja po posojilih po tipu zavrnitve

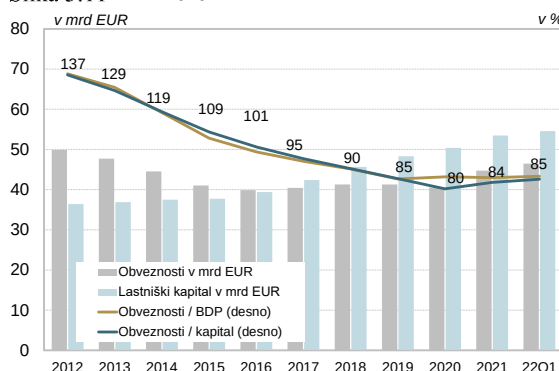
3.2 Nefinančne družbe

Nefinančne družbe (NFD) so po vnovičnem zagonu gospodarske aktivnosti v lanskem letu in prvi polovici leta 2022 močno povečale dolžniško financiranje, kazalniki zadolženosti pa so kljub temu ostali ugodni. Ohlajanje pričakovanj glede prihodnje gospodarske rasti in previdnost NFD pri zadolževanju za investicije lahko v prihodnje umirijo trenutno visoko rast posojil. Motnje v preskrbi s surovinami in energijo, nastale že v pogojih pandemije in poglobljene z vojno v Ukrajini, usmerjajo NFD k večjemu zadolževanju za zagotavljanje zadostnih zalog, kar se kaže v povečanem povpraševanju po posojilih za tekoče poslovanje. Tveganja v sektorju podjetij se povečujejo tudi zaradi izredne rasti cen energentov in surovin ter pričakovane rasti obrestnih mer. Po poteku vseh ukrepov in moratorijev, povezanih s pandemijo, se število začetih stečajnih postopkov na ravni sektorja ni povečalo, pri nekaterih dejavnostih pa je le zaznano poslabšanje.

Financiranje in zadolženost NFD

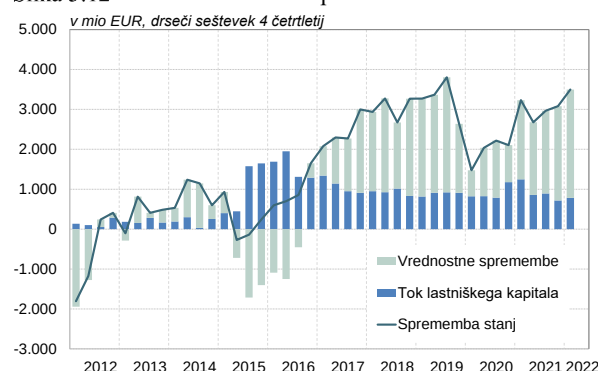
V prvem četrtletju 2022 se je nadaljevalo povečano zadolževanje NFD iz preteklega leta, kazalniki zadolženosti pa so ostali podobni kot pred pandemijo. Povečano aktivnost v letih 2021 in 2022 so podjetja podprla z močno povečanim zadolževanjem. Finančne obveznosti NFD so se v letu 2021 in prvem četrtletju 2022 skupaj povečale za 14,7 %, vendar se je zaradi sočasne rasti BDP v obeh letih kazalnik dolg v BDP v tem obdobju le rahlo povečal, za 0,2 odstotne točke na 86,6 % (slika 3.11). Finančni vzvod, ki primerja dolg z lastniškim kapitalom podjetij, se je ob nekoliko manjši rasti kapitala v tem obdobju, povečal na 85,2 %. Oba kazalnika sta bila ob koncu prvega četrtletja 2022 podobna kot v letu 2019. Ob tem se je še nadalje krepila kapitalska osnova podjetij s pritokom novega lastniškega kapitala, v še večji meri pa z njegovim prevrednotenjem. Vrednostne spremembe so k rasti kapitala NFD od leta 2020 naprej prispevale kar dve tretjini prirasta, v prvem četrtletju 2022 celo 77 % (slika 3.12). Nizka zadolženost NFD je, skupaj z ukrepi za omilitev posledic ukrepov za zaježitev pandemije, pomembno prispevala k uspešnemu spopadanju podjetij z njenimi posledicami in kljub vsem izzivom ostala ugodna tudi prvem četrtletju 2022.

Slika 3.11 Kazalniki zadolženosti nefinančnih družb

Vir: Banka Slovenije.

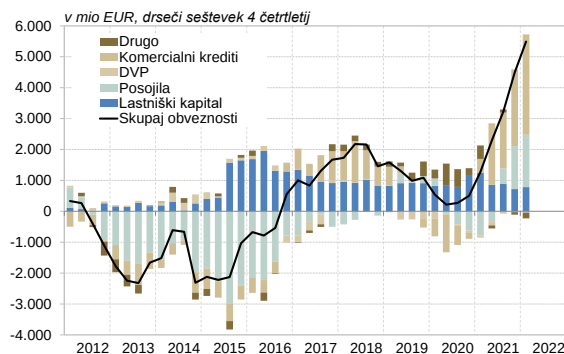
Slika 3.12 Členitev rasti kapitala nefinančnih družb

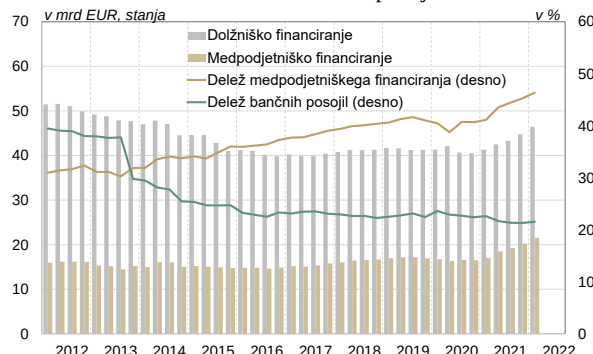
Rast dolžniškega financiranja NFD se je napajala iz močno povečanega komercialnega kreditiranja in iz povečane rasti posojil (slika 3.13). Pomen medpodjetniškega financiranja (tako pri slovenskih kot pri

tujih podjetjih) v celotnem dolgu NFD se je dodatno povečal, do marca 2022 na 46,4 % (slika 3.14). Najeti komercialni krediti sovpadajo s splošno gospodarsko rastjo in rastjo menjave s tujino. Trend visoke rasti je prisoten pri najetih in danih komercialnih kreditih, tako pri domačih kot pri tujih poslovnih partnerjih. Tudi pri financiranju s posojili je opazen pospešek pri najemanju posojil pri domačih bankah in v tujini (slika 3.16), predvsem pri nadrejenih družbah (slika 3.15). Da gre za splošen porast potreb po financiranju, kažejo tudi podatki o rasti posojil v večini gospodarskih dejavnosti. Glede na umiritev kazalnikov gospodarske aktivnosti in kazalnikov zaupanja v zadnjih mesecih je v prihodnje mogoče pričakovati počasnejšo rast financiranja NFD. V nasprotno smer, na nadaljnjo rast posojil podjetjem, lahko vpliva trend naraščanja obrestnih mer, ki bi lahko ohranil povečano povpraševanje po dolžniškem financiranju po zdaj še razmeroma ugodnih pogojih.

Slika 3.13 Tokovi obveznosti nefinančnih družb po instrumentih

Slika 3.14 Medpodjetniško financiranje NFD: komercialni krediti in posojila

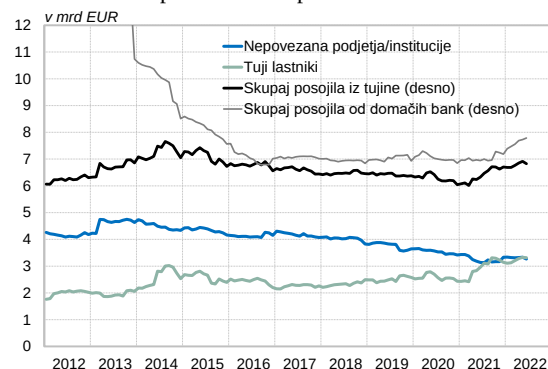

Opomba: Na sliki desno so v medpodjetniškem financiranju zajeta vsa posojila med podjetji in prejeti komercialni krediti, tako od slovenskih kot od tujih podjetij. Deleži so izračunani na celoten dolg NFD.

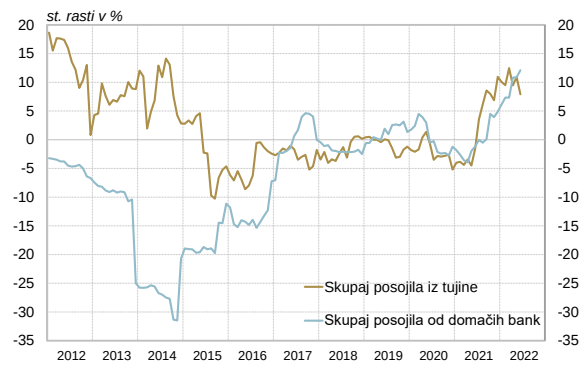
Vir: Banka Slovenije.

Povečano zadolževanje pri domačih bankah je bilo v tem obdobju podprto z zadostno ponudbo posojil pri bankah pod ugodnimi pogoji. Kreditni standardi za posojila podjetjem se v letu 2021 in prvem četrtletju 2022 še niso zaostrovali (več v poglavju o kreditnem tveganju). Banke poročajo⁶⁵ o široki dostopnosti NFD do bančnih posojil, predvsem s podporo dobrim projektom in kreditno sposobnim podjetjem. Finančna trdnost podjetij se je, tudi po ocenah bank, po dveh letih pandemije ohranila na prej doseženih ravneh. Manj dostopna so bančna posojila tistim podjetjem, ki jih je pandemija najbolj prizadela in še niso uspela sanirati izpada prihodkov. Obrestne mere so ob veliki konkurenčni ponudbi bank še vedno ugodne (glej poglavje Obrestno tveganje). Zaradi rasti Euriborja in pričakovane splošne rasti obrestnih mer v prihodnje, se je pri bankah močno povečalo povpraševanje po refinanciranju obstoječih posojil (slika 3.18). Delež tega povpraševanja v skupnem povpraševanju NFD po posojilih se je s 6,8 % v letu 2020 povečalo na 15,3 % v prvi polovici letošnjega leta. Družbe z dolgoročnimi posojili in sklenjeno spremenljivo obrestno mero so izpostavljene obrestnemu tveganju, ki v primeru večjega finančnega vzvoda in nedoseganja dogovora o refinanciranju dolga pomeni povečano kreditno tveganje za njihove upnike.

Slika 3.15 Stanja posojil iz tujine po lastniških povezavah z upniki

Slika 3.16 Posojila pri domačih bankah in iz tujine

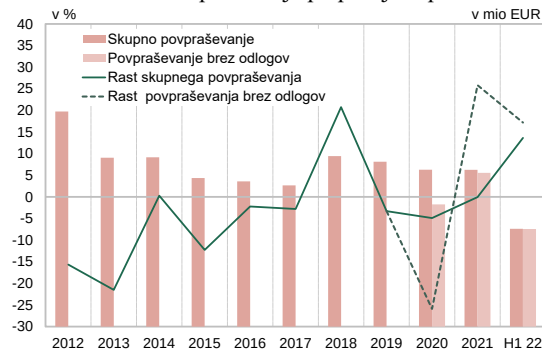

Vir: Banka Slovenije.

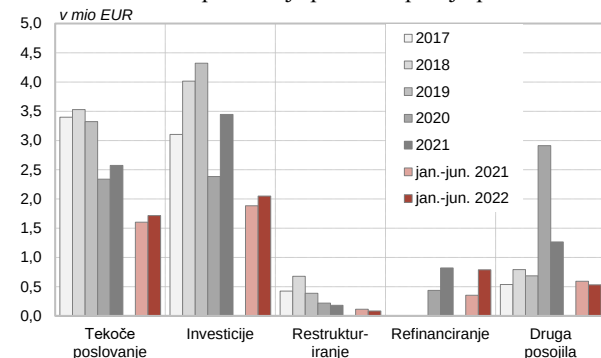
⁶⁵ Anketa o povpraševanju po posojilih, avgust 2022.

Poleg spodbudnih pogojev na ponudbeni strani je k visoki letošnji rasti bančnih posojil prispevalo tudi povečano povpraševanje NFD po posojilih, vendar ob večji zadržanosti pri posojilih za investicije. Po izsledkih ankete o povpraševanju po posojilih se je po močnem padcu v prvem letu pandemije v letu 2021 in prvi polovici leta 2022 povpraševanje NFD ponovno povečalo (slika 3.17)⁶⁶. Rast povpraševanja je bila v lanskem letu izrazita pri posojilih za investicije (slika 3.18). Temu sta botrovala predhodni zastoj tega povpraševanja po izbruhu pandemije in preložitev investicijskih načrtov v prihodnost. Rast povpraševanja se je nadaljevala tudi v prvem polletju 2022, kljub temu pa banke ocenjujejo, da je pri NFD prisotna zadržanost pri najemanju dolgoročnih posojil za investicije zaradi povečane negotovosti v gospodarskem okolju. Ob taki kvalitativni oceni je velik porast obsega povpraševanja mogoče delno pojasniti z vlaganjem prošelj za posojila pri več bankah z namenom iskanja najugodnejših pogojev zadolževanja.⁶⁷

Slika 3.17 Povpraševanje po posojilih pri bankah

Slika 3.18 Povpraševanje po vrstah posojil pri bankah

Opomba: Na sliki desno so med drugimi posojili zajeta tudi posojila, odobrena zaradi pandemije covid-19 (povpraševanje po odlogih posojil in povpraševanje po likvidnostnih posojilih). Posojila za refinanciranje se kot ločena kategorija poročajo od leta 2020, pred tem so bila zajeta med drugimi posojili.

Vir: Banka Slovenije, Anketa bank o povpraševanju po posojilih.

V letošnjem prvem poletju se je okrepila rast povpraševanja po posojilih za tekoče poslovanje, predvsem z namenom povečevanja zalog. Motnjam v dobavnih verigah, prisotnim tudi v preteklih dveh letih, so se od drugega četrtletja 2022 pridružile še motnje v dobavi energentov ter visoka rast surovin in energije. To je spodbudilo povečano povpraševanje po posojilih za obratna sredstva, predvsem z namenom ustvarjanja zadostnih zalog za zagotovitev rednega poslovanja. Posebno ranljiva bodo podjetja, pri katerih stroški surovin in energije predstavljajo pomemben delež stroškov poslovanja, niso pa še uspela konsolidirati poslovanja po padcu prihodkov med pandemijo, kar lahko pomeni zanje omejen dostop do financiranja pri bankah.

Stečaji NFD

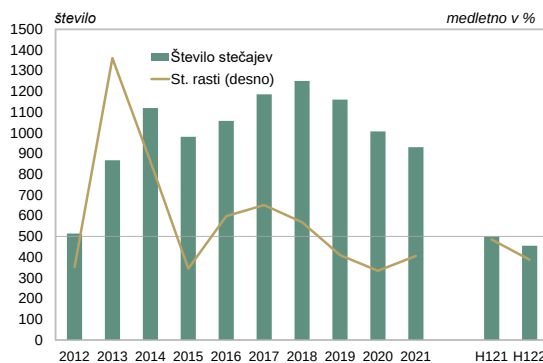
V prvi polovici leta 2022 se je nadaljevalo upadanje števila začelih stečajnih postopkov v NFD, vendar se v nekaterih dejavnostih nakazuje njihov porast. V preteklih dveh letih pandemije je bilo nizko število stečajev povezano z moratoriji na njihovo uvedbo⁶⁸ in odobrenimi odlogi odplačevanja dolgov. Robustna gospodarska aktivnost po poteku teh ukrepov je za večino podjetij pomenila ugodne pogoje za rast in obrat prejšnjih neugodnih trendov poslovanja. Število začelih stečajnih postopkov NFD se je, po padcu v času veljavnosti ukrepov, v prvi polovici leta dodatno zmanjšalo, medletno za 9,0 % (slika 3.19). V nekaterih dejavnostih pa je v letošnjem letu mogoče zaznati porast stečajnih postopkov, in sicer v gradbeništvu, prometu, informacijah in komunikacijah ter rekreaciji, kulturi in razvedrilu (slika 3.20). V gostinstvu, ki je edina dejavnost s porastom stečajnih postopkov med pandemijo (v letu 2020 in prvi polovici 2021), se je naraščanje stečajev ustavilo.

⁶⁶ Padec povpraševanja je bil v letu 2020 izrazit, če iz agregata povpraševanja izključimo povpraševanje po odlogih posojil, ki so bili v tem letu odobravani po Zakonu o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije. Ta posojila ne predstavljajo novega povpraševanja, temveč le spremembo pogojev obstoječih posojil.

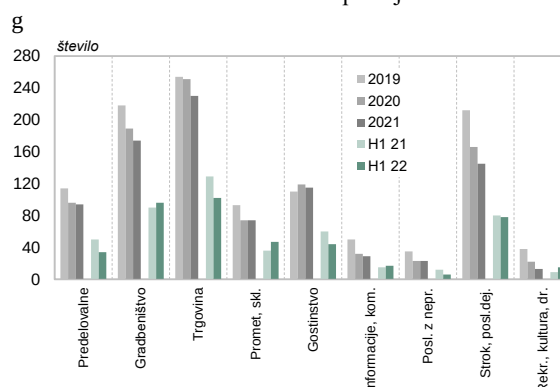
⁶⁷ Banke ne razpolagajo s podatki o hkratnem povpraševanju pri drugih bankah, ki je zaradi višjih zneskov in daljših ročnosti investicijskih posojil pogostejše kot pri posojilih za tekoče poslovanje. Povpraševanje enega podjetja je lahko poročano pri več bankah.

⁶⁸ Ukrepi glede stečajnih postopkov v primerih, ko je bila insolventnost družbe posledica razglasitve epidemije so na podlagi Zakona o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije Covid-19 in omilitve njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP in ZIUPOPDVE) po podaljšanju veljali do 30. septembra 2021.

Slika 3.19 Število začelih stečajnih postopkov nefinančnih družb

Slika 3.20 Število začelih stečajnih postopkov nefinančnih družb po dejavnostih

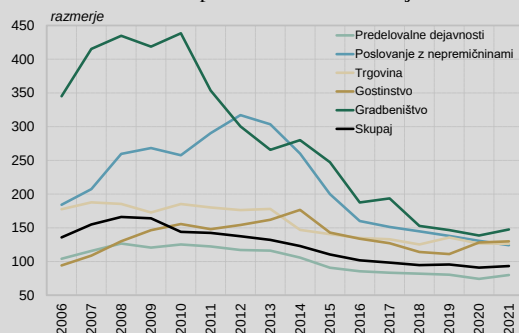
Vir: Banka Slovenije, Vrhovno sodišče.

Okvir 3.1 Zadolženost in sposobnost za odplačevanje dolga nefinančnih družb

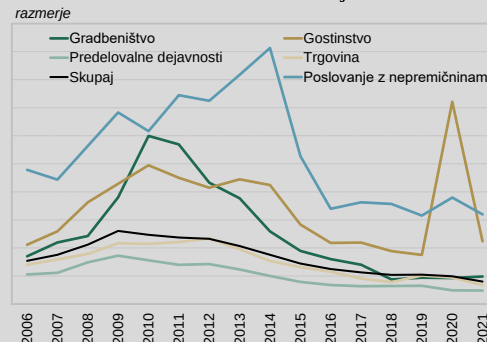
V okvirju predstavljamo zadolženost NFD in njihovo sposobnost za redno odplačevanje dolga. V zadnjem desetletju se je zadolženost NFD močno znižala, izboljšala se je tudi njihova sposobnost za odplačevanje dolga, s tem pa se je povečala odpornost na zviševanje obrestnih mer in povečane stroške servisiranja dolga. Breme financiranja dolga se je zaradi ugodnih obrestnih mer in nižje zadolženosti v zadnjih letih zmanjšalo, zaradi zviševanja obrestnih mer pa se bo začelo ponovno povečevati.

Zadolženost NFD se je leta 2021 nekoliko povečala, vendar ostaja precej manjša kot v času finančne krize pred več kot desetletjem. Finančni vzvod NFD se je leta 2021 glede na leto pred tem zvišal za dve odstotni točki na 93,3 %.⁶⁹ V nekaterih dejavnostih je finančni vzvod precej višji in se je tekom pandemije še povečal. V gostinstvu, ki je bilo v času pandemske krize med najbolj prizadetimi, je bil finančni vzvod s 130 % višji kot pred pandemijo, vendar nižji kot pred letom 2016. V gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami ostaja finančni vzvod s 147,5 % oziroma 124,2 % med najvišjimi, a bistveno nižji kot pred desetletjem. Zadolženost v predelovalnih dejavnostih ostaja nizka (79,9 %).

Slika 3.21 Razmerje med dolžniškimi obveznostmi in kapitalom za izbrane dejavnosti NFD

Slika 3.22 Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA za izbrane dejavnosti NFD

Opomba: Na levi sliki je finančni vzvod merjen kot razmerje med dolžniškimi obveznostmi in lastniškim kapitalom. Na desni sliki je razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA merjeno kot razmerje med finančnimi obveznostmi, zmanjšanimi za denarna sredstva in denarnim tokom iz poslovanja, ki kaže sposobnost NFD za redno odplačevanje dolga (obresti in glavnice) ter pove, koliko let bo NFD z ustvarjenim denarnim tokom morala odplačevati dolg in obresti (ob predpostavki nespremenjenega neto dolga in EBITDA). NFD z nižjo vrednostjo kazalnika svoje obveznosti odplačujejo z manjšim tveganjem.

Vir: AJ PES, preračuni BS.

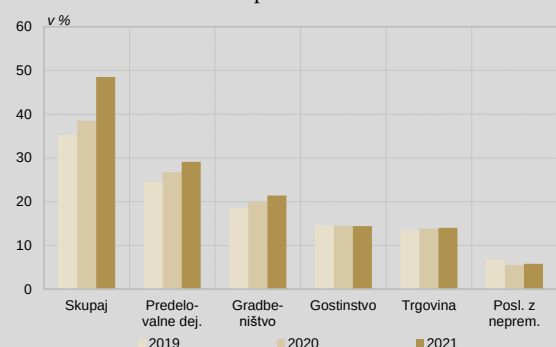
Sposobnost NFD za odplačevanje dolga je precej boljša kot v času finančne krize pred več kot desetletjem in tudi celo nekoliko boljša kot pred pandemijo, s tem pa je večja tudi njihova odpornost na zviševanje obrestnih mer. Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA se je leta 2021 glede na leto pred tem znižalo z 2 na 1,6, medtem ko je leta 2009 znašalo 5,2 (slika 3.22). V gostinstvu, ki so ga leta

⁶⁹ Razmerje med dolžniškimi obveznostmi in kapitalom se razlikuje od razmerja, prikazanega v sliki 3.11, ki izraža razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem podjetij na podlagi podatkov finančnih računov (razlike so posledica različnega metodološkega zajema podatkov). V okvirju predstavljamo analizo na podlagi podatkov zaključnih poročil NFD AJ PES-a.

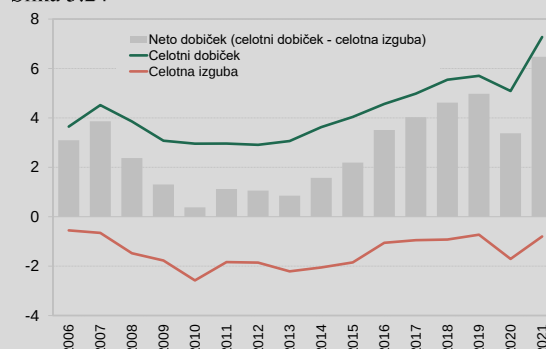
2020 bremenile izgube, se je to razmerje izboljšalo na 4,5, v gradbeništvu je ostalo na skoraj enaki ravni, pri 2, med najvišjimi pa ostaja pri poslovanju z nepremičninami, pri 6,4. Odpornost NFD na zviševanje obrestnih mer in povečane stroške servisiranja dolga je ostala večja kot pred leti, prav tako pa se je leta 2021 neto dobiček NFD skoraj podvojil glede na leto pred tem, ki je bilo zaznamovano s pandemijo covid-19, in je znašal 6,5 mrd EUR. Tudi denarna sredstva v vseh sredstvih so se že leta 2020 močno povečala v skoraj vseh dejavnostih (z izjemo gostinstva), njihovo povečevanje pa je sledilo tudi v letu 2021.

Delež finančnega dolga, ki ga NFD težje financirajo zaradi nizkega pokritja obresti, je relativno majhen, vendar se bo z zviševanjem obrestnih mer v prihodnje predvidoma povečal. Delež NFD z nizko stopnjo kritja obresti (ICR pod ena) se je leta 2021 glede na leto pred tem zmanjšal s 23,6 % na 18,5 %. Pri tem je bil delež teh NFD z 28,3 % med največjimi v gostinstvu, vendar glede na predhodno leto manjši za več kot polovico. Finančni dolg teh NFD se je leta 2021 zmanjšal za 2,6 odstotne točke na 5,3 % skupnega finančnega dolga NFD. Povprečna ICR se je leta 2021 glede na leto pred tem zvišala za kar 10 odstotne točke na 48,5 %, predvsem zaradi večjega zvišanja prostega denarnega toka iz poslovanja. V okolju nizkih obrestnih mer v zadnjem desetletju se je močno zmanjšal tudi delež obresti v EBITDA, s 13 % na 2,1 %, z zviševanjem obrestnih mer pa se bo v prihodnje povečal.

Slika 3.23 Obrestna pokritost NFD

Slika 3.24 Neto celotni dobiček NFD

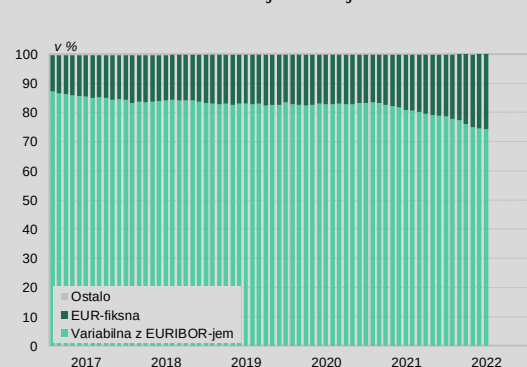

Opomba: Stopnja kritja obresti (angl. Interest Coverage Ratio, ICR) je merjena z razmerjem med EBITDA in finančnimi odhodki za obresti. Nizka stopnja kritja obresti, pri kateri NFD težje financirajo svoj dolg, je opredeljena z ICR manj kot ena.

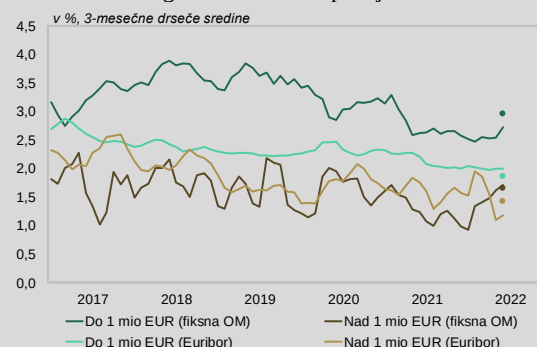
Vir: AJPES, preračuni BS.

NFD se pri bankah še naprej pretežno zadolžujejo s posojili po spremenljivih obrestnih merah po zelo ugodnih obrestnih merah. V prvi polovici leta 2022 se je vidno zmanjšal delež teh posojil, vendar so do junija pri bankah v stanjih s 74 % še vedno prevladovala (slika 3.25). Spremenljive obrestne mere so do junija ostale na zgodovinsko najnižjih ravneh, pri posojilih pod 1 mio EUR nižje od 2 %, pri posojilih nad 1 mio EUR pa nižje od 1,5 % (slika 3.26). NFD so se tako v preteklem obdobju zadolževale po izjemno ugodnih pogojih, saj so bile realne obrestne mere ob zelo visoki inflaciji močno negativne. Prevladujoč obseg spremenljivo obrestovanih posojil za NFD v prihodnje v luči višjih obrestnih mer predstavlja določeno tveganje pri refinanciranju, vendar je to tveganje ob razmeroma nizki zadolženosti in boljši sposobnosti odplačevanja dolgov glede na pretekla leta, s tem pa večji odpornosti na povečane stroške servisiranja dolgov, v povprečju omejeno.

Slika 3.25 Struktura posojil NFD po vrsti obrestovanja v stanjih

Slika 3.26 Povprečne fiksne in spremenljive obrestne mere za novoodobrena posojila NFD glede na velikost posojila

Opomba: Na desni sliki so zaradi velike variabilnosti podatki prikazani kot 3-mesečne drseče sredine, pike pa predstavljajo dejanski zadnji podatek.

Vir: Banka Slovenije, ECB SDW, preračuni Banke Slovenije.

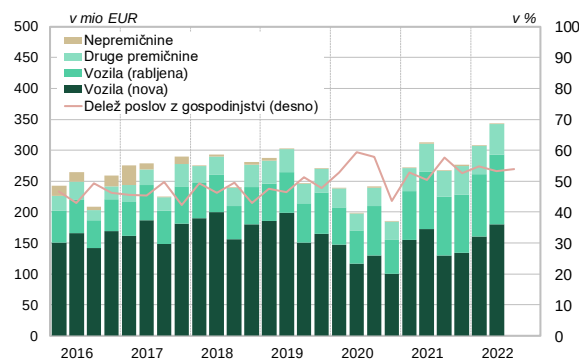
4 NEBANČNE FINANČNE INSTITUCIJE

4.1 Lizinške družbe

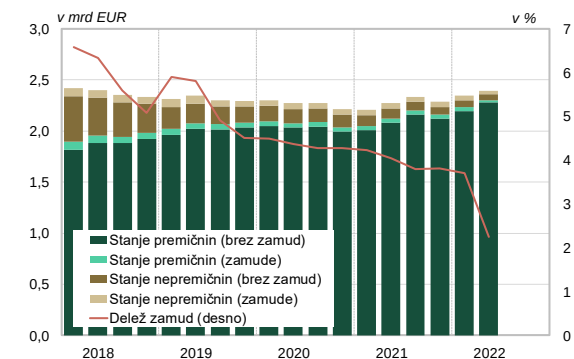
Tveganja, ki izhajajo iz poslovanja lizinskih družb, trenutno ostajajo zmerna, saj je robustna gospodarska rast kljub negotovostim, povezanim z vojno v Ukrajini, pozitivno prispevala na poslovanje lizinskih družb. V prvi polovici leta 2022 so lizinske družbe medletno povečale celotni dobiček in okrepile poslovanje z gospodinjstvi. Rast novih poslov se je odrazila v povečanju bilančne vsote in znižanju nedonosnih terjatev. Zaradi upočasnitve gospodarske rasti in višanja stroškov zadolževanja ter upada realnega dohodka gospodinjstev se lahko poslovanje lizinskih družb v prihodnje poslabša.

Lizinske družbe so v prvi polovici leta 2022 okrepile dejavnost najema pri čemer prevladuje finančni najem.⁷⁰ V prvi polovici leta so lizinske družbe odobrile za 11,2 % več novih poslov kot v prvi polovici lanskega leta (slika 4.1). Največ poslov je bilo odobrenih s premičninami, pri čemer so prevladovali posli z osebnimi avtomobili (63,2 %) ter komercialnimi in tovornimi vozili (22,5 %). Stanje lizinskih poslov je v drugem četrtletju 2022 znašalo 2,4 mrd EUR, kar predstavlja 5,5-odstotno rast glede na enako obdobje lanskega leta. Rast novih poslov se je odrazila v povečanju bilančne vsote lizinskih družb za 11,4 % na 2,7 mrd EUR. Kljub večjim stroškom dela in materiala se je celotni dobiček lizinskih družb v prvem polletju povečal in je znašal 25,9 mio EUR, kar je 38,7 % več kot v prvem polletju lanskega leta. Na povečanje celotnega dobička so močno prispevali finančni prihodki iz finančnega najema in finančni prihodki iz odprave oslabitev iz finančnega najema. Nedonosne terjatve lizinskih družb so se v prvem polletju dodatno znižale.

Slika 4.1 Novoodobreni lizinski posli

Slika 4.2 Stanje poslov in delež zamud

Vir: Banka Slovenije.

Tudi banke so v prvi polovici letošnjega leta povečale financiranje podjetij in gospodinjstev s finančnim najemom. V prvem polletju je obseg novih poslov znašal 172,3 mio EUR kar predstavlja 27,6-odstotno rast v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta. Z gospodinjstvi je bilo opravljenih več kot polovica vseh novih poslov, prevladovali pa so posli z originalno zapadlostjo nad pet do sedem let. Stanje poslov je v drugem četrtletju 2022 znašalo 549,5 mio EUR kar predstavlja 9,3-odstotno rast v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta. V stanju prevladujejo posli z gospodinjstvi. Neposredna prisotnost bank na področju finančnega najema ostaja nizka, saj na tem področju poslovanja ostajajo aktivne tri banke, večino poslov pa predstavljajo premičninski posli.

4.2 Zavarovalnice

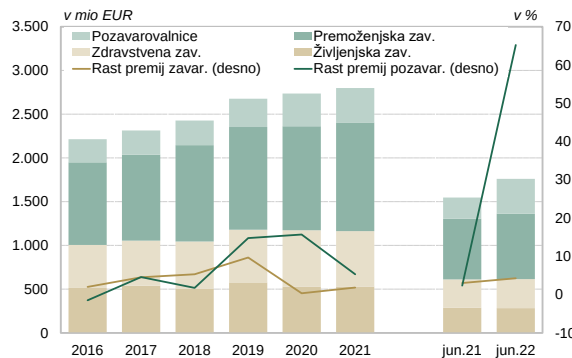
Zavarovalniški sektor je ostal v prvi polovici leta 2022 dobro kapitaliziran. Dobičkonosnost zavarovalnic in pozavarovalnic, ki se je po nastopu pandemije leta 2021 močno izboljšala, se je v prvi polovici leta 2022 nekoliko znižala v zavarovalnicah in močno povečala v pozavarovalnicah. Medtem ko so se zbrane bruto premije zavarovalnic le nekoliko zvišale, predvsem zaradi premoženjskih zavarovanj, so se močno zvišale zbrane bruto premije pozavarovalnic. Zavarovalnice in pozavarovalnice bodo v prihodnje poslovale v vse bolj zahtevnih razmerah ob vztrajanju visoke inflacije, še zlasti ob morebitni upočasnitvi gospodarske rasti in

⁷⁰ Pod dejavnost najema lizinskih družb štejemo finančni najem, poslovni namen in posojanje.

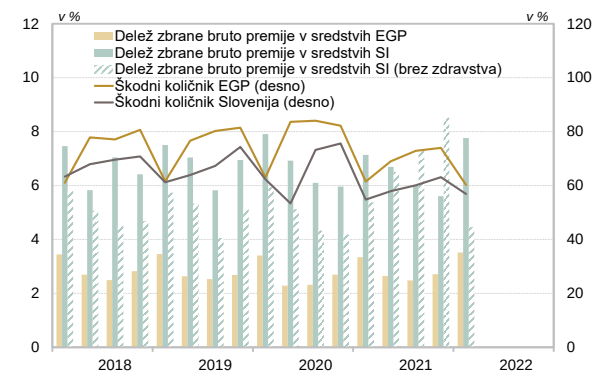
zviševanju obrestnih mer v nadaljevanju leta. Treba pa bo nasloviti tudi tveganja iz vse večjega vpliva podnebnih sprememb.

Zavarovalnice so v prvi polovici leta 2022 skupno obračunale nekoliko več zbranih bruto premij kot leto pred tem, medletno pa se je zvišala predvsem rast bruto premij pozavarovalnic. Zbrane bruto premije v zavarovalnicah so se v prvi polovici leta 2022 medletno zvišale za 4,3 % na 1,4 mrd EUR (slika 4.3). K rasti zbranih bruto premij zavarovalnic so prispevala premoženjska zavarovanja, medtem ko so v primerjavi z letom pred tem ostale zbrane bruto premije pri življenjskem zavarovanju na skoraj enaki ravni, pri zdravstvenem zavarovanju pa so se rahlo zvišale. Pri premoženjskih zavarovanjih je k rasti zbranih bruto premij prispevalo predvsem povečanje zavarovanj nepremičnin za primer požara in drugih elementarnih nesreč ter drugih zavarovanj motornih vozil (brez zavarovanja avtomobilske odgovornosti), ki skupaj predstavljajo (poleg zdravstvenega zavarovanja) več kot tretjino vseh premoženjskih zavarovanj. Med življenjskimi zavarovanji so se medletno nekoliko znižala zavarovanja, vezana na udeležbo pri dobičku (-5,4 %), medtem ko so zavarovanja, vezana na indekse oziroma enote vzajemnih skladov, ki predstavljajo polovico vseh življenjskih zavarovanj, ostala na enaki ravni kot leto pred tem. Zbrane bruto premije pozavarovalnic so se v prvi polovici leta 2022 zvišale za kar 65,2 % na 400 mio EUR. Pozavarovalnici sta v tem obdobju povečali predvsem zbrane bruto premije na področju zavarovanja/pozavarovanja požara in elementarnih nesreč.

Slika 4.3 Zbrane bruto premije in letne stopnje rasti zavarovanj (po)zavarovalnic

Slika 4.4 Zbrane bruto premije v sredstvih in gibanje škodnega količnika

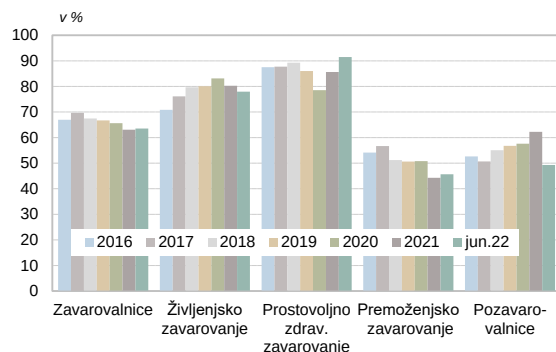

Opomba: Do vključno leta 2017 temeljijo podatki zbranih bruto premij in škodnega rezultata na agregatnih statističnih poročilih, po letu 2017 pa na poročilih, skladnih s Solventnostjo II. Pri izračunu škodnega količnika smo upoštevali kumulativne podatke izplačanih bruto škod in zbranih bruto premij ob zaključku vsakega četrtertletja. Učinki sprememb cen dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja pomembno vplivajo na zbrane bruto premije zdravstvenega dela v Sloveniji, zato smo prikazali tudi gibanje brez tega učinka. Podatki za EGP so bili na razpolago do vključno Q1 2022.

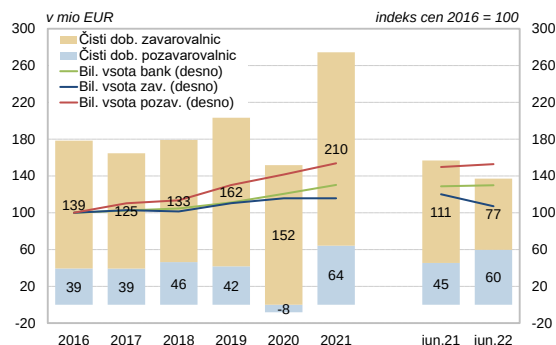
Vir: AZN, EIOPA, Banka Slovenije, lastni izračuni.

Delež zbranih bruto premij v sredstvih zavarovalnic se je v prvem četrtertletju leta 2022 v Sloveniji povečal glede na četrtertletje pred tem, medtem ko se je v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) zmanjšal. Delež zbranih bruto premij v sredstvih slovenskih zavarovalnic je v prvem četrtertletju leta 2022 znašal 7,8 % oziroma 4,5 % brez dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja in 3,5 % v zavarovalnicah v EGP (slika 4.4). Tako v slovenskih zavarovalnicah kot zavarovalnicah v EGP škodni količnik znašal 56,9 % oziroma 60,2 %. Škodni količnik zavarovalnic se je v prvi polovici leta 2022 medletno poslabšal za 0,4 odstotne točke na 63,5 % (slika 4.5), pri čemer se je pri premoženjskem zavarovanju poslabšal za 1,4 odstotne točke na 45,6 %, pri življenjskem zavarovanju pa se je izboljšal za 2,3 odstotne točke na 78,0 %. Pri zdravstvenem zavarovanju se je škodni količnik ponovno zvišal, za 5,8 odstotne točke na 91,5 %. V pozavarovalnicah se je leta 2021 bruto škodni količnik izboljšal za 13,0 odstotne točke na 49,3 %.

Slika 4.5 Škodni količnik pomembnejših zavarovalnih vrst

Slika 4.6 Čisti dobiček in bilančna vsota

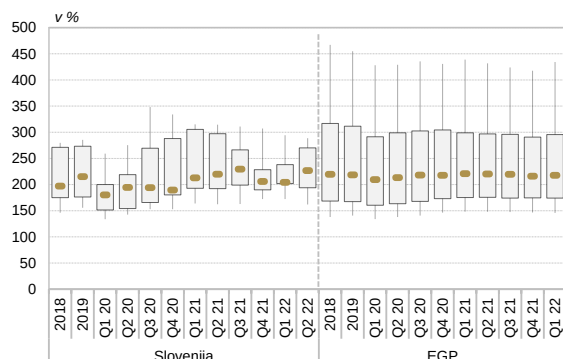

Opomba: Zavarovalniški podatki do leta 2016 temeljijo na agregiranih bilančnih podatkih, za tem pa na podlagi poročil Solventnost II. Izjema so podatki o dobičku, ki temeljijo na agregiranih podatkih. Na sliki desno velja bilančna vsota (indeksirano): 2016 = 100.

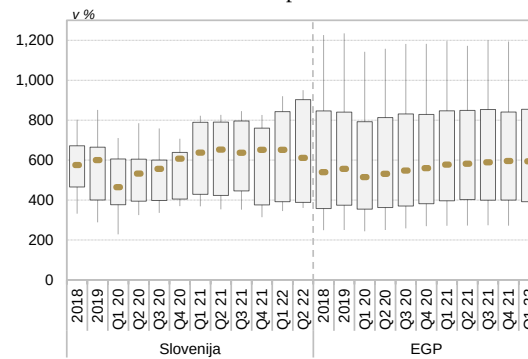
Vir: AZN, Banka Slovenije.

Dobičkonosnost zavarovalnic in pozavarovalnic, ki se je po nastopu pandemije leta 2021 močno izboljšala, se je v prvi polovici leta 2022 nekoliko zmanjšala v zavarovalnicah in močno povečala v pozavarovalnicah. Dobiček zavarovalnic se je medletno znižal za skoraj tretjino na 77 mio EUR (slika 4.6), pri čemer je medletno upadel dobiček iz premoženjskih (-48,9 %) in tudi življenjskih (-43,9 %) zavarovanj, povečali pa so se tudi prihodki iz naložb, in sicer iz dividend in drugih deležev v dobičku v družbah v skupini. Pozavarovalnici sta v prvi polovici leta 2022 povečali dobiček za skoraj tretjino na 60 mio EUR, predvsem zaradi povečanja prihodkov iz naložb, in sicer iz dividend in drugih deležev v dobičku v družbah v skupini. Bilančna vsota zavarovalnic je bila ob koncu prve polovice leta 2022 s 7,4 mrd EUR medletno nižja za 10,8 %, medtem ko se je bilančna vsota pozavarovalnic medletno zvišala za 2,1 % na 1,3 mrd EUR.

Slika 4.7 Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na zahtevani solventnostni kapital

Slika 4.8 Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na minimalni konsolidirani zahtevani kapital

Opomba: Kot spodnja in zgornja meja sta uporabljena 10. in 90. percentil. Podatki za EGP so bili na razpolago do vključno Q1 2022.

Vir: EIOPA, AZN, Banka Slovenije.

Kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji je v prvi polovici leta 2022 ostala visoka in tudi višja kot pred pandemijo. Mediana kapitalske ustreznosti glede na solventnosti kapital (količnik SCR) je pri zavarovalnicah, ki poslujejo v Sloveniji, v drugem četrtletju 2022 znašala 226,7 %, kar je za 1,8 odstotne točke več kot leto pred tem (slika 4.7), medtem ko se je mediana količnika SCR v državah EGP v tem obdobju nekoliko znižala. Mediana kapitalske ustreznosti glede na minimalni konsolidirani zahtevani kapital (količnik MCR) se je v Sloveniji v prvi polovici leta 2022 nekoliko znižala na 611,5 %, vendar ostaja višja kot mediana količnika MCR v državah EGP (slika 4.8).

Tveganja in izzivi zavarovalnic ter pozavarovalnic izhajajo iz makroekonomskega okolja, geopolitičnih napetosti, podnebnih sprememb in drugih okoliščin. Zavarovalnice in pozavarovalnice bodo v prihodnje poslovale v vse bolj zahtevnih razmerah ob vztrajanju visoke inflacije, še zlasti ob morebitni upočasnitvi gospodarske rasti in zviševanju obrestnih mer v nadaljevanju leta. Izpostavljenost slovenskih (po)zavarovalnic in pokojninskih družb do Ruske federacije, Ukrajine ali Belorusije je zelo nizka, saj so imele v omenjene države ob koncu leta 2021 naloženih manj kot 0,4 % svojih sredstev ali 38 mio EUR, kar je

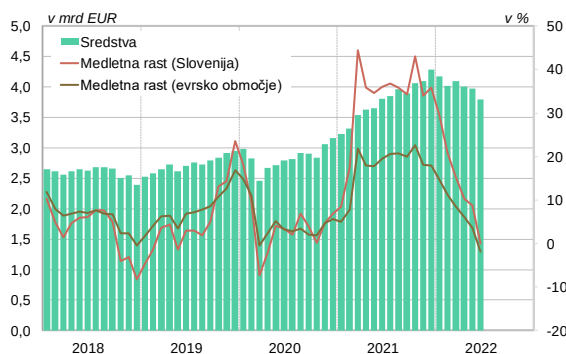
majhen delež vseh sredstev (10 mrd EUR).⁷¹ Neposredna tveganja iz tega naslova so nizka, vendar se lahko posredno vpliv prenese tudi na (po)zavarovalnice in pokojninske družbe. Treba pa je nasloviti tudi tveganja z naslova vse večjega vpliva podnebnih sprememb, še zlasti glede vse pogostejših naravnih nesreč.

4.3 Vzajemni skladi

Sredstva domačih vzajemnih skladov so se zaradi večjih prodajnih pritiskov na svetovnih borzah v prvem polletju znižala. Do prodajnih pritiskov je prišlo zaradi zaostritev v mednarodnih odnosih, ki so ustvarili negotovost glede izvoza energentov in drugih surovin iz Rusije in Ukrajine, kar je vodilo v porast cen surovin. Visoki inflacijski pritiski so spodbudili pričakovanja tržnih udeležencev glede hitrejšega zviševanja obrestnih mer, ta pa je povzročila občuten porast zahtevanih donosnosti evropskih in ameriških obveznic. Zaradi povečane negotovosti glede implikacij vojne v Ukrajini in višjih obrestnih mer so se vrednosti delnic na svetovnih delniških trgih znižale. Negotovosti na finančnih trgih so se v drugi polovici maja pomirile. Domači vzajemni skladi niso imeli likvidnostnih težav, saj so neto vplačila kljub povišani volatilitnosti in visoki negotovosti ostala pozitivna. Po drugi strani investicijski skladi v evrskem območju že od februarja dalje beležijo neto odlive. Neto odlivi so bili še zlasti izraziti pri obvezniških skladih, ti pa so tudi edina vrsta skladov, ki so tudi v Sloveniji zabeležili neto odlive.

Vrednost sredstev domačih vzajemnih skladov se je zaradi padca vrednosti delniških borznih indeksov in povečanja zahtevanih donosnosti evropskih in ameriških obveznic v prvem polletju znižala. Vrednost sredstev se je od konca lanskega leta do junija znižala za 11,4 %, medletno pa je vrednost sredstev domačih vzajemnih skladov ostala nespremenjena v višini 3,8 mrd EUR (slika 4.9). K znižanju vrednosti sredstev so najbolj prispevala prevrednotenja delniških skladov, ki predstavljajo 65 % vseh sredstev domačih vzajemnih skladov. Neto vplačila v domače vzajemne sklade so v prvem polletju kljub povišani volatilitnosti in visoki negotovosti na finančnih trgih ostala pozitivna (slika 4.10), kar ne velja za investicijske sklade v evrskem območju, ki že od februarja beležijo neto odlive. V primerjavi s prvim polletjem lanskega leta so bila neto vplačila v domače vzajemne sklade v letošnjem prvem polletju nižja za skoraj 60 odstotkov. K neto vplačilu, ki je v prvem polletju znašalo 101,7 mio EUR, so največ prispevala gospodinjstva (80 %), največji delež vplačil pa so zabeležili delniški skladi (75 %). V prvem polletju je mogoče opaziti tudi selitev vlagateljev v varnejše naložbe, saj je bil neto tok v denarne sklade v primerjavi z lanskim letom pozitiven. V Sloveniji so bili obvezniški skladi edina vrsta skladov, ki so v prvem polletju zabeležili neto odlive. Neto odlivi iz obvezniških skladov so posledica močnih inflacijskih pritiskov, spodbujenih s porastom cen surovin ob izbruhu vojne v Ukrajini. Visoki inflacijski pritiski prispevajo k hitrejšemu umiku akomodativnosti denarnih politik in dvigu obrestnih mer, zaradi česar so se povečale zahtevane donosnosti obveznic (slika 1.4).

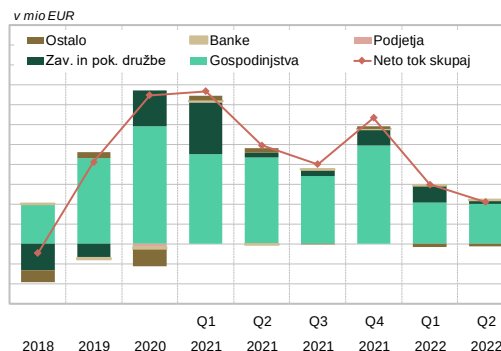
Slika 4.9 Sredstva domačih vzajemnih skladov in medletna rast sredstev

Opombe: Na levi sliki niso vključeni denarni skladi.

Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

Slika 4.10 Neto tok v vzajemne sklade po sektorju

Domači vzajemni skladi imajo največ naložb v delnicah in enotah investicijskih skladov. V primerjavi z evrskim območjem, ki ima naložen precej večji delež v dolžniških vrednostnih papirjih, so domači vzajemni skladi bolj izpostavljeni spremembi vrednosti delniških indeksov. Delniške naložbe domačih vzajemnih skladov imajo največjo izpostavljenost do delniških družb iz ZDA in do delniških družb iz držav članic evrskega območja. Izpostavljenosti do delniških družb iz Ukrajine in Rusije predstavljajo manj kot 2 % vseh delniških izpostavljenosti. Naložbe iz naslova dolžniških vrednostnih papirjev, ki predstavljajo 16,3 % vseh sredstev domačih vzajemnih skladov, so večinoma usmerjene v države evrskega območja (70,8 %).

⁷¹ Sporočilo za javnost: Aktivnosti Agencije v okviru povečanih tveganj zaradi vojnih dogodkov v Ukrajini (a-zn.si)

5 MAKROBONITETNA POLITIKA ZA BANČNI SISTEM IN LIZINŠKE DRUŽBE

Ob povečani negotovosti v makroekonomskem kot tudi finančnem okolju v Sloveniji in širše se povečuje tudi tveganje materializacije (cikličnih in strukturnih) tveganj v slovenskem finančnem sistemu. Ta tveganja smo v Banki Slovenije naslovili s prilagoditvami makrobonitetnih ukrepov, njihov namen pa ni le omejiti čezmerne rasti kreditiranja in čezmerne izpostavljenosti, temveč tudi povečanje odpornosti bančnega sistema in s tem blažitev finančnih ciklov.

S 1. 7. 2022 smo uveljavili nekatere spremembe obstoječih makrobonitetnih omejitev kreditiranja prebivalstva, s 1. 1. 2023 pa začeta veljati tudi sektorska blažilnika sistemskih tveganj.⁷² Makrobonitetno področje ukrepanja, ki je v naši domeni, trenutno obsega štiri sklope aktivnih makrobonitetnih instrumentov v (tabela 5.1), in sicer omejitve kreditiranja prebivalstva, proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB), blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB) in sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SSRyB).⁷³

Tabela 5.1 Makrobonitetni instrumenti, ki so trenutno v veljavi v Sloveniji

MAKROBONITETNI INSTRUMENT	LETO UVEDBE	VMESNI CILJ MAKROBONITETNE		OCENA DOSEGANJA CILJA
		POLITIKE	VELJAVNOST	OPIS
Makrobonitetne omejitve kreditiranja prebivalstva	2016*/2018** /2019***2020**** /2022*****	blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzroda	ni omejena	omejiti prekomerno rast potrošniških in stanovanjskih posojil in vzpostaviti minimalne kreditne standarde za nova posojila prebivalstvu
Proticiklični kapitalski blažilnik	2016	blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzroda	ni omejena	zaščititi bančni sistem pred morebitnimi izgubami, kadar bi te izvirale iz povečanja tveganj v sistemu zaradi čezmerne rasti kreditiranja, s čimer se neposredno povečuje odpornost bančnega sistema ter preprečuje čezmerno rast kreditiranja
Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB)	2016	omejitev sistemskega vpliva izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšal moralni hazard	ni omejena	povečati odpornost DSPB in posledično celotnega bančnega sistema
Sektorska blažilnika sistemskih tveganj	2022*****	(a) blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzroda (b) omejitev koncentracije neposredne in posredne izpostavljenosti	ni omejena	upočasniti in omejiti dinamiko prekomerne rasti stanovanjskih posojil in povečati odpornost bančnega sistema ob povečevanju izpostavljenosti na definiranih segmentih kreditiranja

Opombe: * Banka Slovenije je že leta 2016 uvedla priporočilo glede razmerja LTV in DSTI za stanovanjska posojila.

** Leta 2018 je bilo makrobonitetno priporočilo razširjeno na potrošniška posojila, za katera so poleg omejitev razmerja DSTI veljale tudi omejitve najvišje ročnosti.

*** Leta 2019 sta DSTI in omejitve ročnosti postala zavezujoča.

**** Leta 2020 so bile zaradi epidemije covid-19 uvedene prilagoditve ukrepa DSTI, ki bankam dovoljujejo, da pod določenimi pogoji iz izračuna DSTI izključijo začasno znižanje dohodka v času epidemije.

***** S 1. 7. 2022 so začele veljati dodatne spremembe obstoječih omejitev kreditiranja prebivalstva.

***** Sektorska blažilnika sistemskih tveganj sta bila uvedena v letu 2022, veljati pa začeta s 1. 1. 2023.

Vir: Banka Slovenije.

V Banki Slovenije smo v maju 2022 sprejeli Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov (Uradni list RS, št. 60/22), ki prinaša nekaj sprememb, ki bodo za fizične osebe izboljšale dostopnost posojil, hkrati pa obravnavajo tudi naraščajoče tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga. Spremenili so se pogoji za odobravanje dovoljenih izjem od ukrepa omejevanja DSTI. Do zdaj je veljalo, da mora tudi v primeru dovoljenih izjem potrošniku po plačilu stroška servisiranja dolga ostati vsaj 76 % bruto minimalne plače in znesek za (morebitne) vzdrževane družinske člane. Po novem se je ta omejitev koriščenja izjem odpravila, še vedno pa ostaja v veljavi pogoj, da DSTI ne sme preseči 67 %. V sklepu so opredeljene tudi druge spremembe. Premostitveni krediti, zavarovani s finančnimi instrumenti (imenovane tudi lombardni krediti), so izvzeti iz ukrepa omejevanja DSTI. Za te posle velja omejitev ročnosti na tri leta ter omejitev razmerja med vrednostjo kredita in zavarovanja s finančnimi instrumenti (LTC), ki ob odobritvi ne sme presegati 70 %. Prav tako se omejitve ne bodo uporabljale za kreditne pogodbe za stanovanjsko nepremičnino, zavarovane z jamstvom Republike Slovenije. Za osebe, ki delujejo kot samostojni podjetniki z normiranimi odhodki in za kredit zaprošajo kot potrošniki, se uvaja alternativni način

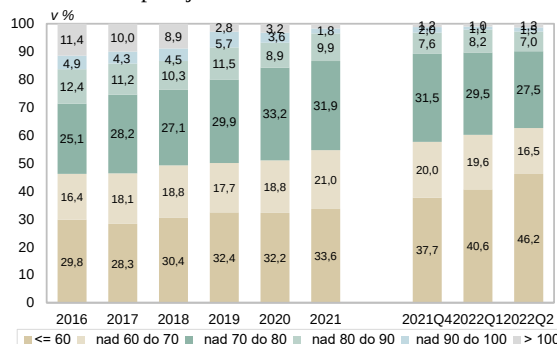
⁷² Več o spremembah makrobonitetnih ukrepov v [Poročilu o finančni stabilnosti, maj 2022](#).

⁷³ Izpolnjevanje kapitalskih zahtev se začne s 1.1.2023.

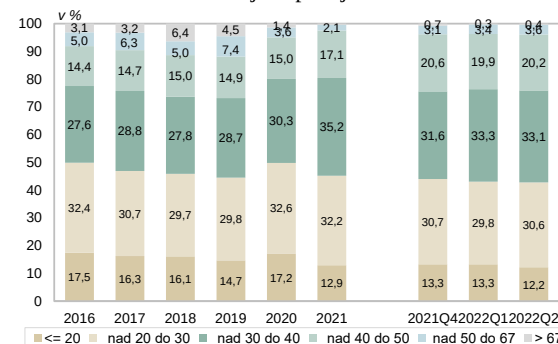
izračuna kreditne sposobnosti, in sicer na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov iz računovodskih izkazov (če so ti na voljo), zmanjšanih za davke in prispevke. Z novim sklepom se je spremenil tudi način izračuna kvote za dovoljene izjeme. Ta se bo izračunavala glede na posle, ki so skladni z zavezujočimi makrobonitetnimi omejitvami in so bili odobreni v prejšnjem (ne več v tekočem) četrtletju.

Makrobonitetne omejitve pri kreditiranju prebivalstva so v zadnjih letih prispevale k stabilnim kreditnim standardom, povprečni LTV za nova stanovanjska posojila je v drugem četrtletju 2022 znašal 60,0 %, kar je 17,9 odstotne točke manj kot leta 2016. Pri tem se je delež stanovanjskih posojil z razmerjem LTV do 70 %, kot priporoča makrobonitetni ukrep (oziroma do 80 % za kupce, ki kupujejo primarno nepremičnino), do drugega četrtletja leta 2022 povečal na 62,6 % (slika 5.1), medtem ko je v letih 2019 in 2020 znašal okoli 50 %. Ravno tako se je zmanjšal tudi delež stanovanjskih posojil z najvišjimi razmerji LTV, saj je delež posojil z razmerjem LTV 90 % ali več znašal 9,9 %, kar je za 18,8 odstotne točke manj kot leta 2016. Delež NPE pri stanovanjskih posojilih se od leta 2016 prav tako zmanjšuje. V istem obdobju se je zmanjševal tudi delež NPE pri potrošniških posojilih, a le do leta 2020, saj je v pandemičnem obdobju na začetku leta 2021 porasel za eno odstotno točko. Ne glede na to je bil delež NPE pri potrošniških posojilih v letu 2022 stabilen.

Slika 5.1 Porazdelitev razmerja LTV za stanovanjska posojila

Slika 5.2 Porazdelitev razmerja DSTI za stanovanjska posojila

Opomba: Na sliki levo je razmerje LTV (angl. Loan-to-Value ratio) razmerje med zneskom posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine, dane v zavarovanje. Na sliki desno je razmerje DSTI (angl. Debt-Service-to-Income ratio) razmerje med letnim stroškom servisiranja celotnega dolga in letnimi neto dohodki potrošnika.

Vir: Banka Slovenije.

Povprečno razmerje DSTI je v drugem četrtletju leta 2022 znašalo 31,5 %, delež posojil z razmerjem DSTI nad 50 % pa je razmeroma majhen, od leta 2016 (8,1 %) do drugega četrtletja leta 2022 se je zmanjšal na 3,9 %. Instrument omejitve razmerja DSTI, ki je v veljavi od leta 2016 kot priporočilo in od leta 2019 kot zavezujoč ukrep, določa, da DSTI ne sme preseči 50 % za mesečni neto dohodek, ki je nižji od ali enak 2-kratniku minimalne bruto plače, in 67 % za del mesečnega neto dohodka, ki presega 2-kratnik minimalne bruto plače.

Banka Slovenije v skladu z 242. členom Zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 92/21 in 123/21 – ZBNIP; oziroma ZBan-3) najmanj enkrat na leto preverja izpolnjevanje meril za druge sistemsko pomembne banke (DSPB) in ustreznost določenih stopenj blažilnika za DSPB.⁷⁴ Pri določanju višine blažilnika za DSPB in uvrščanju bank v razrede, ki jim je dodeljen enak blažilnik, primarni kriterij predstavlja ocena sistemske pomembnosti banke. Banka Slovenije pri identifikaciji DSPB sledi metodologiji EBA.

V Banki Slovenije opravljamo tudi redne četrtletne presoje cikličnih tveganj v Sloveniji.⁷⁵ Na podlagi kazalnikov neravnovesij v bančnem sistemu ocenjujemo, da ciklična sistemska tveganja v Sloveniji postopoma naraščajo, posledično se povečuje tudi potreba po morebitni aktivaciji proticikličnega kapitalnega blažilnika. Zaradi negotovosti glede prihodnjih makroekonomskih izgledeov trenutno proticiklični kapitalni blažilnik trenutno ostaja na ravni 0 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem, vendar niso izključene spremembe v prihodnje.⁷⁶ Namen blažilnika, ki se praviloma določa v razponu med 0 % in 2,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem, je zaščititi bančni sistem pred morebitnimi izgubami

⁷⁴ Več o blažilnikih DSPB na [Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke \(bsi.si\)](https://bsi.si/blažilnik-za-druge-sistemsko-pomembne-banke).

⁷⁵ Več o presoji cikličnih tveganj v [Proticiklični kapitalni blažilnik – 2. četrtletje 2022 \(bsi.si\)](https://bsi.si/proticiklicni-kapitalni-blažilnik-2-četrtletje-2022).

⁷⁶ Banka Slovenije je na podlagi sklepa Sveta Banke Slovenije, sprejetega na 546. seji, dne 8. 12. 2015, uvedla makrobonitetni ukrep proticiklični kapitalni blažilnik. Ukrep velja od 1. 1. 2016.

takrat, kadar so te povezane s povečanjem tveganj v sistemu zaradi čezmerne rasti kreditiranja. Blažilnik tako neposredno povečuje odpornost bančnega sistema in preprečuje čezmerno rast kreditiranja.

S 1. januarjem 2023 začneta veljati sektorska blažilnika sistemskih tveganj, s katerima se naslavljajo tveganja, ki izhajajo iz nepremičninskega trga, povečanega posojanja prebivalstvu in pokrivanje izjem, ki izvirajo iz Sklepa o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov. Posledično se sektorski blažilnik sistemskih tveganj uvaja za: (i) vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, in sicer v višini 1,0 %, in (ii) vse druge izpostavljenosti do fizičnih oseb, razen izpostavljenosti iz točke (i), in sicer v višini 0,5 %.

Glede na povečana tveganja v gospodarstvih v Evropi, zlasti tista, povezana z dogajanjem na nepremičninskih trgih v Evropi (v državah EGP), se države odločajo za zaostrovanje makrobonitetne politike v obliki omejevanja kreditiranja prebivalstva in z aktivacijo različnih kapitalskih blažilnikov (tabela 5.2). Bolgarija bo do konca leta postopno zvišala proticiklični kapitalski blažilnik z 0,5 % na 1,5 %, Danska in Švedska pa z 0 % na 2 % v naslednjem letu. Podobno bosta to storili Češka in Norveška, ki bosta zvišali proticiklični kapitalski blažilnik na 2,5 % do aprila 2023. Za enkratno zvišanje proticikličnega kapitalskega blažilnika z 0 % so se odločile tudi Nemčija (0,75 % s 1. 2. 2023), Romunija (0,5 % s 17. 10. 2022), Hrvaška (0,5 % z 31. 3. 2023), Estonija (1 % s 7. 12. 2022), Islandija (2 % z 29. 9. 2022), Francija (0,5 % s 7. 4. 2023), Nizozemska (0,5 % s 25. 5. 2023) in Irska (0,5 % s 15. 6. 2023). Proticiklični kapitalski blažilnik naslavlja široko opredeljena ciklična sistemska tveganja, se je pa v letu 2021 za naslovitev tveganja, ki izvira iz nepremičninskega trga, Litva odločila vpeljati sektorski kapitalski blažilnik sistemskih tveganj v višini 2 %, in sicer za izpostavljenosti iz naslova posojil prebivalstvu, zavarovanih z nepremičnino. Prav tako je sektorski kapitalski blažilnik sistemskih tveganj v višini 2 % za izpostavljenosti iz naslova posojil prebivalstvu, zavarovanih z nepremičnino, v letu 2023 najavila tudi Nemčija. Podobno sta to storili tudi Estonija in Lihtenštajn. Belgija pa se je s sektorskim kapitalskim blažilnikom sistemskih tveganj v višini 9 % odločila nadomestiti izvajanje 458. člena CRR za izpostavljenosti po metodologiji IRB.

Tabela 5.2 Makrobonitetni instrumenti po evropskih državah

Sektorski blažilnik sistemskih tveganj povezan z nepremičninskim							
Proticiklični blažilnik			tveganjem		Drugi kapitalni ukrepi		Omejitve kreditiranja
Država	Višina	Datum uvedbe	Višina	Datum uvedbe	Uporaba 124./164.	Uporaba 458.	Vrste ukrepov****
					člena CRR za izpostavljenosti z stan. nepr.	člena CRR zaradi tveganj na nepr. trgu	
Avstrija	0%	01.01.2016					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Belgija	0%	01.04.2020	9,0%*	01.05.2022		X***	LTV
Bolgarija	0,5%	01.04.2020					
	1,0%	01.10.2022					
	1,5%	01.01.2023					
Ciper	0%	01.01.2016					DSTI, LTV
Češka	0,5%	01.07.2020					Omejitev ročnosti, DTI, DSTI, LTV,
	1,0%	01.07.2022					amortizacija posojila
	1,5%	01.10.2022					
	2,0%	01.01.2023					
	2,5%	01.04.2023					
Danska	1,0%	30.09.2022					LTV, LTI
	2,0%	31.12.2022					
Estonija	1,0%	07.12.2022	2,0%	01.07.2022		X	Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Finska	0%	16.03.2015					LTC
Francija	0,5%	07.04.2023					Omejitev ročnosti, DSTI
Grčija	0%	01.01.2016					
Hrvaška	0,5%	31.03.2022			X**		
Irska	0,5%	15.06.2023					LTV, LTI
Islandija	2,0%	29.09.2022					DSTI, LTV
Italija	0%	01.01.2016					
Latvija	0%	01.02.2016					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV, LTI
Lihtenštajn	0%	01.07.2019	1,0%	01.05.2022	X		LTV, amortizacija posojila
Litva	0%	01.04.2020	2,0%	01.07.2022			Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Luksemburg	0,5%	01.01.2021					LTV
Madžarska	0%	01.01.2016					DSTI, LTV
Malta	0%	01.01.2016			X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Nemčija	0,75%	01.02.2023	2,0%	01.02.2023			
Nizozemska	1,0%	25.05.2023					Omejitev ročnosti, LTV
Norveška	1,0%	13.05.2020				X**	LTV, DTI, amortizacija posojila, izjeme
	1,5%	30.06.2022					pri omejitvah
	2,0%	31.12.2022					
	2,5%	31.03.2023					
Poljska	0%	01.01.2016			X**		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Portugalska	0%	01.01.2016					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Romunija	0,5%	17.10.2022					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Slovaška	1,0%	01.08.2020					Omejitev ročnosti, DTI, amortizacija
	1,5%	01.08.2023					posojila
Slovenija	0,0%	01.01.2016	0,5% (potr. posojila) 1,0% (nepr. posojila)	01.01.2023	X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Španija	1,0%	01.01.2016					
Švedska	1,0%	29.09.2022				X	LTV, amortizacija posojila
		22.06.2023					

Opombe: * Blažilnik nadomešča ukrep po 458. členu CRR, ki omogoča dvig uteži tveganja v primeru pojava nepremičninskega balona.

** Višje uteži tveganja se uporabljajo tudi za izpostavljenosti do poslovnih nepremičnin.

*** Ukrep je bil aktiven do 30. 4. 2022, s 1. 5. 2022 ga je nadomestil sektorski blažilnik sistemskih tveganj.

**** Vključuje zavezujoče ukrepe in priporočila. Našteti so ukrepi za potrošniška in tudi za stanovanjska posojila.

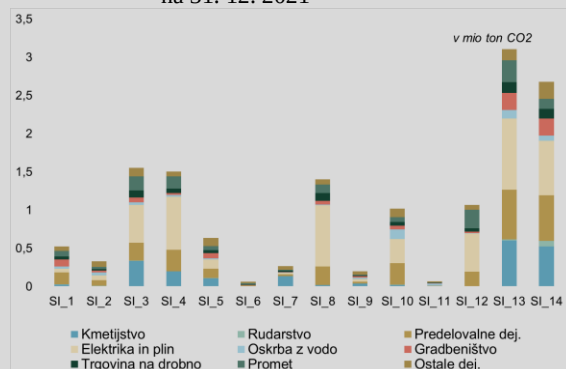
Vir: ESRB.

Okvir 5.2 Dekompozicija indikatorjev podnebnih tveganj

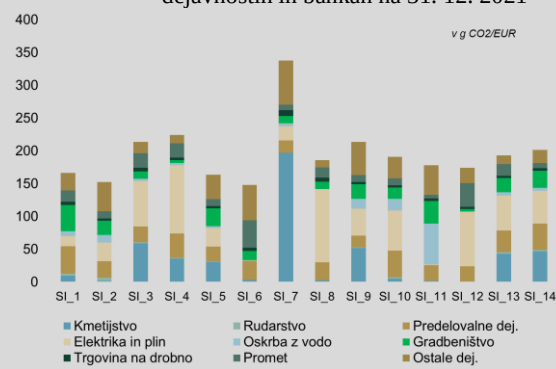
Spremembe podnebnih indikatorjev, ki odražajo povezavo med emisijami in finančnimi kazalniki, so lahko posledica več dejavnikov, kot na primer spremembe emisij, prihodkov, strukture in velikosti portfelja. Tranzicijska podnebna tveganja spremljamo s podnebnimi indikatorji ogljičnega odtisa, ogljične intenzitete in kazalnikom ogljične kreditne intenzitete. Ogljični odtis odraža emisije, ki jih banka sofinancira. Ogljična intenziteta relativizira indikator odtisa s prihodki po dejavnosti in zato v večji meri odraža izpostavljenosti tranzicijskemu tveganju, zlasti z uteževanjem emisijske intenzitete dejavnosti z velikostjo izpostavljenosti. Ogljična kreditna intenziteta pa odraža emisije na enoto izpostavljenosti banke. Sprememba

kazalnika ogljičnega odtisa v času je lahko odraz spremembe uteži v sestavi portfelja in/ali sprememb emisij, pri spremembi utežene ogljične intenzitete je dodaten dejavnik še sprememba prihodkov, pri ogljični kreditni intenziteti pa poleg naštetega še sprememba velikosti izpostavljenosti. V nadaljevanju prikazujemo dekompozicijo podnebnih indikatorjev in njihove spremembe v obdobju 2018–2021. Rezultati kažejo na pomen sektorske obravnave podnebnih tveganj in strukturnih sprememb pri zmanjšanju tranzicijskih tveganj za finančno stabilnost.

Slika 5.3 Ogljični odtis po dejavnostih in bankah na 31. 12. 2021

Slika 5.4 Utežena ogljična intenziteta po dejavnostih in bankah na 31. 12. 2021

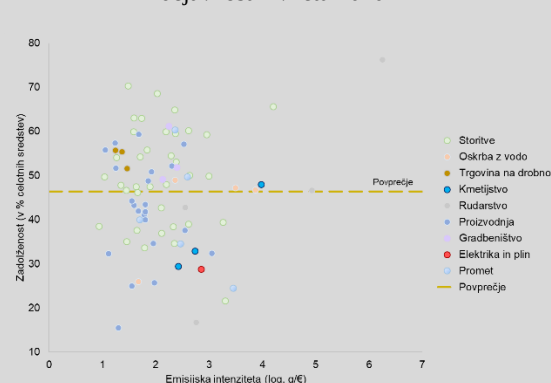

Opomba: Leva slika – dekompozicija temelji na sektorskem pripisovanju emisij na podlagi tržnega deleža financiranja dejavnosti. Izračun temelji na emisijah z enoletnim zamikom. Desna slika – dekompozicija temelji na sektorskem pripisovanju emisij na podlagi tržnega deleža financiranja dejavnosti. Izračun temelji na emisijah z enoletnim zamikom, kot utež se uporabi delež izpostavljenosti do določene dejavnosti v lastnem portfelju banke.

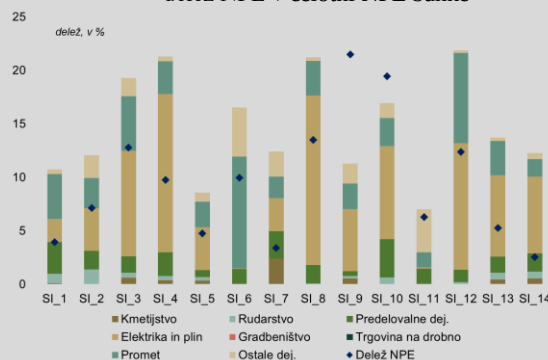
Vir: Leva slika – Eurostat, Banka Slovenije; desna slika – Eurostat, Banka Slovenije

Iz prikaza indikatorjev po dejavnosti izhaja, da so višje vrednosti predvsem odraz izpostavljenosti do dejavnosti oskrbe z električno energijo in kmetijstva. Pri nekaterih bankah pa so višje vrednosti ogljičnega odtisa in ogljične kreditne intenzitete tudi odraz izpostavljenosti do predelovalnih dejavnosti. To predstavlja relativno nižje tveganje z vidika finančne stabilnosti, ob podpovprečni zadolženosti v dejavnosti oskrbe z električno energijo in kmetijstva v primerjavi z drugimi dejavnostmi (slika 5.3). Poleg tega delež NPE ogljično najbolj intenzivnih dejavnosti znaša do 22 % NPE na ravni bank (slika 5.4) oziroma 9 % NPE na ravni bančnega sistema (po podatkih s konca leta 2021), kar kaže na koncentracijo tveganj v posameznih dejavnostih in na splošno na pomen sektorske obravnave podnebnih tveganj.⁷⁷ Ogljični odtis in ogljična kreditna intenziteta sta se pri večini bank zmanjšala za približno eno petino v obdobju 2018–2021, medtem ko se je utežena ogljična intenziteta povečala pri več kot polovici bank za približno 14 %.

Slika 5.5 Emisijska intenziteta in zadolženost po dejavnostih v letu 2020

Slika 5.6 Delež ogljično najbolj intenzivnih izpostavljenosti v portfelju bank in delež NPE v celotni NPE banke

Opomba: Slika desno prikazuje deleže izpostavljenosti do dejavnosti, katerih emisijska intenziteta presega 75. percentil distribucije emisijske intenzitete po dejavnosti.

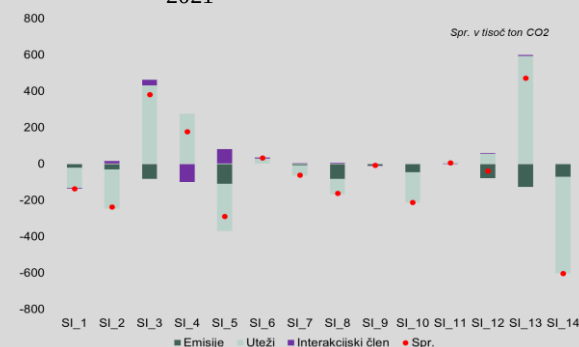
Vir: Leva slika – AJPEs, Banka Slovenije; desna slika – Eurostat, Banka Slovenije

Sprememba indikatorjev v času je predvsem posledica učinka uteži, pri čemer je mogoče zaznati tudi učinek emisij pri skoraj vseh bankah (slika 5.5 in slika 5.6). Učinek uteži odraža spremembo kazalnika zaradi spremembe strukture portfelja ob fiksiranju ostalih dejavnikov, učinek emisij pa spremembo kazalnika

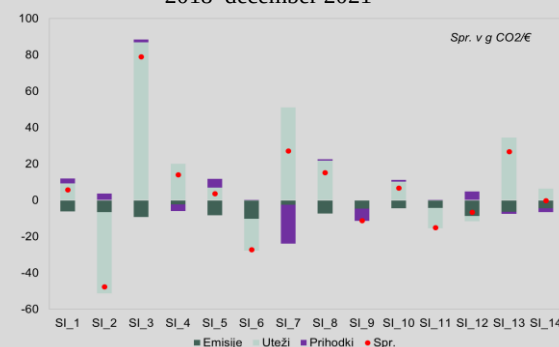
⁷⁷ Ogljično najbolj intenzivne dejavnosti so opredeljene kot dejavnosti, katere emisijska intenziteta presega 75. percentil distribucije emisijske intenzitete po dejavnosti.

zaradi spremembe emisij ob fiksni strukturi portfelja oziroma prihodkov po dejavnostih. Pri kazalniku ogljičnega odtisa je učinek emisij zmanjšal odtis banke v povprečju za 4,7 %, v primerjavi z znižanjem za 3,5 % pri kazalniku utežene ogljične intenzitete. To je odraz zmanjšanja emisij, zlasti v letu 2020 zaradi pandemične krize. Znižanje prihodkov je povečalo emisijsko intenziteto pri večini bank v povprečju za 1,3 %. Po kazalniku ogljične kreditne intenzitete pa izhajajo največje spremembe iz povečanja izpostavljenosti, ob tem je večina bank beležila zmanjšanje ogljične kreditne intenzitete v povprečju za 17 %.

Slika 5.7 Dekompozicija spremembe ogljičnega odtisa v obdobju december 2018–december 2021

Slika 5.8 Dekompozicija spremembe utežene ogljične intenzitete v obdobju december 2018–december 2021

Opomba: Leva slika – dekompozicija temelji na sektorskem pripisovanju emisij na podlagi tržnega deleža financiranja dejavnosti. Izračun temelji na emisiji z enoletnim zamikom. Desna slika – dekompozicija temelji na sektorskem pripisovanju emisij na podlagi tržnega deleža financiranja dejavnosti. Izračun temelji na emisiji z enoletnim zamikom, kot utež se uporabi delež izpostavljenosti do določene dejavnosti v celotnem portfelju banke.

Vir: Eurostat, Banka Slovenije

Utežene emisijske intenzitete so se v triletnem obdobju 2018–2021 povečale pri večini bank, vendar pa je to delno tudi odraz povečanja emisijskih intenzitet pri večini dejavnosti v času pandemije. V letu 2020 so se prihodki celotnega gospodarstva znižali za približno 6,2 %, medtem ko so se emisije sektorja NFD hkrati zmanjšale za 3,1 %. Pri večini dejavnosti se je emisijska intenziteta povečala v povprečju za 23 %, kar odraža relativno velikost učinka spremembe prihodkov kljub zmanjšanju emisij. Pri nekaterih dejavnostih pa so se emisije celo povečale, kar je prav tako povečalo emisijsko intenziteto. Prihodki so se znižali v dejavnostih, ki proizvedejo več kot polovico vseh emisij (76 %), v večini teh dejavnosti, ki proizvedejo 41 % vseh emisij, pa so se emisije povečale. Povečanje emisij kljub zmanjšanju proizvodnje (ciklični dejavniki) v času pandemične krize kaže na večji pomen strukturnih dejavnikov.

Gospodarski cikel ima relativno manjši učinek na spremembe emisij, kot pa ga imajo strukturne spremembe. To potrjuje tudi dekompozicija spremembe emisij na ciklične in strukturne spremembe emisije.⁷⁸ Izračuni kažejo, da so dejanske spremembe emisij pri dejavnosti, ki proizvedejo večino emisij, manjše od sprememb emisij zaradi cikličnih dejavnikov. Slednje kaže na neelastičnost strukturnega dela emisij. Pri dejavnostih, ki proizvedejo 55 % vseh emisij, so se emisije celo povečale. Nekatere dejavnosti pa so beležile precejšnje zmanjšanje emisij, kar je odraz cikličnih in tudi strukturnih sprememb. To kaže na pomen strukturnih sprememb pri razogljičenju portfeljev in zmanjšanju tranzicijskih tveganj v bančnem sistemu. Za bistveno zmanjšanje le teh bo moral biti v prihodnje večji poudarek na razogljičenju poslovanja, na primer s povečevanjem obsega zelenih kreditov.

⁷⁸ Ciklična sprememba emisij odraža spremembe emisij zaradi spremembe prihodkov ob fiksni emisijski intenziteti iz leta 2019, strukturna sprememba emisij pa se izračuna kot preostanek med dejansko spremembo emisij in ciklično spremembo emisij.

6 PRILOGA

Tabela 6.1 Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)

Prikaz tveganj in odpornosti	Opis	Kazalniki
Makroekonomsko tveganje	Makroekonomsko tveganje je tveganje šibke gospodarske rasti, gospodarske stagnacije ali upada gospodarske aktivnosti.	Glavnih kazalnikov spremljanja je več, njihova individualna pomembnost pa je odvisna od stopnje tveganja, ki jo posamezen kazalnik nakazuje oziroma od področja, iz katerega tveganje izvira. Glavni kazalniki so rast BDP, gospodarska klima in kazalniki zaupanja, kazalniki gibanja cen, kazalniki gibanj na trgu dela, kazalniki javnofinancijskega položaja, kazalniki posameznih področij za mednarodno okolje.
Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin	Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin, je povezano predvsem z visokimi stopnjami rasti cen nepremičnin, saj povečujejo izpostavljenost bančnega sektorja, v času krize pa tudi možnosti večjega negativnega prevrednotenja nepremičnin, danih v zavarovanje.	Rasti cen, prodaj in posojil stanovanjskih in poslovnih nepremičnin, kazalniki precejnosti nepremičnin, kazalniki sektorja gradbeništva ter razmerja LTV, LTC in DSTI.
Tveganje financiranja	Tveganje financiranja je tveganje morebitne nestabilnosti virov financiranja oziroma nenadnega odliva posameznih virov financiranja iz bančnega sistema in je odvisno tudi od ročnosti teh virov.	Struktura virov financiranja, gibanje vlog nebančnega sektorja, predvsem vlog gospodinjstev in nefinančnih družb, LTD, spremembe strukture ročnosti vlog nebančnega sektorja, vrzel med ročnostjo preostale zapadlosti naložb in obveznosti.
Obrestno tveganje	Obrestno tveganje je tveganje naložbenih izgub zaradi sprememb obrestnih mer in izvira iz ročnosti neusklajenosti tistih naložb in virov, ki imajo fiksno obrestovanje oziroma iz razlike v obdobju fiksacije obrestnih mer pri naložbah v primerjavi z viri.	Kot glavni kazalnik spremljanja obrestnega tveganja služi vrzel v ponovni določitvi aktivnih in pasivnih obrestnih mer, pri čemer je pri pasivnih obrestnih merah pomembna predpostavka o stabilnosti temeljnega dela vlog na vpogled. Ostali kazalniki so: povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer, povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer, delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero za novoodobrena in obstoječa posojila, povprečne ročnosti novoodobrenih posojil in obstoječih posojil.
Kreditno tveganje	Kreditno tveganje je tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do kreditodajalca in izhaja iz nesposobnosti dolžnika, ki je lahko začasna (nelikvidnost) ali trajna (insolventnost), da v dogovorjenem roku izpolni svoje finančne obveznosti.	Glavni kazalniki so deleži nedonosnih izpostavljenosti, struktura izpostavljenosti bank po skupinah kreditnega tveganja, kreditni parametri (stopnje neplačil, verjetnosti neplačil, stopnje prehodov), pokritosti nedonosnih in donosnih oslabeitev z oslabeitvami in rezervacijami ter zavarovanji. V trenutni pandemiji so pomembni kazalniki tudi odlogi plačil in zamude pri poravnavanju zapadlih, prej odloženih obrokov.
Dohodkovno tveganje	Dohodkovno tveganje je tveganje zadostnega ustvarjanja dohodka bank in temelji na gibanjih sestavin ustvarjanja dohodka in obvladovanja stroškov.	Glavni kazalniki sledijo nastajanju in porabi dohodka, do vključno neto dohodka: neto obrestna in neto neobrestna marža, neto opravninska marža, bruto dohodek, gibanje operativnih stroškov, CIR, gibanje neto dohodka.
Tveganje, ki izhaja iz liziških družb	Tveganje, ki izhaja iz poslovanja liziških družb, je tveganje nastanka poslovnih izgub zaradi upada poslovanja, kopičenja zamud nad 90 dni in morebitnega prelivanja negativnih posledic v druge sektorje.	Novi posli, stanja poslov, zamude nad 90 dni in drugi kazalniki poslovanja lizing družb (ROE, ROA, finančni dolg na kapital).
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika kapitalnega položaja je sposobnost absorbiranja negativnih učinkov oziroma izgub, ki bi nastale ob stresnem dogodku, z vidika dobičkonosnosti pa je trajen vir ustreznega kapitalnega položaja bank.	Količnik skupne kapitalne ustreznosti in količnik CET1 (oba na posamični in konsolidirani osnovi), količnik finančnega vzvoda, višina kapitalnega presežka nad skupno kapitalsko zahtevo (v % TPA), prispevek posameznih komponent k spremembi količnika CET1 in skupne kapitalne ustreznosti, ROE, ROA, neto oslabeitve in rezervacije v bruto dohodku in na neto dohodek.
Likvidnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika likvidnosti je sposobnost poplačila vseh dospelih obveznosti oziroma sposobnost absorbiranja negativnih učinkov, ki bi sledili v primeru, da bi se realiziralo tveganje financiranja.	Količnik likvidnostnega kritja (LCR), gibanje primarne in sekundarne likvidnosti v bilančni vsoti, delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu.

Vir: Banka Slovenije

Tabela 6.2 Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004–2022 junij), slovenski bančni sistem

	Stanje										Prirast v			Dec. 2021,	Jun. 2022,		
	2004	Struktura	2008	Struktura	2013	2020	2021	Struktura	jun. 2021	Struktura	2019	2020	2021 Jan.-jun. 2022				
	v mio EUR										v mio EUR			medl. rast			
Aktiva																	
Denar v blagajni in stanje na rač. pri CB	592	2,5	1.250	2,6	2.452	8.825	11.495	23,8	9.374	19,5	1.070	3.042	2.671	-2.121	30,3	-15,2	
Posojila bankam	2.156	9,1	4.101	8,6	3.986	1.492	1.544	3,2	1.497	3,1	-5	-100	52	-47	3,5	1,2	
Posojila nefinančnemu sektorju	12.947	54,4	33.718	70,3	24.359	23.561	25.045	51,9	26.544	55,2	1.283	42	1.484	1.499	6,3	10,7	
od tega nefinančnih družbam	8.147	34,2	20.260	42,3	11.508	8.750	9.300	19,3	10.119	21,0	407	-127	550	819	6,3	13,1	
od tega gospodinjstvom	3.262	13,7	7.558	15,8	8.467	10.712	11.263	23,3	11.730	24,4	625	9	551	467	5,1	8,1	
Finančna sredstva/vredn. pap.	7.013	29,4	7.307	15,2	8.318	8.958	8.355	17,3	8.729	18,1	-32	120	-603	374	-6,7	-6,3	
Ostalo	1.112	4,7	1.572	3,3	1.229	1.815	1.811	3,8	1.977	4,1	120	335	-4	166	-0,2	6,3	
Pasiva																	
Finančne obv. do Evrosistema	0	0,0	1.229	2,6	3.727	1.380	2.344	4,9	1.423	3,0	-109	397	964	-921	69,9	-42,5	
Obveznosti do bank	4.719	19,8	18.168	37,9	7.729	2.378	1.716	3,6	1.746	3,6	-372	-443	-663	31	-27,9	-27,0	
od tega do domačih bank	435	1,8	2.065	4,3	2.381	799	649	1,3	637	1,3	-2	-57	-150	-12	-18,8	-18,6	
od tega do tujih bank	4.284	17,9	16.098	33,6	5.348	1.579	1.066	2,2	1.109	2,3	-370	-386	-513	43	-32,5	-31,0	
Obv. do neban. sekt. (vloge)	14.906	62,6	20.883	43,6	22.550	34.281	37.185	77,1	37.716	78,4	2.091	3.212	2.904	530	8,5	5,2	
od tega do nefinančnih družb	2.667	11,2	3.728	7,8	4.196	8.031	8.998	18,6	8.479	17,6	-31	1.273	967	-519	12,0	4,8	
do gospodinjstev	9.904	41,6	13.407	28,0	14.365	22.437	23.953	49,6	25.030	52,0	1.631	2.072	1.516	1.077	6,8	5,2	
Dolžniški vrednostni papirji	973	4,1	1.276	2,7	1.657	1.058	1.250	2,6	1.543	3,2	452	458	191	293	18,1	30,2	
Rezervacije	0	0,0	176	0,4	306	186	151	0,3	147	0,3	-16	-2	-34	-4	-14,4	-14,4	
Kapital	1.896	8,0	4.010	8,4	3.670	4.805	5.061	10,5	4.866	10,1	237	-158	256	-195	5,3	-2,2	
Ostalo	1.326	5,6	2.206	4,6	704	564	545	1,1	681	1,4	154	-25	-19	136	-3,3	6,6	
Bilancijska vsota	23.820		47.947,9	100,0	40.343,6	44.651	48.252	100,0	48.122	100,0	2.437	3.438	3.600	-130	8,1	0,9	

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 6.3 Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja 2018–2022 (januar–junij), slovenski bančni sistem

	Obseg (v mio EUR)					Stopnje rasti (v %)					Delež v bruto dohodku (v %)					
	(Jan. - jun. 2022)					(Jan. - jun. 2022/2021)					(Jan. - jun. 2022)					
	2018	2019	2020	2021		2018	2019	2020	2021		2018	2019	2020	2021		
Neto obresti	672	683	639	625	324	3,0	1,6	-6,4	-2,2	4,3	60,7	58,2	54,4	47,0	51,9	52,3
Neobrestni prihodki	482	573	721	580	295	14,1	19,1	25,7	-19,5	5,3	39,3	41,8	45,6	53,0	48,1	47,7
od tega neto opravnine	315	334	330	377	202	0,6	5,8	-1,2	14,4	9,0	29,2	27,3	26,6	24,2	31,3	32,7
od tega čisti dobički/izg. iz FS in obvez. nam. trg.	13	12	16	18	20	-56,0	-6,9	31,8	10,8	64,2	2,8	1,1	1,0	1,2	1,5	3,2
Bruto dohodek	1153	1256	1360	1206	618	7,4	8,9	8,3	-11,4	4,8	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Operativni stroški	-669	-709	-718	-717	-383	-0,6	5,9	1,3	-0,2	4,8	-62,7	-58,0	-56,5	-52,8	-59,5	-61,9
stroški dela	-390	-401	-386	-398	-198	2,2	2,8	-3,6	3,0	2,6	-35,5	-33,8	-31,9	-28,4	-33,0	-32,1
Neto dohodek	484	547	642	489	235	20,8	13,0	17,3	-23,9	4,7	37,3	42,0	43,5	47,2	40,5	38,1
neto oslabitve in rezervacije	47	46	-170	74	-23	10,1	-2,8	-470,8	-143,4	-187,7	4,0	4,1	3,6	-12,5	6,1	-3,7
od tega osl. in rez. po odpl. vrednosti	68	60	-133	72	-20	-12,9	-323,8	-153,8	-171,5	-171,5	0,0	5,9	4,7	-9,8	6,0	-3,2
Dobiček pred obdavčitvijo	531	593	472	562	212	19,8	11,6	-20,3	19,1	-15,4	41,3	46,0	47,2	34,7	46,6	34,4
davki iz dobička	-36	-62	-22	-37	-22	93,4	73,9	-65,0	70,1	-11,5	-1,7	-3,1	-4,9	-1,6	-3,1	-3,5
Poslovni izid po obdavčitvi	495	531	450	525	191	16,6	7,1	-15,1	16,6	-15,8	39,5	42,9	42,2	33,1	43,6	30,8

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 6.4 Izbrani kazalniki poslovanja bank v letih 2011–2022 (januar–junij), slovenski bančni sistem

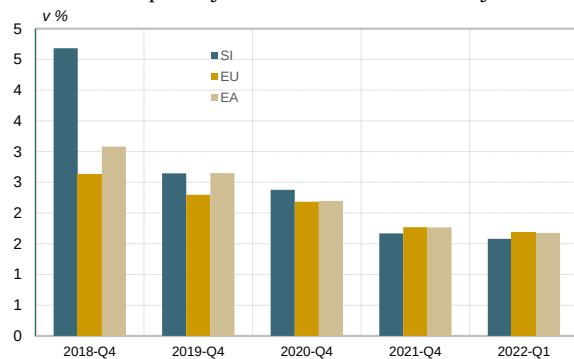
(v %)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 jan.-jun.
Donos na aktivno (ROA)	-1,06	-1,60	-7,70	-0,27	0,42	0,99	1,19	1,38	1,48	1,10	1,20	0,89
Donos na kapital (ROE)	-12,54	-19,04	-97,30	-2,69	3,63	7,96	9,60	11,07	12,16	9,57	11,33	8,77
Stroški v bruto dohodku (CIR)	53,68	47,43	66,04	55,80	59,26	59,19	62,68	58,05	56,47	52,82	59,48	61,91
Obrestna marža na obrest. aktivno (NOM)	2,13	1,93	1,68	2,18	2,06	1,91	1,83	1,84	1,79	1,57	1,41	1,43
Obrestna marža na bilancično vsoto	2,02	1,83	1,59	2,09	1,96	1,82	1,75	1,75	1,70	1,49	1,34	1,35
Neobrestna marža	0,85	1,40	0,85	1,01	1,09	1,23	1,13	1,26	1,43	1,67	1,24	1,24
Bruto dohodek na povprečno aktivno (MFP)	2,87	3,23	2,44	3,10	3,05	3,05	2,88	3,01	3,13	3,16	2,58	2,59

Opomba: Kazalniki v tabeli za junij so izračunani kumulativno, tj. za obdobje šest mesecev. Kazalnika ROE in ROA sta izračunana pred obdavčitvijo. MFP je marža finančnega posredništva.

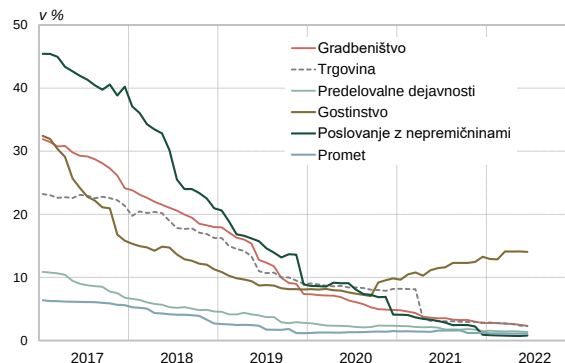
Vir: Banka Slovenije.

Kreditno tveganje

Slika 6.1 NPE v slovenskem bančnem sistemu v primerjavi z EU in evrskim območjem

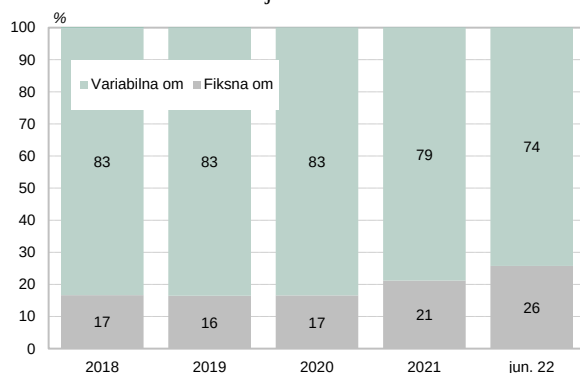
Slika 6.2 NPE po dejavnostih NFD

Opomba: Podatki o NPE po državah so na konsolidirani ravni. Zaobjem NPE je v teh primerjavah ožji kot v podatkih za slovenski bančni sistem v tem poglavju: zajete so samo izpostavljenosti iz dolžniških instrumentov, kar predvsem zmanjšuje imenovalec kazalnika in posledično povečuje delež NPE.

Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

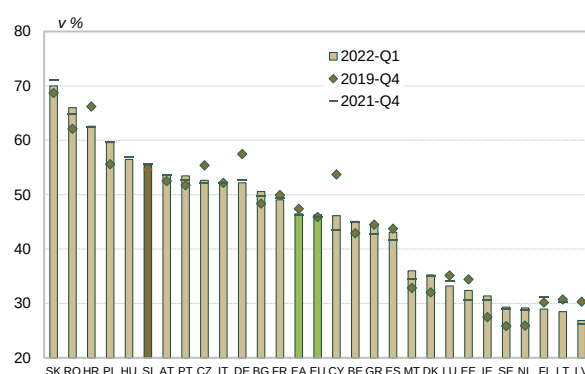
Slika 6.3 Posojila NFD pri bankah po vrstah obrestovanja

Opomba: Na sliki levo so zaradi razpoložljivosti podatkov prikazani deleži S2 v posojilih in ne, kot je standard v tem poglavju, v izpostavljenosti.

Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

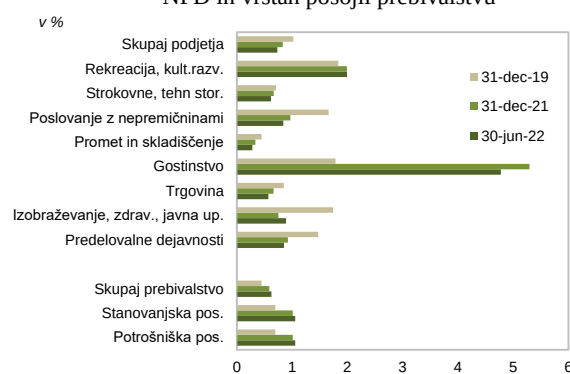
Slika 6.4 Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami po državah EU

Opomba: Na sliki levo so zaradi razpoložljivosti podatkov prikazani deleži S2 v posojilih in ne, kot je standard v tem poglavju, v izpostavljenosti.

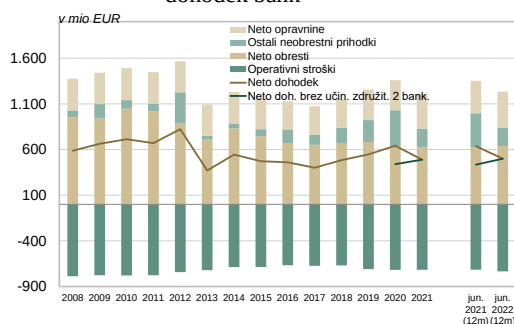
Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

Slika 6.5 Pokritost donosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami po dejavnosti NFD in vrstah posojil prebivalstvu

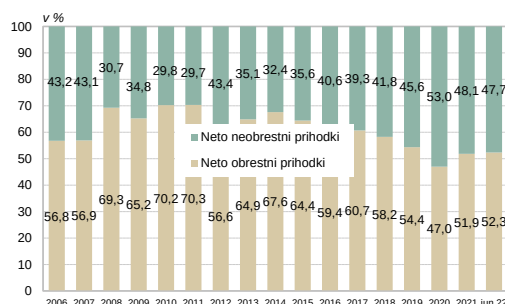

Izbrane kategorije in kazalniki izkaza uspeha za slovenski bančni sistem

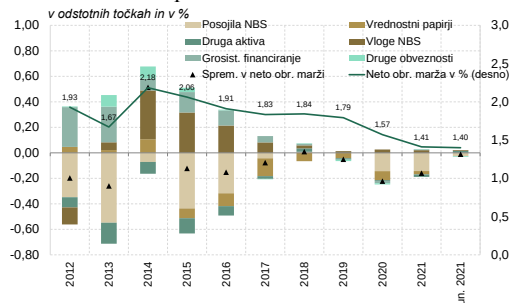
Slika 6.6 Neto obrestni prihodki, neto neobrestni prihodki, operativni stroški in neto dohodek bank

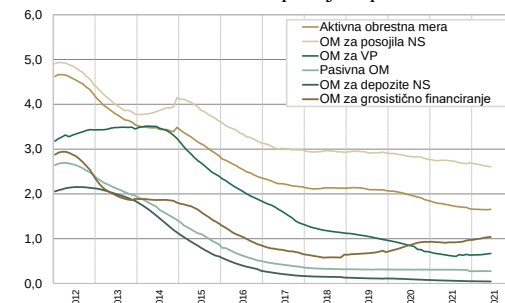
Slika 6.7 Sestava bruto dohodka bank

Slika 6.8 Prispevki prek instrumentov obrestonosne aktive in pasive k spremembam neto obrestne marže

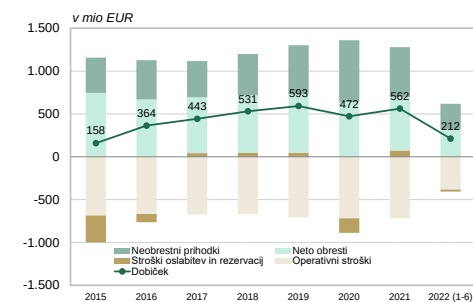
Slika 6.9 Gibanje efektivnih obrestnih mer po glavnih instrumentih obrestonosne aktive in obrestno-plačljive pasive

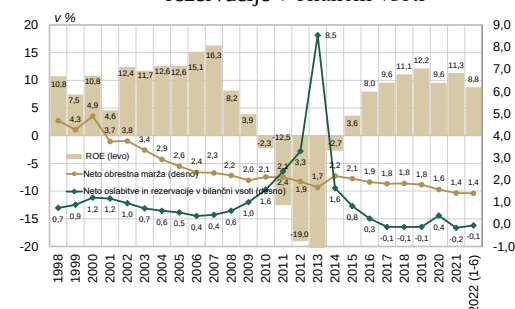
Opomba: Na sliki levo spremembe aktivnih postavk predstavljajo seštevek prispevka posojil, vrednostnih papirjev in ostale obrestonosne aktive, spremembe pasivnih postavk pa seštevek prispevka vlog nebančnega sektorja, grosističnega financiranja in ostale obrestno plačljive pasive. Sprememba učinka pasivnih postavk je pomnožena z vrednostjo -1, saj povečanje na primer pasivnih obrestnih mer vpliva na zmanjšanje neto obrestne marže, njihovo zmanjšanje pa na njeno povečanje. Vrednost marže znotraj leta 2022 je prav tako izračunana za zadnje 12-mesečno obdobje.

Vir: Banka Slovenije.

Slika 6.10 Dohodek bank, operativni stroški, neto oslabitve in dobiček pred obdavčitvijo

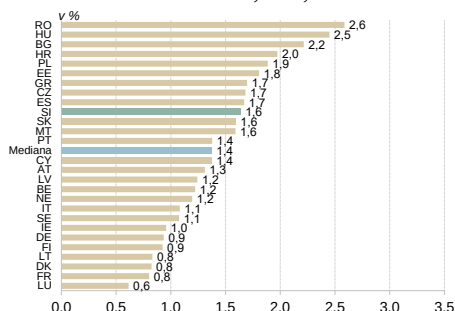

Slika 6.11 Donosnost na kapital (ROE), neto obrestna marža ter neto oslabitve in rezervacije v bilančni vsoti

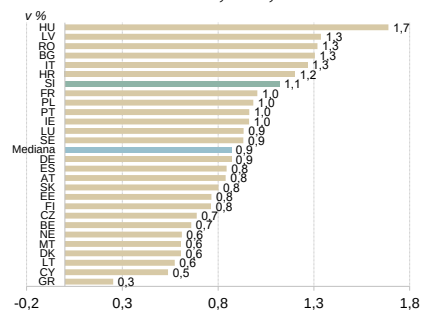

Primerjava izbranih kazalnikov slovenskega bančnega sistema z bančnimi sistemi v EU 27 v letu 2021

Slika 6.12 Neto obrestna marža v Sloveniji in državah EU 27, v %, leto 2021

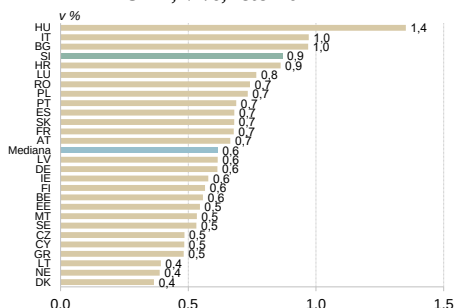
Slika 6.13 Neto neobrestna marža v Sloveniji in državah EU 27, v %, leto 2021

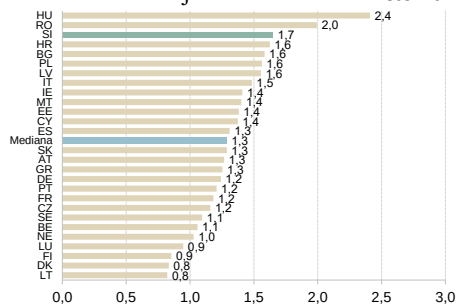
Opomba: Kazalniki so izračunani na podlagi podatkov baze ECB-SDW, Consolidated Banking Data. Ti se nekoliko razlikujejo od tistih, ki temeljijo na bilančnih podatkih bank na posamični osnovi.

Vir: Banka Slovenije, ECB-SDW.

Slika 6.14 Neto opravninska v Sloveniji in državah EU 27, v %, leto 2021

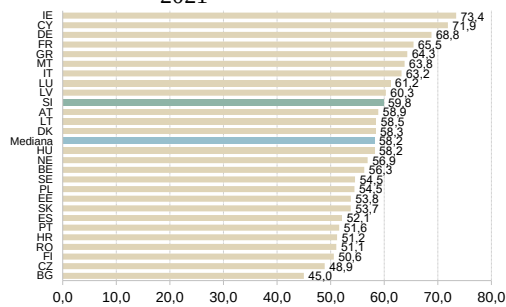
Slika 6.15 Operativni stroški v bilančni vsoti v Sloveniji in državah EU 27 leto 2021

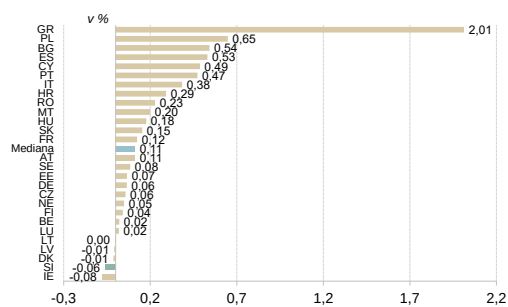
Opomba: Kazalniki so izračunani na podlagi podatkov baze ECB-SDW, Consolidated Banking Data. Ti se nekoliko razlikujejo od tistih, ki temeljijo na bilančnih podatkih bank na posamični osnovi.

Vir: Banka Slovenije, ECB-SDW.

Slika 6.16 Operativni stroški v bruto dohodu (Cost to Income Ratio) po državah EU 27, leto 2021

Slika 6.17 Neto oslabitve in rezervacije v bilančni vsoti po državah EU 27, v %, leto 2021

Opomba: Kazalniki so izračunani na podlagi podatkov baze ECB-SDW, Consolidated Banking Data. Ti se nekoliko razlikujejo od tistih, ki temeljijo na bilančnih podatkih bank na posamični osnovi. Kazalniki na levi sliki do tretjega četrtletja 2021 so preračunani na letno raven, CIR na desni sliki je vzet neposredno iz podatkov za do tretjega četrtletja.

Vir: Banka Slovenije, ECB-SDW.

Stopnje prehodov in prehodne matrike za podjetja

Tabela 6.5 Stopnje prehodov (DR) za mikro, majhna in srednje velika podjetja ter velika podjetja

	Mikro, majhna in srednje velika podjetja	Velika podjetja
DR 2016-2017	4,1	1,9
DR 2017-2018	6,3	3,1
DR 2018-2019	5,1	2,3
DR 2019-2020	5,1	4,5
DR 2020-2021	4,1	3,3

Opomba: Izračuni enoletnih stopenj prehoda plačnikov med neplačnike temeljijo na naslednjih predpostavkah:

1. Enota opazovanja: pri izračunu stopenj prehodov plačnikov med neplačnike (DR) je enota opazovanja komitent-datum. Za posameznega komitenta se upošteva le en podatek, tudi če ima izpostavljenost pri različnih bankah. V izračunu so upoštevane banke in hranilnice. V izračun so upoštevani vsi komitenti, ki imajo na začetni datum pozitivno vrednost razvrščenih terjatev po odplačni vrednosti.
 2. Neplačnik je opredeljen z Ebino definicijo nedonosne izpostavljenosti na ravni komitenta.
 3. Izračun stopnje prehoda:
Števec stopnje neplačila je opredeljen kot število komitentov, ki so bili na začetni datum (to je konec leta T) plačniki in so kadar koli v naslednjem letu (letu T+1) postali neplačniki, pri tem ni nujno, da so še vedno v stanju konec leta T+1.
Imenovalec stopnje neplačila je opredeljen kot število komitentov, ki so bili na začetni datum (to je konec leta T) plačniki.
- Vsak komitent je v izračunu upoštevan samo enkrat, tudi če ima izpostavljenost pri različnih bankah. Uporabljen je konservativen pristop, pri čemer se upošteva, da je komitent neplačnik, če je neplačnik pri kateri koli banki vsaj enkrat v opazovanem obdobju.

Tabela 6.6 Deleži števila prehodov mikro, majhnih in srednje velikih podjetij ter velikih podjetij med bonitetnimi razredi (prehodne matrike)⁷⁹

Mikro, majhna in sredne velika podjetja							Velika podjetja						
dec.21							dec.21						
		A	B	C	D	E			A	B	C	D	E
dec.20	A	74,1	19,7	4,4	1,1	0,6	dec.20	A	90,2	8,4	1,2	0,1	0,0
	B	11,4	74,4	10,9	1,9	1,3		B	11,8	83,9	3,6	0,7	0,0
	C	6,8	21,6	62,1	7,4	2,1		C	4,8	20,6	68,3	6,3	0,0
	D	1,7	3,2	4,6	78,5	12,0		D	0,0	0,0	12,0	84,0	4,0
	E	0,7	0,2	2,6	7,6	88,8		E	0,0	0,0	1,4	4,2	94,4

Opomba: Izračuni enoletnih stopenj prehoda komitentov med različnimi bonitetnimi skupinami temeljijo na naslednjih predpostavkah:

1. Enota opazovanja: pri izračunu stopenj prehodov komitentov med posameznimi bonitetnimi skupinami je enota opazovanja poslovna banka-komitent-datum. V izračunu je vsak komitent upoštevan glede na število izpostavljenosti pri različnih bankah v bančnem sistemu. V izračunu so upoštevane banke in hranilnice. Upoštevajo se komitenti, ki so bili v stanju podatkov kreditnega registra na začetku posameznega leta. Za podatek na konec obdobja se upošteva zadnji razpoložljiv podatek za tega komitenta znotraj leta. V analizo so vključeni vsi komitenti, ki imajo pozitivno vrednost razvrščenih terjatev po odplačni vrednosti in zavedeno bonitetno oceno na začetku opazovanega obdobja ter so bili na vsakokratni datum izračuna v poslovnem registru razvrščeni v sektor S.11.
 2. Izračun:
Števec stopnje prehoda med bonitetnimi skupinami i in j je opredeljen kot število komitentov, ki so imeli na začetni datum (to je konec leta T) bonitetno oceno i, njihova zadnja razpoložljiva bonitetna ocena v letu T+1 pa je bila j, pri tem ni nujno, da so bili še vedno v stanju konec leta T+1.
- Imenovalec stopnje prehoda med bonitetnimi skupinami i in j je opredeljen kot število komitentov, ki so imeli na začetni datum (to je konec leta T) bonitetno oceno komitenta i.

⁷⁹ Prehodne matrike za pretekla obdobja so objavljene v prilogah Poročila o finančni stabilnosti oktober 2020: v tabeli 6.2 na str. 85 in v prilogah Poročila o finančni stabilnosti oktober 2021: v tabeli 7.3 na str. 96.

Kratice:

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
BDP	Bruto domači proizvod
BLS	Bank Lending Survey (anketa o bančnih posojilih za evrsko območje)
BS	Banka Slovenije
CB	Centralna banka
CCyB	Counter-cyclical capital buffer (proticiklični kapitalski blažilnik)
CET1	Navadni lastniški temeljni kapital
CRR	Capital requirements regulation (Uredba o kapitalskih zahtevah)
DSTI	Razmerje med stroškom servisiranja celotnega dolga in dohodkom kreditorejmalca (angl. debt service to income)
EBA	European Banking Authority (Evropski bančni organ)
EBITDA	Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization (dobiček iz poslovanja pred amortizacijo)
ECB	Evropska centralna banka
EGP	Evropski gospodarski prostor
EMU	Evropska monetarna unija, evrsko območje
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropski odbor za sistemska tveganja)
EU	Evropska unija
EURIBOR	Medbančna obrestna mera, po kateri si reprezentativne banke iz evrskega območja medsebojno ponujajo depozite
Eurostat	Statistical Office of the European Communities
Fed	Board of Governors of the Federal Reserve System
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices
LCR	Liquidity coverage ratio (količnik likvidnostnega kritja)
LTV	Razmerje med zneskom posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine, dane v zavarovanje (angl. loan-to-value ratio)
MCR	Minimalna kapitalska rezerva
MDS	Mednarodni denarni sklad
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
NFD	Nefinančne družbe
NPE	Non-performing exposures (nedonosne izpostavljenosti)
NSFR	Net stable funding ratio (količnik neto stabilnega financiranja)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PMI	Purchasing Managers' Index (kazalnik nabavnih menedžerjev)
P2G	Kapitalska smernica drugega stebra (Pillar 2 Guidance)
ROE	Return on Equity (donos na kapital)
S&P	Standard and Poor's
SCR	Solventnostna kapitalska rezerva
SDW	Statistical Data Warehouse
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TLTRO	Targeted Longer-Term Refinancing Operations (usmerjene dolgoročne operacije refinanciranja)
TPA	Tveganju prilagojena aktiva (angl. RWA)
ZBan-3	Zakon o bančništvu

Kazalo slik in tabel

Tabele

Tabela 1.1	Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem	1
Tabela 5.1	Makrobonitetni instrumenti, ki so trenutno v veljavi v Sloveniji	49
Tabela 5.2	Makrobonitetni instrumenti po evropskih državah	52
Tabela 6.1	Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)	55
Tabela 6.2	Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004 – 2022 junij), slovenski bančni sistem	56
Tabela 6.3	Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja 2018 – 2022 (januar-junij), slovenski bančni sistem	56
Tabela 6.4	Izbrani kazalniki poslovanja bank v letih 2011-2022 (januar-junij), slovenski bančni sistem	56
Tabela 6.5	Stopnje prehodov (DR) za mikro, majhna in srednje velika podjetja ter velika podjetja	60
Tabela 6.6	Deleži števila prehodov mikro, majhnih in srednje velikih podjetij ter velikih podjetij med bonitetnimi razredi (Prehodne matrike)	60

Slike

Slika 1.1	Kazalnik nabavnih menedžerjev (JPMorgan PMI) za svetovno gospodarstvo	4
Slika 1.2	Kazalniki zaupanja v evrskem območju	4
Slika 1.3	Rast cen (HICP)	5
Slika 1.4	Donosnost in pribitki na 10-letne državne obveznice	5
Slika 1.5	Rast BDP in prispevki k rasti BDP – izdatkovna struktura	6
Slika 1.6	Kazalniki zaupanja in kazalnik gospodarske klime	6
Slika 1.7	Rast cen (HICP) in prispevki	7
Slika 1.8	Komponente tekočega računa	7
Slika 1.9	Cene stanovanjskih nepremičnin	8
Slika 1.10	Rast cen stanovanjskih nepremičnin v državah EU	8
Slika 1.11	Različni kazalniki precejnosti cen stanovanjskih nepremičnin	8
Slika 1.12	Kazalniki precejnosti cen stanovanjskih nepremičnin v državah EU v prvem četrtletju 2022	8
Slika 1.13	Število stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja	9
Slika 1.14	Gradbeni stroški za nova stanovanja	9
Slika 1.15	Poslovne tendence v gradbeništvu	9
Slika 1.16	Število prodaj stanovanjskih nepremičnin	9
Slika 1.17	Obseg in medletna rast stanovanjskih posojil	10
Slika 1.18	Povpraševanje in dejavniki vpliva na povpraševanje po stanovanjskih posojilih (BLS)	10
Slika 1.19	Primerjava rasti stanovanjskih posojil med Slovenijo in evrskim območjem	10
Slika 1.20	Kreditni standardi za stanovanjska posojila (BLS)	10
Slika 1.21	Cene poslovnih nepremičnin	11
Slika 1.22	Število nestanovanjskih stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja	11
Slika 1.23	Obseg posojil gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami	11
Slika 1.24	Obseg posojil nefinančnim družbam za poslovne nepremičnine	11
Slika 1.25	Rast vlog po sektorjih	12
Slika 1.26	Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD)	12
Slika 1.27	Spremembe stanj vlog po sektorjih	13
Slika 1.28	Primerjava rasti vlog gospodinjstev med Slovenijo in evrskim območjem	13
Slika 1.29	Delež vpoglednih vlog po državah evrskega območja, junij 2022	14
Slika 1.30	Tehtano povprečje ročnosti aktive in pasive ter vrzel v ročnosti	14
Slika 1.31	Struktura naložb bančnega sistema	15
Slika 1.32	Struktura vrednostnih papirjev bančnega sistema po vrsti računovodskega izkazovanja in poročanja	15
Slika 1.33	Struktura obveznosti bančnega sistema	16
Slika 1.34	Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer	16
Slika 1.35	Struktura posojil po vrsti obrestovanja v stanjih	17
Slika 1.36	Povprečne fiksne in spremenljive obrestne mere za novoodobrena posojila NFD in gospodinjstvom po vrsti obrestovanja in primerjava z evrskim območjem	17
Slika 1.37	Sistemska neto obrestno občutljiva pozicija sistema po časovnih žepkih	19
Slika 1.38	Dosežena skupna kapitalska ustreznost in kapitalska ustreznost brez negativnega učinka iz prevrednotenja dolžniških vrednostnih papirjev, junij 2022	19
Slika 1.39	NPE v izbranih delih portfelja	20
Slika 1.40	Deleži NPE v državah EU	20
Slika 1.41	NPE po velikosti NFD	21
Slika 1.42	Izpostavljenost in NPE po vrstah posojil prebivalstvu	21
Slika 1.43	Izpostavljenosti z odlogom	22
Slika 1.44	NPE v izpostavljenostih z odlogom	22
Slika 1.45	Kreditni standardi za posojila podjetjem in dejavniki sprememb	22
Slika 1.46	Povpraševanje po posojilih	22
Slika 1.47	Delež S2 za izbrane skupine komitentov	23

Slika 1.48	Delež S2 pri posojilih po državah EU	23
Slika 1.49	Delež S2 po dejavnostih NFD	23
Slika 1.50	Rezultati poslovanja komitentov bank po dejavnostih NFD v letu 2021 glede na leto 2019	23
Slika 1.51	Neto oslabitve in rezervacije oziroma njihovo neto sproščanje in bruto dohodek bank ter delež neto oslabitev v ustvarjenem dohodku bank	24
Slika 1.52	Neto oslabitve finančnih sredstev, ki niso merjene po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida v bilančni vsoti po državah EU	24
Slika 1.53	Pokritost donosnih in nedonosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami	25
Slika 1.54	Pokritost donosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami ter zavarovanji za NFD in prebivalstvo	25
Slika 1.55	Medletne rasti neto obresti, neto obrestovane aktive in neto obrestna marža	26
Slika 1.56	Prispevek količinskih in cenovnih dejavnikov k spremembi neto obrestnih prihodkov	26
Slika 1.57	Medletne rasti neto opravnin, bilančne vsote in neto opravninska marža	27
Slika 1.58	Struktura neobrestnih prihodkov	27
Slika 1.59	Operativni stroški, stroški dela in bilančna vsota	27
Slika 1.60	Razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom (Cost-to-Income-Ratio)	27
Slika 1.61	Izzivi, ki izhajajo iz digitalne transformacije	29
Slika 1.62	Vpliv tehnologije na digitalno transformacijo bančnega sistema	29
Slika 1.63	Uporaba finančnih tehnologij v bančnem sistemu	30
Slika 1.64	Vpliv finančnih tehnologij na poslovanje in poslovne modele bank	30
Slika 2.1	Gibanje količnikov kapitalske ustreznosti v primerjavi z evrskim območjem na konsolidirani podlagi	31
Slika 2.2	Razpršitev presežka nad količnikom skupne kapitalske ustreznosti med bankami skozi čas	31
Slika 2.3	Količnik CET1 in finančni vzvod po bankah na konsolidirani podlagi	32
Slika 2.4	Dekompozicija spremembe količnika CET1, konsolidirana podlaga	32
Slika 2.5	Vpliv sprememb komponent nastanka in porabe ustvarjenega dohodka bank na spremembo dobička pred obdavčitvijo (1. poletje 2022 / 1. polletje 2021)	33
Slika 2.6	Primerjava dejanske in simulirane dobičkonosnosti bank ob upoštevanju dolgoročnega povprečja stroškov oslabitev in rezervacij v bruto dohodku	33
Slika 2.7	Donosnost na kapital (ROE) v državah EU v letu 2021	34
Slika 2.8	Donosnost na aktivo (ROA) v državah EU v letu 2021	34
Slika 2.9	Gibanje kazalnik LCR	35
Slika 2.10	Kazalnik LCR po državah evrskega območja	35
Slika 2.11	Gibanje primarne in sekundarne likvidnosti	35
Slika 2.12	Primarna likvidnost v bilančni vsoti Slovenije in držav evrskega območja	35
Slika 2.13	LCR in NSFR po bankah	36
Slika 2.14	Obveznosti bank do Evrosistema in delež prostega sklada primerne finančnega premoženja	36
Slika 3.1	Medletna rast razpoložljivega dohodka in stopnja varčevanja gospodinjstev	37
Slika 3.2	Varčevanje in investicije	37
Slika 3.3	Kazalniki zaupanja potrošnikov	38
Slika 3.4	Nominalna in realna rast neto plače po dejavnostih	38
Slika 3.5	Posojila gospodinjstvom v bruto razpoložljivem dohodku	38
Slika 3.6	Struktura finančnega premoženja gospodinjstev v Sloveniji in evrskem območju	38
Slika 3.7	Rast posojil gospodinjstvom	39
Slika 3.8	Posojila gospodinjstvom v BDP	39
Slika 3.9	Struktura namena posojil gospodinjstvom	40
Slika 3.10	Struktura zavrnitev povpraševanja po posojilih po tipu zavrnitve	40
Slika 3.11	Kazalniki zadolženosti nefinančnih družb	40
Slika 3.12	Členitev rasti kapitala nefinančnih družb	40
Slika 3.13	Tokovi obveznosti nefinančnih družb po instrumentih	41
Slika 3.14	Medpodjetniško financiranje NFD: komercialni krediti in posojila	41
Slika 3.15	Stanja posojil iz tujine po lastniških povezavah z upniki	41
Slika 3.16	Posojila pri domačih bankah in iz tujine	41
Slika 3.17	Povpraševanje po posojilih pri bankah	42
Slika 3.18	Povpraševanje po vrstah posojil pri bankah	42
Slika 3.19	Število začelih stečajnih postopkov nefinančnih družb	43
Slika 3.20	Število začelih stečajnih postopkov nefinančnih družb po dejavnostih	43
Slika 3.21	Razmerje med dolžniškimi obveznostmi in kapitalom za izbrane dejavnosti NFD	43
Slika 3.22	Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA za izbrane dejavnosti NFD	43
Slika 3.23	Obrestna pokritost NFD	44
Slika 3.24	Neto celotni dobiček NFD	44
Slika 3.25	Struktura posojil NFD po vrsti obrestovanja v stanjih	44
Slika 3.26	Povprečne fiksne in spremenljive obrestne mere za novoodobrena posojila NFD glede na velikost posojila	44
Slika 4.1	Novoodobreni lizinški posli	45
Slika 4.2	Stanje poslov in delež zamud	45
Slika 4.3	Zbrane bruto premije in letne stopnje rasti zavarovanj (po)zavarovalnic	46

Slika 4.4	Zbrane bruto premije v sredstvih in gibanje škodnega količnika	46
Slika 4.5	Škodni količnik pomembnejših zavarovalnih vrst	47
Slika 4.6	Čisti dobiček in bilančna vsota	47
Slika 4.7	Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na zahtevani solventnostni kapital	47
Slika 4.8	Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na minimalni konsolidirani zahtevani kapital	47
Slika 4.9	Sredstva domačih vzajemnih skladov in medletna rast sredstev	48
Slika 4.10	Neto tok v vzajemne sklade po sektorju	48
Slika 5.1	Porazdelitev razmerja LTV za stanovanjska posojila	50
Slika 5.2	Porazdelitev razmerja DSTI za stanovanjska posojila	50
Slika 5.3	Ogljični odtis po dejavnostih in bankah na 31. 12. 2021	53
Slika 5.4	Utežena ogljična intenziteta po dejavnostih in bankah na 31. 12. 2021	53
Slika 5.5	Emisijska intenziteta in zadolženost po dejavnostih v letu 2020	53
Slika 5.6	Delež ogljično najbolj intenzivnih izpostavljenosti v portfelju bank in delež NPE v celotni NPE banke	53
Slika 5.7	Dekompozicija spremembe ogljičnega odtisa v obdobju december 2018–december 2021	54
Slika 5.8	Dekompozicija spremembe utežene ogljične intenzitete v obdobju december 2018–december 2021	54
Slika 6.1	NPE v slovenskem bančnem sistemu v primerjavi z EU in evrskim območjem	57
Slika 6.2	NPE po dejavnostih NFD	57
Slika 6.3	Posojila NFD pri bankah po vrstah obrestovanja	57
Slika 6.4	Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami po državah EU	57
Slika 6.5	Pokritost donosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami po dejavnosti NFD in vrstah posojil prebivalstvu	57
Slika 6.6	Neto obrestni prihodki, neto neobrestni prihodki, operativni stroški in neto dohodek bank	58
Slika 6.7	Sestava bruto dohodka bank	58
Slika 6.8	Prispevki prek instrumentov obrestonosne aktive in pasive k spremembam neto obrestne marže	58
Slika 6.9	Gibanje učinkovitih obrestnih mer po glavnih instrumentih obrestonosne aktive in obrestno-plačljive pasive	58
Slika 6.10	Dohodek bank, operativni stroški, neto oslabitve in dobiček pred obdavčitvijo	58
Slika 6.11	Donosnost na kapital (ROE), neto obrestna marža ter neto oslabitve in rezervacije v bilančni vsoti	58
Slika 6.12	Neto obrestna marža v Sloveniji in državah EU 27, v %, leto 2021	59
Slika 6.13	Neto neobrestna marža v Sloveniji in državah EU 27, v %, leto 2021	59
Slika 6.14	Neto opravninska v Sloveniji in državah EU 27, v %, leto 2021	59
Slika 6.15	Operativni stroški v bilančni vsoti v Sloveniji in državah EU 27 leto 2021	59
Slika 6.16	Operativni stroški v bruto dohodku (Cost to Income Ratio) po državah EU 27, leto 2021	59
Slika 6.17	Neto oslabitve in rezervacije v bilančni vsoti po državah EU 27, v %, leto 2021	59